

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI AÇIK ALAN
DÜZENLEMELERİNİN İNCELENMESİ
(ZONGULDAK İLİ ÖRNEĞİ)

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Melike ÇIKMA

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÇAMLİBEL ÇAKMAK

BOLU, HAZİRAN-2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Melike ÇIKMA tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Eğitim Kurumları Açık Alan Düzenlemelerinin İncelenmesi (Zonguldak İli Örneği)” adlı çalışma İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.
(17.06.2019)

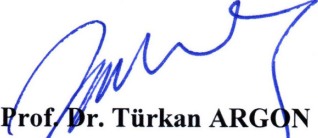
Akademik Unvan ve Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÇAMLİBEL ÇAKMAK
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Senem ACAY SÖZBİR
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ülkü AKÇA ÜŞENTİ

Melike ÇIKMA
Senem Acay
Ülkü Akça

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Prof. Dr. Türkan ARGON
Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, “Okul Öncesi Eğitim Kurumları Açık Alan Düzenlemelerinin İncelenmesi (Zonguldak İli Örneği)” başlıklı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim. 17/06/2019

Melike ÇIKMA

TEŐEKKÖR

Zonguldak ili ve Devrek ilçesindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulu ve anasınıflarında gerçekleştirilmiş olan bu çalışma, bana destek veren birçok kişinin emeğiyle meydana gelmiştir. Çalışmanın her safhasında bŸyŸk bir Ÿzveri gŸstererek bana tezimi hazırlamam da rehberlik ettiği için danışmanım Dr. Ŗđr. Ÿyesi Ŗzlem ÇAMLİBEL ÇAKMAK'a, kıymetli annem Ayşe BULUT ve değerli babam Ahmet BULUT'a teřekkŸrŸ bir borç bilirim. Tez sŸrecinin ilk gŸnŸnden son dakikasına kadar hep yanımda olan, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen eşim Adem ÇIKMA'ya sonsuz sevgiler ve teřekkŸrler.

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU	ii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ.....	viii
RESİMLER DİZİNİ	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT.....	xiv
ÖNSÖZ	xvi
I.BÖLÜM	
1.Giriş	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç ve Araştırma Soruları.....	4
1.3.Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Sınırlılıklar	8
1.5. Tanımlar	9
II. BÖLÜM	
2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Literatür	10
2.1. Kuramsal Çerçeve	10
2.1.1. Okul öncesi eğitim kurumlarında açık alan	10
2.1.2. Açık alanların önemi ve çocukların gelişim alanlarına faydaları	12
2.1.2.1. Açık alanlardaki etkinliklerin psikomotor gelişim açısından faydaları	15
2.1.2.2. Açık alanlardaki etkinliklerinin bilişsel gelişim açısından faydaları	17
2.1.2.3. Açık alanlardaki etkinliklerin sosyal-duygusal gelişim açısından faydaları	18
2.1.2.4.Açık alanlardaki etkinliklerin dil gelişimi açısından faydaları	18

2.1.3 Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarında dikkat edilmesi gereken noktalar	19
2.1.4. Açık alanlarda bulunması gereken materyal ve ekipmanlar	23
2.1.4.1. Su, kum havuzu oyun alanı	25
2.1.4.2. Sebze yetiştirme alanı	27
2.1.4.3. Hayvan besleme alanı	27
2.1.4.4. Trafik eğitim pisti, mendil kapmaca, sek sek ve 9 taş oyun sahası	28
2.1.4.5. Açık alan aydınlatma elemanları	29
2.1.4.6. Açık alan zemin kaplama malzemeleri	30
2.1.4.7. Açık alan ağaçlandırma ve çiçeklendirme türleri	31
2.1.4.8. Tuvalet, çöp kutuları, çeşme ve banklar	33
2.1.4.9. Engelli çocuklar için düzenlemeler	33
2.1.4.10. Açık alan çevreleme elemanları (duvar ve çitler)	35
2.1.5. Açık alan düzenlemelerinde güvenlik önlemleri	36
2.2. İlgili Araştırmalar	38
2.2.1. Yurt dışı araştırmaları	38
2.2.2. Yurt içi araştırmaları	40
2.2.2.1. Çocuk oyun alanları ile ilgili yapılan araştırmalar	40
2.2.2.2. Okul öncesi eğitim kurumları açık alanları ile ilgili yapılan araştırmalar	43
III. BÖLÜM	
3. Yöntem	49
3.1. Araştırma Modeli	49
3.2. Çalışma Grubu	50
3.3. Veri Toplama Aracı	53
3.3.1. Genel Bilgi Formu	53
3.3.2. Okul öncesi eğitim kurumları açık alan kontrol listesi	54
3.3.3. Resim çizdirme tekniği	56
3.4. Verilerin Toplanması	57
3.5. Verilerin Analizi	59

IV.BÖLÜM

4. Bulgular ve Tartışma	60
4.1. Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular.....	60
4.2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	85
4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	95
4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular.....	97

V.BÖLÜM

5. Sonuç ve Öneriler	108
5.1. Sonuç.....	109
5.2. Öneriler	110

KAYNAKÇA.....	112
---------------	-----

EKLER

EK 1. Okul Öncesi Eğitim Kurumları Açık Alan Kontrol Listesi	130
EK 2. Etik Kurul Uygunluk Belgesi	133
EK 3. İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni Yazısı.....	134
EK 4. Veli Onay Formu	135
ÖZGEÇMİŞ	136

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Araştırmaya dahil edilen anaokulu ve anasınıfı sayıları.....	51
Tablo 3.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet dağılımı.....	51
Tablo 3.3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları okullar	51
Tablo 3.4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki deneyimleri.....	52
Tablo 3.5. Araştırmaya katılan çocukların yaş aralığına göre durumu	52
Tablo 3.6. Araştırmaya katılan çocukların anaokulu ve anasınıfına gitme durumları	53
Tablo 3.7. Kontrol listesine dahil edilen maddelerin alındığı kaynaklar	54
Tablo 4.1. Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin alan yeterliliği ve kullanımı açısından uygunluğu	61
Tablo 4.2. Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin çevre sağlığı ve güvenlik açısından uygunluğu	64
Tablo 4.3. Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin bahçe donanımları açısından uygunluğu	66
Tablo 4.4. Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin alan yeterliliği ve kullanımı açısından uygunluğu	73
Tablo 4.5. Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin çevre sağlığı ve güvenlik açısından uygunluğu	75
Tablo 4.6. Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin bahçe donanımları açısından uygunluğu	76
Tablo 4.7. Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin alan yeterliliği ve kullanımı açısından uygunluğu	186
Tablo 4.8. Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin çevre sağlığı ve güvenlik açısından uygunluğu	187
Tablo 4.9. Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin bahçe donanımları açısından uygunluğu	189
Tablo 4.10. Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin alan yeterliliği ve kullanımı açısından uygunluğu	91

Tablo 4.11. Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin çevre sağlığı ve güvenlik açısından uygunluğu	93
Tablo 4.12. Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin bahçe donanımları açısından uygunluğu	194
Tablo 4.13. Araştırmaya katılan öğretmenlerin açık uçlu soruya verdikleri yanıtların sonuçları	95
Tablo 4.14. Çocuk resimlerinde klasik oyun ekipmanlarına yer verme sonuçları.....	98
Tablo 4.15. Çocuk resimlerinde yaratıcı oyun ekipmanlarına yer verme sonuçları	100
Tablo 4.16. Çocuk resimlerinde macera oyun ekipmanlarına yer verme sonuçları.....	101
Tablo 4.17. Çocuk resimlerinde çevreleme ve aydınlatma ekipmanlarına yer verme sonuçları	102
Tablo 4.18. Çocuk resimlerinde bitkilendirme ve döşeme ekipmanlarına yer verme sonuçları	103
Tablo 4.19. Çocuk resimlerinde diğer ekipmanlara yer verme sonuçları	104
Tablo 4.20. Çocuk resimlerinde diğer mekanlara yer verme sonuçları	105

RESİMLER DİZİNİ

Resim 4.1. A anaokulu	68
Resim 4.2. A anaokulu	68
Resim 4.3. A anaokulu	69
Resim 4.4. B anaokulu	70
Resim 4.5. B anaokulu	71
Resim 4.6. C anaokulu	71
Resim 4.7. C anaokulu	72
Resim 4.8. D ilkokulu.....	78
Resim 4.9. E ilkokulu	79
Resim 4.10. F ilkokulu	79
Resim 4.11. G ilkokulu.....	80
Resim 4.12. H ilkokulu.....	81
Resim 4.13. I ilkokulu	81
Resim 4.14. İ ilkokulu	82
Resim 4.15. J ilkokulu.....	83
Resim 4.16. K ilkokulu.....	83
Resim 4.17. L ilkokulu	84
Resim 4.18. Klasik oyun ekipmanlarına örnek çocuk çizimi.....	99
Resim 4.19. Yaratıcı oyun ekipmanlarına örnek çocuk çizimi	100
Resim 4.20. Macera oyun ekipmanlarına örnek çocuk çizimi	101
Resim 4.21. Çevreleme ve aydınlatma ekipmanlarına örnek çocuk çizimi	102
Resim 4.22. Bitkilendirme ve döşeme ekipmanlarına örnek çocuk çizimi.....	103
Resim 4.23. Diğer ekipmanlara örnek çocuk çizimi	104
Resim 4.24. Diğer mekanlara örnek çocuk çizimi	106

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
f	: Frekans
bkz.	: Bakınız

ÖZET

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI AÇIK ALAN DÜZENLEMELERİNİN İNCELENMESİ (ZONGULDAK İLİ ÖRNEĞİ)

ÇIKMA, Melike

Yüksek Lisans Tezi

İlköğretim Anabilim Dalı

Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÇAMLIBEL ÇAKMAK

Haziran-2019, xvi + 136 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumları açık alan düzenlemelerinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu Zonguldak il merkezi ve Devrek ilçe merkezindeki 3 anaokulu ve 17 anasınıfı oluşturmaktadır. 20 öğretmen ve 210 çocukla yürütülen araştırmanın verileri, nitel veri toplama tekniklerinden olan kontrol listesi, yarı yapılandırılmış gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme ve resim çizdirme tekniği uygulanarak elde edilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde, nitel veri analizi tekniklerinden betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Araştırma sonunda, incelenen anaokullarının ve anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin istenen standartların altında olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada okul öncesi kurumların açık alanlarının çocuklar için güvenli, rahat, gelişimsel açıdan yeterli olmadığı tespit edilmiş; öğretmenlerin de aynı görüşte oldukları belirlenmiştir.

Araştırma verilerinin analizi sonrası elde edilen bulgulara göre; araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun görev yaptıkları okul öncesi eğitim

kurumunun yeterli açık alana sahip olmadığı görüşünde olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenler okul öncesi eğitim kurumları açık alan düzenlemelerinin çocukların gelişimlerini destekleyen, güven ortamı sağlayan, yaratıcı ekipmanlar içeren, doğayla iç içe olan, yaparak ve yaşayarak öğrenme imkânı veren, sağlam ve nitelikli donanımlar içeren mekânlar olarak tasarlanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Çocukların çizdikleri resimlerle okul öncesi eğitim kurumları açık alanlarının klasik, yaratıcı, macera oyun ekipmanları açısından değerlendirilmesi yapılarak onların hayallerindeki açık alanı resmetmeleri istenmiştir. Çizimler değerlendirilirken klasik oyun ekipmanları, yaratıcı oyun ekipmanları, macera oyun ekipmanları, çevreleme ve aydınlatma ekipmanları, bitkileme ve döşeme ekipmanları, diğer ekipmanlar, diğer mekanlar başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alan düzenlemeleri, çocukların verilmek istenen eğitimden en yüksek yarar sağlamasına katkıda bulunan mekânlardır. Bu nedenle anasınıfları ve anaokullarının açık alan düzenlemeleri standartlara uygun hale getirilerek tasarlanmalı ve öğretmen-öğrenci memnuniyeti göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Açık Alan, Okul Öncesi, Okul Öncesi Eğitim, Açık Alan Düzenlemeleri, Dış Mekan

ABSTRACT**EXAMINATION OF THE PLAYGROUND REGULATIONS OF PRESCHOOL
EDUCATION INSTITUTIONS (ZONGULDAK CITY EXAMPLE)**

Çıkma, Melike

Master's Thesis

Primary Education

Preschool Teaching

Thesis Advisor: Dr. Faculty Member Özlem ÇAMLIBEL ÇAKMAK

June-2019, xvi + 136 Pages

The aim of this study is to examine the playground regulations of the preschool education institutions. Study group of the research consists of 3 kindergartens and 17 nursery classes in Zonguldak city center and Devrek district center. The data of the study, which was conducted with 20 teachers and 210 children, was obtained by applying the semi-structured observation, semi-structured interview ,checklist and drawing technique which is one of the qualitative data collection techniques. Descriptive analysis technique, which is one of the qualitative data analysis techniques, was used in the analysis of the obtained data.

At the end of the study, it was determined that the playground arrangements of the kindergartens and nursery classes examined were below the required standards.

In the study, it was determined that the playgrounds of preschool institutions were not safe, comfortable and sufficient for developmental children, and teachers were on the same opinion.

According to the findings obtained after the analysis of the research data, it was seen that the majority of the teachers participating in the research were of the opinion

that the preschool education institution they work for did not have enough playground. In addition, the teachers stated that the playground arrangements of preschool education institutions should be designed as spaces that support the development of children, provide a safe environment, include creative equipment, intertwine with nature, provide learning opportunities by doing and living, a contain solid and qualified equipment.

With the pictures of children, the playground of pre-school education institutions were evaluated in terms of classic, creative and adventure game equipment and they were provided to depict the playground of their dreams. The drawings were evaluated under the titles of classical playground equipment, creative playground equipment, adventure playground equipment, containment and lighting equipment, planting and flooring equipment, other equipment and other places.

The playground arrangements of pre-school education institutions are the places that contribute to the highest benefit of the education sought. Therefore, nursery classes and kindergartens should be designed in line with the standards of playground regulations and teacher student satisfaction should be considered.

Keywords: Playground, Preschool, Preschool Education, Playground Arrangements, Outdoor

ÖNSÖZ

Geleceğin yetişkinleri olan çocuklarımızın eğitimi anne karnında başlamaktadır. Bununla birlikte formal açıdan baktığımızda çocuklarımızın eğitimine okul öncesi eğitim adı verilerek resmiyet kazanmaktadır. Hızla gelişen dünyamızda eğitimin yeri ve önemi de aynı ölçüde artmaktadır. Sağlıklı ve başarılı nesiller yetiştirebilmek adına eğitim programları, eğitim ortamları, materyalleri ve donatıları sürekli güncellenmektedir. Verilen eğitim belli bir plan dâhilinde yürütülmekte olup buna paralel şekilde eğitim ortamları da dizayn edilip işlevsel hale sokulmaktadır. Hiçbir zaman verilen eğitim, bulunulan ortamdaki ayrı düşünülmemelidir. Okul öncesi eğitim çağındaki çocukların da dikkat süreleri, ilgileri, gelişim düzeyleri, algıları gözönüne alındığında eğitim ortamlarının daha cazip hale getirilmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle hitap edilen yaş grubuna göre eğitim kurumunun tüm alanları mevcut standartlar dahilinde oluşturulmalıdır.

Çocukların ilgisini çeken doğal, kaza unsurları içermeyen, gelişimsel özelliklerine uygun ve bu alanları destekleyici, ilgi uyandıran aynı zamanda merak duygusunu tatmin eden, farklı yaşantıların kapısını aralayan bir açık alan düzenlemesi çocuklara cazip geleceği gibi okul öncesi öğretmenlerinin de verdikleri eğitimden haz almalarını sağlayacaktır. Çocuklar, öğretmen rehberliğinde açık alanlardan en verimli şekilde istifade edip; bu alanlar da kendilerini özgürce ifade etme imkanı yakalayacaklardır.

Melike ÇIKMA

I. BÖLÜM

1. Giriş

1.1. Problem Durumu

Hızla gelişen dünyamızda eğitimin yeri ve önemi de aynı ölçüde artmaktadır. Sağlıklı ve başarılı nesiller yetiştirebilmek adına eğitim programları, eğitim ortamları, materyalleri ve donatıları sürekli güncellenmektedir. Verilen eğitim belli bir plan dahilinde yürütülmekte olup buna paralel şekilde eğitim ortamları da dizayn edilip işlevsel hale sokulmaktadır. Okul öncesi eğitim çağındaki çocukların da dikkat süreleri, ilgileri, gelişim düzeyleri, algıları gözönüne alındığında eğitim ortamlarının daha cazip hale getirilmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle hitap edilen yaş grubuna göre eğitim kurumunun tüm alanları mevcut standartlara göre oluşturulmalıdır. Fiziksel çevrenin kalitesi eğitimin kalitesine de yansiyacaktır.

Nitelikli bir okul öncesi eğitim uygulaması toplumun eğitim düzeyini yükseltecek ve buna bağlı olarak beşeri güçlenmeyi de beraberinde getirecektir (Turaşlı, 2008). Bilişsel, fiziksel, sosyal, duygusal ve dil gelişiminin hızla olgunlaştığı, çocukların çeşitli yetiler kazandığı okul öncesi dönemde, bireyin içinde bulunduğu şartların ve ortamın önemi büyüktür (İnan, 2011). Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarına giden çocuklara bedensel, zihinsel, dil ve duygusal sosyal gelişimlerini desteklemek amacıyla birçok uyarıcı sunulmaktadır (Demiriz, Ulutaş ve Karadağ 2011).

Okul öncesi eğitimin temel ilkelerinde de belirtildiği gibi; okul öncesi eğitim çocuğun motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişimini desteklemeli, özbakım becerilerini kazandırmalı ve onu ilkokula hazırlamalıdır. Tüm bunların gerçekleşebilmesi

için de çocuğun gelişim özelliklerine uygun, demokratik bir eğitim ortamı düzenlenmelidir (MEB, 2013). Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuğa verilen eğitimin niteliğini belirleyen etmenlerden biri de o kurumun fiziki şartları, düzenlenme biçimi ve yer verdikleri ekipmanlarıdır (Demiriz ve diğerleri, 2011).

Tüm fiziksel çevre çocukların deneyimlerini artırabilmekte veya kısıtlayabilmekte bu durum da oyun çevresi ile sağlanmaktadır. Oyun çocukları geliştirmekte, öğrenmelerini hızlandırmakta ve olgunlaştırmaktadır. Bu nedenle çocukların oyun içinde eğitimi planlı ve sistemli bir şekilde gerçekleştirilmektedir (Kandır, A. 2001; Güven, 2011). Her açıdan iyi düzenlenmiş bir oyun alanı çocuklara motor becerilerin geliştirilmesi, sosyal gelişim, öğrenme, karar verme, eğlenmek için oyun oynama gibi gelişim fırsatları sunar (Türkan, 2009; Kubanç, 2014). Çocukların dış mekânlarda oyunlarının kısıtlanması, sosyal gelişimlerini olumsuz etkilemekte, çevreyi doğal haliyle algılamalarını engellemektedir. Büyüyen kentlerdeki azalan dış mekân oyun alanları yüzünden daha güvenli olduğu düşünülen iç mekanlar yani evler, apartman boşlukları olmaktadır. İç mekânlarda yaşamaya zorlanan çocuk paylaşımdan uzak bireyler olarak büyümektedir. Kapalı alanlarda oyun oynayan çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden gelişimleri olumsuz etkilenmektedir (Tuğrul ve Metin, 2006). Günümüz dünyasında, çocuklar dış mekânlarda serbest biçimde oyun oynamak yerine, daha çok kapalı mekanlarla çevrili oyun alanlarında kısıtlayıcı bir oyun anlayışı ile yetişmekte, sokağın avantajlarından mahrum olmaktadır. Açık alandan faydalanmak yerine kapalı mekanlara bağımlı olmaktadır. Kapalı alanlarda gelişen oyun anlayışı çocuğun gelişimine olumsuz yönde etki etmekte, onun yaratıcılığını kısıtlamakta, sosyalleşmesine engel olmaktadır (Taşçı, 2010).

Çocukların özgürce deneyimlerde bulunabileceği, kendilerini rahatça ifade edebilecekleri, bedenlerini aktif şekilde kullanarak neleri yapıp neleri yapamayacaklarını öğrenmeleri, hangi durumlarda yardım almaya ihtiyaç duyacaklarını görmeleri açısından okul öncesi eğitim kurumlarında önemle üzerinde durulması gereken konulardan biri de dış mekân olarak belirttiğimiz açık alanlardır. Açık alanlar; bahçede bulunan aktif ve pasif oyun alanları, dinlenme mekânları, bitki örtüsü ve çeşitli materyaller olarak tanımlanabilir (Erdem, 2003). Oyun ve öğrenme etkinliklerine çokça

yer verilen okul öncesi eğitim döneminde, hem gelişim görevlerinin sağlıklı bir şekilde yerine getirilmesi hem de sağlıklı büyüme açısından, fiziksel koşulların, çocukların içine girip çıktıkları çevre ve davranış alanlarının öğrenme yaşantılarına ve gelişimin amaçlarına uygun düzenlenmesi önemlidir (Karaküçük, 2008).

Açık alanlar planlanırken çocuklara araştırma, gözlem, problem çözme ve deneme yanılma yoluyla öğrenme fırsatları sunmalıdır (Acer, 2008). Nitelikli ekipmanlarla ve yeterli malzemelerle donatılmış bir okul öncesi eğitim kurumu; sağlıklı, güvenli ve çekici olarak çocukların tüm gelişim alanlarını destekler (Çelik ve Kök, 2007). İyi tasarlanmış ve standartlara uygun düzenlenmiş bir oyun mekanı çocukların motor becerilerinin gelişmesi, sosyal gelişim, öğrenme, karar verme gibi gelişim fırsatları sunar (Heseltine ve Holborn, 1987).

Çocuklar, açık alan etkinlikleri sayesinde var olan enerjilerini boşaltma, büyük ve küçük kaslarını rahatça kullanabilme, yapabildikleri karşısında başarı duygusunu tatma ve dolaylı olarak özgüven kazanma artılarına da sahip olmaktadır. Oyunesnasında çocuğun algıları açıktır ve hareket becerileri, mantık yürütme, merak, anlama becerileri gelişir (Poyraz, 2003). Emer'e göre (1983) okulların bulunduğu arazi hava koşulları açısından elverişli, çevreyle olan iletişim bakımından sakin, tozsuz, demiryolu tesisleri, yoğun trafikli yollardan ve hava alanlarından uzak, park ve spor tesisleriyle yakın biçimde konumlanmalıdır (Akt. Kıldan, 2007).

Çocukların eğitiminde mekân tasarımından mümkün olduğu kadar istifade edilmelidir. Bunun için de, okul açık alanlarının çok iyi düzenlenmesi, canlı ve cansız elemanların doğru bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Eğitim etkinliklerinin sağlıklı ve nitelikli bir ortamda yürütülebilmesi için açık alanların bulunması ve amacına uygun olarak düzenlenmesi gereklidir (Ramazan ve Demir, 2011; Çelik, 2012; MEB, 2014). Okul müfredatı ve fiziksel çevre bilinçli şekilde düzenlendiği takdirde çocukların tüm gelişim alanları desteklenmiş ve ihtiyaçları karşılanmış olacaktır (Rivkin, 2000).

Çocukların gelişimlerini desteklemesi, eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesi ve eğitim kalitesinin yükseltilmesinde okul öncesi eğitim kurumlarındaki açık alan düzenlemeleri önemli etkenlerden birisidir. Dolayısıyla bu çalışma kapsamında Milli

Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulu ve anasınıflarının açık alan düzenlemelerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri araştırılmıştır.

1.2. Amaç ve Araştırma Soruları

Eğitim ortamının kalitesi çocuğun öğretmen, aile, arkadaş ve diğer unsurlarla olan etkileşimini olumlu yönde etkileme gücüne sahiptir (Kıldan, 2007). Eğitim ortamlarından biri olan açık alanlar da çocukların doğayla buluşmalarını, bitki bahçeleri düzenlemelerini ve sağlıklı kalmalarını sağlar (Kalemci, 1998). Çocukların küçük yaşlardan itibaren düzenli şekilde açık alanlarda zaman geçirmelerinin sağlanması ve okul bahçelerinin doğayı arka bahçeye getiren alanlar olarak düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarının, açık hava etkinliklerine düzenli ve yeterli miktarda yer vermesi ve çocuklara bu alanlarda bulunma şansı vermesi çocukların sağlıklı yetişmelerini, gelişimlerinin istenen seviyede olmasını sağlayacaktır (Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012).

Oyun alanlarında oynamak çocukta kendine güveni artırmakta, dil becerilerini hızlandırmakta, iletişim kurma ve böylece sosyal yeteneklerini artırmakta; çocuğa dış dünyada olan bitenler hakkında fikir vererek sosyal rolleri inceleme ve öğrenme fırsatı tanımaktadır (Bal, 2005). Grahn (1997) doğal çevrenin, çocukların motor gelişimlerini pozitif etkilediğini belirtmiştir (akt. Fjortoft, 2001). Henniger'e göre (1994), iyi bir açık alan çocukların sağlıklı risk alma ve mücadele etme kabiliyetlerini destekleyici, çok farklı oyunlar oynamalarını ve bahçede bulunan ekipmanları kullanmalarına izin verici olmalıdır.

Spencer ve Wright'a göre (2014), açık alanlarda bulunması gereken bazı bölümler ve ekipmanlar vardır. Bunlar: çok amaçlı açık alanlar, demirli oyun araçları

(kaydırak, sallanan binek aletleri vb.), doğal malzemeler (çakıl taşı, kütük, çimenler ve ağaçlar gibi), risk almalarını ve bu riskle başa çıkmalarını sağlayacak ekipmanlar, tekerlekli oyuncaklar (bisiklet, scooter vb.), manipülatif oyuncaklar (top, ip, atma, yakalama, yuvarlama, tekmeleme, bowling ve beyzbol oyuncakları gibi), kum oyun alanı, su oyun alanı, müzik etkinliği alanı (davul, madeni borulardan yapılmış bir üçgen, ksilofon), oyun evleri, çiçek veya sebze bahçesi, taşınabilir materyaller, tırmanma ağaçları, yuvarlanmak ve tırmanmak için tümsekler, güverte ve iskele, dekoratif elemanlar (bayrak, rüzgar çanı, heykeller, çit ve duvarlar) gibi. Titman (1994)'a göre ise çocukların daha yeşil bir çevreye, tırmanmak için ağaçlara, saklanmak için çalılık alanlara ve inşa etmek için yapı-inşa alanlarına ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir.

Belirtilen tüm donatılar okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarında bulunması gereken bölümler olarak düşünülmektedir. Çocukları tüm gelişim alanlarında eğiten ve özgüven sahibi yapan okul öncesi eğitim, bu eğitimin verildiği ortamlardan ayrı tutulmamalı ve özellikle açık alanların eğitimdeki payı arttırılmalıdır. Eğitim mekanları sadece binaların içi olarak düşünülmemeli açık alanlar da eğitime katılmalıdır. Böylelikle ulaşılmak istenen kazanımlara daha rahat ulaşılabilecektir. Bununla birlikte birçok okul öncesi eğitim kurumunun açık alan düzenlemeleri yetersiz kalmaktadır. Literatür incelemesi yapıldığında da aynı durum görülmektedir. Atıl, Yörük ve Gülgün (2006) İzmir ili Bayındır ilçesinde yapmış oldukları araştırmada çocuk oyun alanlarının Avrupa ülkeleri normlarının oldukça gerisinde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Fransa ve İtalya' da çocuk başına düşen alan 3,5 metrekare iken bu araştırma sonucunda ulaşılan değer ise sadece 1,6 metrekaredir. Kaçan, Halmatov ve Kartaltepe (2017) benzer şekilde Ankara ve Muğla il merkezlerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokulu ve ilkokula bağlı anasınıfında yapmış oldukları araştırmalarında okulların yaklaşık yarısının bahçesinin olmadığı ve bahçesi olmayan bu okulların %41,5'inin de bahçe ile ilgili bir planının bulunmadığını tespit etmişlerdir. Bahçesi olan okulların ise çoğunluğunun ot ve yabani habitat içerdiği belirlenerek standartlara uymadığı gözlenmiştir. Yapılan diğer çalışmalar okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekânlarında var olması gereken standartları göz önüne alırken bu kurumlarda çalışan öğretmen ve eğitim gören çocukların görüşlerini almayı amaçlayan bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle bu araştırmanın amacı; okul öncesi eğitim kurumlarının

açık alan düzenlemelerinde öğretmen ve öğrenci görüşleri alınarak literatüre kazandırmaktır.

Bu amaçla bu araştırmada, aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Anaokullarında ve anasınıflarında açık alan düzenlemelerinin;
  - 1.1 Alan yeterliliği ve kullanımı açısından uygunluğu nasıldır?
  - 1.2 Çevre sağlığı ve güvenlik açısından uygunluğu nasıldır?
  - 1.3 Bahçe donanımları açısından uygunluğu nasıldır?
2. Öğretmenlere göre anaokullarında ve anasınıflarında açık alan düzenlemelerinin;
  - 2.1 Alan yeterliliği ve kullanımı açısından uygunluğu nasıldır?
  - 2.2 Çevre sağlığı ve güvenlik açısından uygunluğu nasıldır?
  - 2.3 Bahçe donanımları açısından uygunluğu nasıldır?
3. Okul öncesi öğretmenlerine göre okul öncesi eğitim kurumlarında açık alan düzenlemeleri nasıl olmalıdır?
4. Çocuk resimlerinde okul öncesi eğitim kurumları açık alan düzenlemeleri nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocuk Hakları Evrensel Beyanname'si'nin 31. Maddesinin birinci bendinde belirtildiği gibi her çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun etkinliklerde bulunma hakkı bulunmaktadır (UNICEF, 2004). Oyun, dış baskılar olmadan istekle yapılan, mutluluk veren, çocuğun tüm gelişim alanlarını uyaran, yetenekleri kadar duyuları ve duyguları geliştiren etkinlikleri içerdiği için oyun ortamları da yeterli seviyede tasarlanmalıdır (Razon, 1985; akt. Pilten ve Pilten, 2013). Bu etkinliklerin yapılabilmesi için uygun mekân düzenlemesine ihtiyaç duyulmaktadır. Şartları elverişli bir açık alan düzenlemesi çok yönlü gelişime elverişlidir.

Açık alanlar, çocukların çeşitli hareketleri deneyimlemelerini sağlamalarıyla psikomotor gelişime, çocuğun keşfetmesini kolaylaştıracak bir ortam sunmasıyla zihinsel gelişime, çocuğu diğer çocuklarla biraraya getiriciliğiyle de sosyal gelişime etki edebilecek güce sahiptir. (Frost, 1992). Aynı zamanda açık alanlar çocukları gözlemlene ve tanıma fırsatı sunması bakımından bir avantaj olarak düşünülebilir. Çocuklar açık alanlarda farklı deneyimler yaşamak ister. Güvenliği test edilmiş bir kulede ya da ağaç bir evde teleskop vasıtasıyla gökyüzünü seyretmek, uçuş için küçük bir kokpitte pilotluk yapmak gibi (Frost ve Talbot, 1989). Böylelikle çocuklar doğadan uzaklaşmadan eğlenceli ve yaparak yaşayarak eğitime açık hale gelirler.

Eğitimciler uzun yıllardan beri açık alanları öğrenme, bahçe işleri ve fiziksel eğitim için kullanmıştır. Fakat günümüzde çocuklar doğadan uzaklaşma eğilimindedir (Alat ve diğerleri, 2012). Apartman hayatının dış dünyadan uzak, steril ortamında doğal hayattan kopuk yaşayan ebeveynler aynı şekilde çocuklarını da tozdan, kirden, hayvanlardan yani doğaya ait her şeyden sakınır hale gelmişlerdir (White, 2004). Korku dolu ebeveynler çocuklarının kendilerini yaralayacakları endişesiyle açık alanda geçirdikleri vakitleri kısıtlama yoluna giderek; doğadan kopmalarına neden olmaktadır (Frost ve Talbot 1989). Yetişkinlerin, çocuklara özgür oyun alanları sağlayarak, onların bizzat yaparak yaşayarak kendi deneyimlerini oluşturmalarını sağlamaları daha yararlı olacaktır (Frost, 2004).

Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alan ve donanımı çocukların gelişimleri açısından oldukça önemlidir. Özellikle büyük şehir koşullarında yetişen çocuklar için gerekli olan hareket imkânlarının sağlanamaması, okul öncesi eğitim kurumları açık hava oyun alanlarına düşen rolü daha da önemli hale getirmiştir (Atabey, Yurt ve Ömeroğlu, 2009). Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanları daha işlevsel ve daha bilinçli tasarlanmalıdır.

Alan yazındaki araştırmalarda okul öncesi eğitim kurumları açık alanlarının önemi ve nasıl düzenlenmesi gerektiğine dair pek çok hususun vurgulandığı söylenebilir. Örneğin; açık alanların çocukların sadece oyun oynadıkları ortamlar olmadığı; iletişim ve işbirliği gibi çeşitli becerilerini geliştirmesinden (Fanuscu, 1994), çevreye duyarlılığı

ve sorumluluk bilincinin oluşturulmasına kadar (Grodzinska-Jurczak ve diğeri, 2006) birçok açıdan çocuklara katkı sağladığı belirtilerek okul öncesi eğitim programında da açık alanlarla ilgili etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerektiği (Gülay ve Ekici, 2010) vurgulanmıştır. Okul öncesi kurumlar açık alan etkinliklerinin çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklemesi bakımından önemli bir değişken olmakla birlikte, bu durumun sağlanabilmesi için söz konusu açık alanların belli standartları sağlayan kalitede olması gerektiğinin (Güleş ve Erişen, 2013; Deretarla, 2012; Yılmaz ve Bulut, 2002) altı çizilmiştir. Dolayısıyla alanyazındaki araştırmalarda okul öncesi eğitim amaçlarına ulaşılması ve çocuğun çoklu gelişim alanlarının desteklenmesi için açık alanların son derece önemli olduğu ve bu açık alanların verimli şekilde kullanılması için belirlenen kalite standartlarına uygun olması gerektiğinin vurgulandığı görülmektedir.

Belirtilen tüm bu kazanımlara ulaşılabilmesi için okul öncesi eğitim kurumlarının nitelikli ve standartlara uygun şekilde düzenlenmesi esastır. Bu araştırma kapsamında, okul öncesi eğitim kurumlarında açık alan düzenlemelerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerine ulaşılarak var olan durumun bir analizi yapılmıştır. Açık alan etkinliklerini planlayıp uygulayan öğretmenler ile açık alanların ve etkinliklerin hedef kitleleri olan çocukların görüşleri söz konusu alanların niteliği ve yeterliliği konusunda önemli geri bildirim sağlanmıştır. Başka bir ifade ile okul öncesi açık alanların gerçek kullanıcılarının perspektifinden mevcut durumun anlaşılması sağlanmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma;

- 2015-2016 eğitim öğretim yılında Zonguldak ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 20 anaokulu ve anasınıfı ile sınırlıdır.
- Anasınıfları ve anaokullarında görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni ve bu okullarda eğitim gören 210 okul öncesi çocuğu ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim; çocuğun doğumundan ilköğretim eğitimine başladığı güne kadar geçirdiği dönemi kapsayan; fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden gelişmelerini sistemli bir ortam içinde toplumun kültürel değerlerine uygun olarak yönlendiren, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan, yeteneklerinin gelişmesine yardım eden, ilköğretime hazırlayan ve temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitim devresidir (14. Milli Eğitim Şurası, 1993).

Okul öncesi eğitim kurumu: Okul öncesi eğitim çağı çocuklarına eğitim veren anaokulu, ana sınıfı ile uygulama sınıfını ifade eder (MEB, 2014). Okul öncesi eğitim kurumları çocukların bedensel, psiko-motor, sosyal, duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerine yardımcı olan, onları ilkokula ve gelecekteki toplumsal yaşama hazırlayan bunu da anne-babaların desteğiyle ve gerektiğinde onları da eğiterek yapan, eğitim kurumları olarak işlevlerini yerine getiren mekânlardır (Kandır, 2001).

Açık Alan: Çocuğun sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişim ve eğitimi için esas olan aktivitelerini desteklemek için tasarlanmış mekânsal bir eğitim çevresidir (Tekkaya, 2001).

Oyun: Oyun, çocukların eylem düzeyinde katılım gösterdikleri, düşünce ve duygularını ifade ettikleri, meraklarını giderecek araştırma ve gözlem yapma olanağı buldukları, yeni keşiflerde buldukları, nesnelere ve kişilerle etkileşim içinde buldukları haz verici bir etkinliktir (MEB, 2013).

II. BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Literatür

2.1. Kuramsal Çerçeve

Araştırmanın kuramsal çerçevesi kısmında; okul öncesi eğitim kurumlarında açık alan, açık alanların önemi ve çocukların gelişim alanlarına faydaları, okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarına ilişkin dikkat edilmesi gereken noktalar, açık alanlarda bulunması gereken materyal ve ekipmanlar, açık alan düzenlemelerinde güvenlik önlemleri konularına değinilmiştir. İlgili literatür bölümünde ise alan yazın taramaları sonucunda ulaşılan araştırmalar incelenmiştir.

2.1.1. Okul öncesi eğitim kurumlarında açık alan

Mimari anlamda açık alan tanımına baktığımızda; kent dokusunun önemli temel elemanlarından birisi olup, binalar ve yol, köprü gibi ulaşım alanları dışında kalan açıklıklar veya boş alanlar olarak tanımlanmaktadır (Gül ve Küçük, 2001). Okul öncesi eğitim kurumları ekseninde baktığımızda ise çocukların kendilerini değerlendirebilecekleri, vücut farkındalıklarını geliştirecekleri, deneyler yapıp zaman zaman bireysel olarak vakit geçirebilecekleri alanlar açık oyun alanları olarak tanımlanabilir (Sirel ve Duymuş, 2016). Karakaya ve Kiper (2013)'e göre en sade anlamda açık alanlar, çocukların sosyal, fiziksel, duygusal ve zihinsel becerilerini geliştirebilecekleri mekânlardır. Açık alanlar; okulun niteliği, eğitim derecesi, bulunduğu çevrenin sosyal yapısı ve rekreasyon olanakları gibi kriterler göz önünde bulundurularak

planlanmalıdır (Sağlık, Sağlık ve Kelkit, 2015). Bu alanlar çocuğun fiziksel özelliklerine, keşif duygusuna, bilişsel gelişimine, yaratıcılık becerilerine, hareket etme istemine, dikkatini yoğunlaştırmasına, kendini tanımasına ve sosyal gelişimine uygun olmalıdır (Çukur, 2011). Açık alanlar çocuklar için özeldir ve çocukların büyümelerine yardımcı olduğu gibi her yönüyle gelişmelerine olanak sağlar (Wilson, 2008). Doğal dünyayla bağlantı kurma şansları olduğunda çocuklar daha az stresli ve yaptıkları işe dikkatlerini vermede, odaklanmada daha başarılı olurlar (Erickson, 2008). Bu yönüyle çocuklarımızdan, çok yönlü gelişimlerini destekleyen açık alanları esirgemek onlara yapılacak en büyük haksızlık olacaktır.

Oyun alanları, çocukların hayal güçlerini ve büyük kas motor becerilerinin gelişimini destekleyen, rahatça hareket etmelerine fırsat verecek şekilde düzenlenmiş alanlar olmalıdır (Deretarla, 2012). Oyun için tasarlanan alanlar oynanan oyunun özelliğine uygun şekilde düzenlenmiş olmalıdır. Oyun oynanacak yerin çok dar ya da geniş, sıcaklığının normalden fazla ya da az, gürültülü, havasının kirli, trafik bakımından yoğun olması açık alanlarda oynanan oyunla ulaşılmak istenen hedeflerin kazanılma düzeyini etkiler. Oyun için seçilen materyaller, oynanacak oyunun özelliklerine uygun, sağlam, eksiksiz ve dikkat çekici olmalıdır (Ayan ve Memiş, 2012). Okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekânların eğitim programının bir parçası olarak ve çocuğun yüksek yararı gözetilerek düzenlenmesi eğitimin kalitesini arttıran bir unsurdur (Talay, Aslan ve Belkayalı, 2010). Açık alanların öğretmen ve öğrencilerin kolay ulaşacakları yerler haline gelebilmesi için eğitim programlarında ve müfredatta yer almaları gerekir (Wagner ve Gordon, 2010). Aksi takdirde okul öncesi eğitim programlarından bağımsız açık alanlar, kullanılmayarak işlevsiz hale gelecektir.

Çevresi yeterli yükseklikte duvar veya çitle çevrili olan, bol güneş alan fakat bazı kısımları çeşitli ekipmanlarla gölgelik hale getirilmiş, güvenli, zehirli, tehlikeli (diken vb.), alerjiye sebep olabilecek bitkilerin bulunmadığı ve içinde çok farklı aktivitelerin yapılabileceği bir açık alan olmalıdır. Bu mekan içinde çeşitli yaş gruplarına uygun, eğitici ve öğretici, hareketli ve sabit oyun araçları bulunmalıdır (Oktay, 1984). Farklı yaş grupları gözetilerek tasarlanan, gelişimsel açıdan faydası bulunan, güvenlik ve

temizlik tedbirleri alınarak düzenlenen açık alanlar eğitimde istenen verime ulaşmayı kolaylaştıracaktır.

2.1.2. Açık alanların önemi ve çocukların gelişim alanlarına faydaları

Gelişim fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal yönleri ile bir bütündür. Çocuğun tüm gelişim alanları birbiriyle ilişkilidir (Kandır ve Alpan, 2008). Okul öncesi dönem, insan yaşamının en hassas ve öğrenmeye en açık olduğu yıllardır. Bu nedenle çocuğun içinde bulunduğu fiziksel ortamın uygun biçimde hazırlanması, çocuğun çeşitli yapı ve nitelikteki uyarıcı ile karşı karşıya bırakılması çocuğun bilişsel gelişiminin yanı sıra diğer tüm gelişim alanları açısından da oldukça önemlidir (Solak, 2007). Gelişim alanlarının istenen seviyeye ulaşabilmesi için ise iç mekana verilen önem kadar okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarına da gereken özen gösterilmelidir. Günümüzde çocukların oyun oynayabilecekleri alanların sınırlı olması ve bu alanların ev ortamı, okul öncesi eğitim kurumlarının kapalı ve açık alanları, alışveriş merkezleri içindeki oyun alanları ve çocuk oyun parkları ile sınırlı olduğu söylenebilir (Ramazan ve Özdemir, 2015).

Endüstrileşme ve kentleşme ile çocukların doğal açık alan oyun alanları yok edilerek onlara betonlaşmış, ağaçlardan ve hayvanlardan uzak, mekanik bir dünya sunulmuştur (Yılmaz ve Bulut, 2002; Kirazoğlu, 2012; Tandoğan, 2014; Çakırer, 2015; Atıl, Yörük ve Gülgün, 2006). Bu yapay dünya çocukları açık alanlardan ve doğal olarak açık alanda oynamalarının getirecek olduğu gelişimsel faydalardan mahrum etmektedir. Kentsel alanlarda varolan açık alan eksikliği, insanların doğayla olan ilişkilerini zayıflatmaya ve dolayısıyla da insan gelişimini olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır (Taştepe ve diğerleri, 2016). Çocukların çimlere, çiçeklere dokunmasının yasak olduğu hatta çoğu zaman tel örgülerle çevrildiği, ağaçlara tırmanmalarının yasak olduğu bir ortamda geriye kalan bir kaydırak ve iki salıncak olmaktadır. Bu yasaklar zaten daralmış olan açık alanları tamamen ulaşılamaz hale getirmektedir (Şahin, 1984). Oyun oynayacak bir çevre bulamamak, çocukları evde oturarak ev içi oyunlarına, televizyon seyretmeye, bilgisayar, vb. oyunları oynamaya yöneltmekte, bu durum da çocuğun tüm gelişim alanlarında bazı sorunlara neden olmaktadır (Çakırer, 2015).

Açık alan etkinlikleri sayesinde öğretmen ve öğrenci sınıf ortamının kısıtlayıcı havasından kurtularak özgürce etkileşime girebilir bireyin hem kendisine ilişkin hem de sosyal, akademik ve çevreye ilişkin bilgi, beceri ve tutumlarının gelişmesi için çeşitli fırsatlar eline geçer (Ford,1981). Pringle ve diğerleri (2003)'ne göre açık alanlarda yapılan etkinlikler çocukların bilişsel, fiziksel, sosyal, duygusal gelişimlerini desteklemektedir. Açık alan etkinlikleri çocukların sağlıklarını güçlendirmekte, dikkatlerini artırmakta ve stres düzeylerini azaltmaktadır (Ulutaş ve Şimşek, 2014). Açık alanlar, kapalı alanlara oranla pek çok farklı oyun seçeneği sunarken, aynı zamanda doğayla içiçe olmaları sebebiyle çocukların ihtiyaç duydukları materyallere erişimleri açısından da önemlidir (Kirazoğlu, 2012). Açık havanın çocukların fiziksel gelişimlerini artırdığı, hayal güçlerini kuvvetlendirdiği, dikkat sürelerini uzattığı, onları daha yaratıcı, işbirliğine daha yatkın ve stressiz yaptığı bilinmektedir (Çukur, 2011). Çocukların açık alanlarda oynadıkları oyunları sınırlandırmak onların bilişsel, sosyal ve dil gelişimine zarar vermektir. Bu kısıtlamalar çocukların travmalarla başa çıkma yeteneklerini azalttığı gibi öğrenmelerini de azaltır ve sağlıklarına zarar verir (Frost, 2008). Çocuğun büyümesi ve sağlıklı gelişmesi için beslenme, sevgi, bakım ne kadar gerekliyse oyun da o kadar gereklidir (Koçyiğit, Tuğluk ve Kök, 2007).

Çocuğun oyun oynarken yaptığı hareketler normal bir gelişim içinde olup olmadığı hakkında fikir verir (Pehlivan, 2016). Oyun çocuğun kişisel keşif alanı, çocukluğun gücü ve öğrenme dili özelliği taşır (Tuğrul, Aslan, Ertürk ve Altunkaynak, 2014). Oyun genel anlamı ile sonucu düşünülmeden, herhangi bir amaca ulaşmaktan çok zevk almak amacı ile girişilen, görünürde pratik bir sonucu olmayan etkinliktir (Çelen, 1999). Açık alanlar çocukların doğayla buluşmalarına, bitki bahçeleri düzenlemelerine ve sağlıklı kalmalarına yardımcı olur (Kalemci, 1998). Açık alanlar çocukların bağımsızlık ve özerklik gelişimi için oldukça önemlidir (White ve Stoecklin, 2011). Açık alanda bulunan çocuğun deneme-yanılma ve taklit yolu ile gerçeği bulması onun temel becerilerini destekler. Çocuk bu mekânda, bencillikten vazgeçip, başkalarının hakkına saygı duymayı öğrenir, kendi hak ve özgürlüklerini korumayı, liderlik, rekabet, yardımlaşma, dayanışma, birlikte çalışma, yenme-yenilme, kendi ile barışık olma ve kendine güven duyma gibi vasıfları öğrenir (Uluğ, 2007). Fiziksel

açıdan iyi tasarlanmış açık alanlarda yapılan çalışmalar, öğrencilerin çevrelerini anlamalarını kolaylaştıracağı gibi, doğaya karşı olumlu tutumlar ve değerler edinmelerini de sağlayacaktır (Güler, 2009).

Kullanılan elemanların da çocukların yaş gruplarına göre seçilmesine, uygun malzeme ile yapılmış olmasına ve doğru bir şekilde doğru yere yerleştirilmiş olmasına dikkat edilmelidir (Şişman ve Özyavuz, 2010). Gelişim düzeylerine uygun tasarlanmış açık alanları gören ve kullanan çocuklar, kendilerine verilen değeri görüp bunu içselleştireceklerdir ve içselleşen bu saygı da, diğer insanlara olan bakış açısına sirayet edecektir (Çukur, 2011).

Bununla birlikte açık alanlarda oynamak çocukta kendine güveni artırmakta, fiziksel gelişimin yanında dil, iletişim kurma, yüksek beyin fonksiyonları ve sosyal yetenekleri geliştirmektedir. Çocuğun çevresindeki dünya hakkındaki ilişkileri ve sosyal rolleri inceleme ve öğrenme fırsatı verilerek gelişmektedir (Bal, 2005; Egemen ve diğerleri, 2004). Açık alanlar, çocukların fiziksel becerilerini pratik edip geliştirebilecekleri en iyi alan olmakla birlikte, yaratıcılıklarını geliştirmeleri için de en uygun ortamdır. Çocuklar kendilerini ifade edebilmeyi ve dünyayı kendi yöntemleriyle öğrenmeyi bu açık alanlarda geçirdikleri vakitler sayesinde başarılılar (Kalburan, 2014a). Okul öncesi dönemdeki çocuklar meraklı, araştırmacı, hayal güçleri kuvvetli ve sorgulayıcıdır. Bu nedenle çocukların bu yöndeki gelişimlerini desteklemek amacıyla, onların araştırabilecekleri, meraklarını giderebilecekleri, neden sonuç ilişkisini görebilecekleri fırsatlar verilmelidir (Çevik, 2007).

Açık alanlar, kapalı mekanların devamı niteliğinde olmalı ve çocukların sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel yeteneklerinin dış mekanda da, iç mekanda olduğu gibi geliştiği kabul edilmelidir (Aslan, 2010). Açık alanlardan yoksun oyunun çocukların zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilediği bilinmelidir (Özkubat, 2013; Tuğrul ve Metin, 2006). Sınıf etkinliklerinin dışarıya yani açık alanlara taşınması gibi yöntemler çocukların çevre ile olan etkileşimlerini artırırken aynı zamanda yaşamı daha canlı merkezli algılamalarına yardımcı olabilir (Taşkın ve Şahin, 2008). Öğrencilerin kendi yaptıkları kuş evleri, kuş yemlikleri, kuş havuzları, böcek evleri ve ot

bahçeleri ile doğaya ve doğada yaşayan canlılara olan ilgileri ve sevgileri arttırılabilir (Karatekin ve Çetinkaya, 2013).

Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarına yer verilen Okul Öncesi Eğitim Programı Kitabı (2013)'na göre "Çocukların; ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır". Açık alanda kendini tanıma ve hayata hazırlanma şeklinde etkin zaman geçiren çocuk Türk Milli Eğitimi'nin amaçlarına ulaşmada da başarılı olacak ve belirtilen tanıma uygun eğitimi de almış olacaktır. Mutlu çocuklar mutlu toplumun temellerini oluşturacaktır.

Theemes (1999)'e göre, çocukların açık alanda oynadıkları oyun, onların gelişimini birçok yönden destekler. Açık alanda oynamanın faydalarını şu şekilde belirtebiliriz:

- Doğayla Temas: Çatı ve duvarların olmaması, çocukların daha geniş bir dünyaya ulaşmalarına, doğayı keşfetmelerine ve kendi gözlemlerini şekillendirmelerine izin verir.*
- Sosyal Oyun Fırsatları: Sosyal oyun, okul öncesi eğitim kurumunun içinde başlar ve buradan okul bahçesine uzanarak devam eder.*
- Hareket Özgürlüğü ve Aktif Fiziksel Oyun: Hareket imkanı daha geniş olan, gürültüye izin veren açık alanlar, iç mekanlardan daha farklı çocuk-çocuk ve çocuk-çevre etkileşimi sağlar (s.18).*

2.1.2.1. Açık alanlardaki etkinliklerin psikomotor gelişim açısından faydaları

Psikomotor gelişim fiziksel gelişme ve büyümeyle beraber bireyin hareketlilik kazanmasıdır (Öncü ve Özbay, 2009). Düzenli hareket ve fiziksel aktivite alışkanlığı okul öncesi dönemde kazandırılmalıdır çünkü bu dönemdeki çocuklar hareket etmeye daha hevesli ve diğer gelişimsel dönemdeki çocuklara göre çok daha meraklıdırlar (Kerkez, 2012). Oyun sayesinde çocuğun doğru motor becerilerinin gelişimi sağlanmakta ve çocuk

kendi varlığının farkına varmakta ve kontrolünü fark etmektedir. Böylece, kendine ve yeteneklerine ilişkin olumlu bir algı oluşturmaktadır (Pehlivan, 2016).

Oyun sayesinde tüm gelişim görevleri yerine getirilebilir (Kuru ve Köksalan, 2012). Bisiklete binmek, hayvan yürüyüşlerini taklit etmek, ip atlamak, tırmanmak ve top oyunları çocukta büyük kas gelişimini hızlandırır (Emin, 2016). Farklı şekillerde ve denge üzerinde yürüme, koşma, ağırlık taşıma, top atma ve tutma, hamur, kum, su gibi malzemelerle oynama, yırtma, kesme etkinlikleri yoluyla hem büyük hem küçük kas gelişimleri desteklenebilmektedir (Öncü ve Özbay, 2009). Temel fiziksel hareketler, küçük ve büyük kas gelişimini desteklediği gibi kas koordinasyonunu artırır, bedensel farkındalık oluşturur, yaşam boyu sürecek bir spor alışkanlığının alt yapısını hazırlar (Özyürek ve diğerleri, 2015).

Çocukların diledikleri gibi oyun oynayamamaları ve çevrelerini keşfetme uğraşlarının engellenmesi, gelişimlerinin gerilemesine, fiziksel hareketlerinin azalmasına ve bunların sonucu olarak obezitenin artmasına yol açar (Kalburan, 2014c). Kitle iletişim araçları olarak saydığımız telefonlar ve diğer teknolojik aletler küçük yaştan itibaren çocukların hayatına girerek onları iç mekanlara bağımlı yapmakta ve doğal çevreye yakın olmayan ortamlarda yetişen çocuk sayısını artırarak açık alanlara olan ihtiyacı artırmaktadır (Gülây, 2011). Çocukların hareket etmeleri gelişimleri açısından önemli kabul edilir. Bu bağlamda ABD Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği okul öncesi çocukları için birtakım fiziksel aktivite önerilerinde bulunmuştur. Bu öneriler aşağıdaki gibidir:

- Çocuklar günde en az 60 dakika yapılandırılmış fiziksel aktiviteye katılmalıdır,
- Çocuklar günde en az 60 dakika ve üzerinde serbest fiziksel aktivitelere katılmalıdır,
- Çocuklar uyku dışında 60 dakikadan daha uzun süre hareketsiz kalmamalıdır,
- Çocukların kaba motor becerilerini geliştirebileceği güvenli kapalı ve açık alanlar oluşturulmalıdır,
- Aileler ve çocuk bakımından sorumlu olanların okul öncesi dönemdeki çocukların sağlıklı gelişmesi için fiziksel aktivite ve hareketin önemini

kavrayarak; yapılandırılmış ve yapılandırılmamış hareket olanakları sağlamaları gerekir (NASPE, 2011).

Tüm bunlarla birlikte çocuklardan yapmaları beklenen fiziksel etkinliklerin, gelişimsel olarak uygun olup olmadığı gözden geçirilmeli ve fiziksel gelişim açısından başaramayacakları etkinliklere zorlanması önlenmelidir (Selçuk, 2004). Bu durum çocukların sürekli başarısızlık duygusunu tatmasını önlemek adına önemli bir noktadır. Ayrıca gelişimsel dönemin üzerinde fiziksel aktiviteler yaralanma, sakatlanma gibi çeşitli sağlık sorunlarına da yol açabilir.

2.1.2.2. Açık alanlardaki etkinliklerinin bilişsel gelişim açısından faydaları

Bireyin dünyayı anlamasını, keşfetmesini, yorumlamasını sağlayan zihinsel faaliyetlerde gelişim, bilişsel gelişim adını almaktadır (Kol, 2011). Bilişsel gelişim, kişinin tüm gelişim alanlarıyla ilişki halinde olan ve zekâ gelişimini de kapsayan önemli bir gelişim alanıdır (Ramazan ve Demir, 2011). Oyunun zihinsel gelişime yaptığı etkilerden en başta sayabileceğimiz etkisi öğrenmedir. Çocuk oyun sayesinde kavram gelişimini hızlandırır ve nesnelere tanıyarak, özelliklerini, görevlerini öğrenir (Emin, 2016). Çocuk bilişsel etkinlik olan oyun ile çevresindekileri anlamlandırmayı da öğrenir (Pehlivan, 2016). Çocuk bilişsel gelişim sürecini oluştururken buldukları çevreyi keşfetme, anlama ve öğrenme çabasıdır. Bu süreçte çocuğa sunulan ve zengin uyarıcı içeriğine sahip bulunan çevreler bilişsel gelişime ivme kazandırır (Kol, 2011).

Oyunlar ile; çocukların nesnelere görsel açıdan renk, şekil, boyut, miktar ve mekanda konum kategorilerine sokma, dokunma duyusu açısından farklı doku ve yüzeylere dokunarak tanıma, tat ve kokuları tanıma, değişik sesleri dinleme ve ayırt etme gibi beş duyularını aktif şekilde kullanarak geliştirmektedir (Öncü ve Özbay, 2009). Çocukların düşünme becerilerini de harekete geçirdiği için oyunlar, bilişsel gelişim açısından oldukça önemli görülür (Gürbüz, 2017). Açık alanlarda yapılan fiziksel etkinlikler sayesinde çocukların keşif güçleri, merak duyguları, araştırmacı düşünme ve problem çözme becerileri gelişmekte; kavram gelişimi gibi bilişsel becerileri

desteklenmektedir (Özyürek ve diğerleri, 2015). Bu açıdan bakıldığında tüm gelişim alanlarının bir noktada kesiştiği ve birbirlerini desteklediği görülmektedir.

2.1.2.3. Açık alanlardaki etkinliklerin sosyal-duygusal gelişim açısından faydaları

Sosyal duygusal gelişim, çocuğun kendini ifade etmesi, duygularını denetleyebilmesi, kendisiyle ve çevresiyle barışık ve uyum içinde olabilmesidir (Kirazoğlu, 2012; Kandır ve Alpan, 2008). Oyun ise toplumsal değerleri ve normları öğreten sosyal etkinliklerdir. Çocuğun günlük hayatla ilgili bilgi ve becerileri öğrendiği oyun etkinlikleri çocuğa paylaşmayı, yardımlaşmayı, birlikte çalışmayı ve toplumsallaşmayı öğretir. Her oyunun kuralları vardır ve bu kurallar sayesinde çocuk giderek toplumun kurallarına da uyma becerisi edinir. Duygusal gelişim açısından bakıldığında ise çocuk oyun aracılığıyla üzüntülerini, kaygılarını, korkularını dile getirmektedir (Pehlivan, 2016). Oyun aynı zamanda çocuk için sıkıntılarını yansıtma yoluyla bir rahatlama aracıdır. Yetişkinlerle ve diğer çocuklarla iletişimde anlatamadığı, etkilendiği olay ve duygularını oyununda kendini gösterir (Emin, 2016). Oyun çocukların kendilerinin farkına vararak özgüven geliştirmelerine, kendileri ve çevrelerindeki varlıklara değer vermelerine de yardımcı olur. Özellikle grup oyunları çocukların sorumluluk alma becerilerini de geliştirir (Öncü ve Özbay, 2009).

2.1.2.4. Açık alanlardaki etkinliklerin dil gelişimi açısından faydaları

İnsanoğlunun en önemli özelliği dili kullanabilmek ve konuşabilmektir. Bu mükemmel yeteneğin gelişimi için de çevre önemli bir etkidir (Yıldırım ve Koçak, 2016). Dil, insanın kendisini ve çevresini ifade edebilmesinde, düşünceler geliştirmesinde, gördüğü ve yaşadığı olaylarla ilgili bilgileri, kültür birikimlerini aktarmada, diğer insanlarla iletişim kurabilmesinde, isteklerini, umutlarını, üzüntülerini, sevinçlerini, düşüncelerini, hissettiklerini anlatabilmesinde en güçlü iletişim aracıdır (Erdoğan ve diğerleri, 2005). Dil gelişimi ise, kelimelerin, sayıların anlaşılabilir dilin kurallarına uygun olarak kullanılmasının gelişimidir (Senemoğlu, 1989). Oyun ve dil

gelişimi açısından bakıldığında ise oyun, çocuğun dili öğrenmesi ve öğrendiği bu dili oyunlarında kullanması bakımından yararlı bir ortam sağlayarak sözcük dağarcığını geliştirmektedir. Çocukların eğitim ortamı olarak algıladığımız oyun aktiviteleri çocukların ses ve sözcüklerle oynamalarına ve bunları çeşitli şekillerde bir araya getirerek kombinasyonlarının yapılmasına olanak sağlamaktadır (Pehlivan, 2016). Dil gelişiminin sağlıklı ve istenen şekilde ilerlemesinde çevreden gelen uyarıcıların önemi büyüktür, bu nedenle çocuğa sunulan zengin uyarıcılarla dolu bir çevre yani oyun ortamı çocuğun dil gelişimini büyük ölçüde etkileyecektir (Demir, 2011). Çocukların doğuştan yüksek bir potansiyelle dünyaya geldikleri ve bu potansiyel gücün açığa çıkarılabilmesi çevresel etkenlerle karşılaşp karşılaşmayacaklarına bağlıdır. Çünkü, varolan bu potansiyel büyük ölçüde kendiliğinden ortaya çıkmaz ve dışarıdan müdahale gerektirebilir (Selçuk, 2004).

Çocuklar oyun sayesinde çok yönlü bir dil gelişimine sahip olurlar. Oyunlarda yeni sözcükler öğrenir, kendilerini sözel ya da bedensel hareketlerle ifade edebilir, çeşitli mesajları algılama ve iletme becerilerini geliştirirler (Carlson ve Gingeland, 1961; akt. Öncü ve Özbay, 2009). Oyun ile hem eğlenen hem de öğrenen çocuklar açısından dil gelişimi zorla yapılan bir etkinlik olmaktan çıkar ve uyarıcı çevrenin zenginliği dil gelişimini de zenginleştirir.

2.1.3. Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarında dikkat edilmesi gereken noktalar

Çocukların duyuları yoluyla yapılandırılmamış ortamlarda daha fazla deneyim kazandığı düşünülürse, okulların açık alanları öyle tasarlanmalıdır ki, bu alanlar sadece oyun oynama alanı değil, çocuğun kendisini mutlu ve özgür hissettiği alanlar olmalıdır (Güleş, 2013). Okul öncesi dönem çocuklarına istenen gelişimsel kazanımların uygun şekilde verilebilmesi için uyarıcı ortamın, onların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde düzenlenmesi gereklidir (Çelik ve Kök, 2007). Çocuğun gelişim ve öğrenmesini belli bir plan dahilinde sağlayan ve tasarlayan okul öncesi eğitim ortamları en ideal şekilde hazırlanmalı, nitelikli ve niteliği etkileyen faktörlerin iş başında olması gerekmektedir (Aksoy, 2009).

Genel olarak açık alanların kalitesi ve niteliğine etki eden faktörler şu şekildedir:

Karmaşık: Oyun alanları olabildiğince farklı oyun deneyimlerine izin vermelidir.

Bağlantılı: Oyunların oynandığı açık alanlar ile oyun etkinlikleri, doğal bir akış içinde birbirine bağlanmalıdır.

Sosyal: Bütün oyun alanları çocuklar ve oyun arasında ilişkiyi sağlayacak aynı zamanda sosyalleşmeye imkan verecek şekilde grup oyunları için tasarlanmalıdır.

Esneklik: Oyun alanı esnekliği kavramıyla anlatmak istenilen hem mekanik anlamda yani modüler oyun ekipmanlarına sahip olma gibi hem de fonksiyonel anlamda yani oyun elemanlarının birçok farklı şekilde kullanılabilmesi gibi olmalıdır.

Zorlayıcı: Oyun alanları tek bir gelişim alanına yönelik değil denge, esneklik gibi vücut koordinasyonunu gerektiren oyun elemanlarını da içermelidir.

Geliştirilebilen: Oyun ekipmanları sınırlı bir alanı kapsayan şekilde değil farklı yetenek ve yaş gruplarına hitap edebilen nitelikte olmalıdır.

Güvenli: Tasarlanan tüm oyun alanları güvenlik standartlarına uygun olmalıdır. Böylelikle daha az kaza olacak ve de çocuklar güvenlik tedbirlerinin yeterli seviyede olduğunu bildikleri için daha büyük riskler altına girebilecek ve yaratıcı oyun alanlarının işlevselliği daha da artacaktır.

Bu prensipler çocuk oyun alanları tasarımına uygulandığı zaman, çocukların daha uzun zaman sıkılmadan oynadığı, daha sakin davranışlarda bulunup daha çok paylaştıkları, bireysel gelişimlerini arttırdıkları ve konuşma yeteneklerini geliştirdikleri mekânlar yaratılmış olacaktır (Beckwith, 1985; akt. Fanuscu, 1994).

Açık alanlar çocukların sadece oynadıkları mekânlar olarak görülmemeli birbirleri ile iletişime geçtikleri, birbirleri ile geçinmeyi öğrendikleri mekânlar olarak da görülmelidir (Fanuscu, 1994). Bu nedenle açık alanlar; okulun niteliği, eğitim derecesi, bulunduğu çevrenin sosyal yapısı gibi kriterler göz önünde bulundurularak planlanmalıdır (Sağlık, Sağlık ve Kelkit, 2015). Bu bilgiler doğrultusunda, erken çocukluk dönemi çocukları için öğrenme ortamlarının dikkatlice hazırlanması, çocukların bu dönemde aldıkları eğitimden en iyi biçimde yararlanmasını sağlayacaktır (Deretarla, 2010). Bu

alandaki düzenlemeler içeren okul öncesi eğitim kurumları yönetmeliğinin oyun alanlarına ilişkin maddeleri özenle incelenmeli ve amacına uygun olarak düzenlenmesine ilişkin maddesi de uygulamada ciddiyetle ele alınmalıdır. (Alat ve diğerleri, 2012). Okul öncesi eğitim programında da açık alanlarla ilgili etkinliklere daha fazla yer verilmelidir. Böylelikle, çocuklara doğal ortamda gözlemler, deneyler, araştırmalar yapma fırsatları sağlanarak, çevreye karşı duyarlı, hassas yaklaşımların, çevre dostu davranışların gelişmesi sağlanır, kazalardan, tehlikelerden korunma becerileri artırılır (Grodzinska-Jurczak ve diğerleri, 2006; akt. Gülay ve Ekici, 2010).

Açık alanlar personelin çocukları görerek ve duyarak gözetleyebileceği şekilde ayarlanmalıdır (Güleş, 2013). Aktif oyun için çim alanlar, kitap okumak, hikâye anlatmak gibi pasif oyunlar için de gölgeli alanlar temin edilmeli, bunların etrafı bitkisel alanlarla çevrilmiş olmalıdır (Yılmaz ve Bulut, 2002).

Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarında kalitenin sağlanabilmesi, kalite standartlarının oluşturulması ile mümkün olabilecektir (Güleş ve Erişen, 2013). Binanın planlamasında, çocukların ilgi gereksinimlerini karşılayacak ve program değişikliklerine olanak sağlayacak esneklik düşünülmelidir (Baran ve diğerleri, 2007). Deretarla (2012)'ya göre; çocuklar için oyun alanları tasarlanırken dikkat edilmesi gereken noktalar aşağıda verildiği gibidir:

1. Çocuklar meraklı ve keşfetme duyguları yüksek olduğu için engelli bir araziye düz bir araziye göre daha cazip ve çekici bulurlar. Bu nedenle tasarlanan açık alanlarda tepeler, çukurlar ve bölmeler gibi çocuk oyun alanlarını daha özgün, çeşitli ve hareketli duruma getiren düzenlemelere yer verilmelidir.
2. Oyun alanları sadece normal gelişim gösteren çocuklara göre tasarlanırsa yetersiz kalır. Bunun yanında engelli ve hareket kısıtlılığı olan çocukların ihtiyaçlarına ve yaş-gelişim özelliklerine göre de düzenlenmelidir.
3. Oyun alanları ve bu alanlarda yer alan ekipmanlar çocukların bireysel, grupsal ve yaratıcı oyunları açısından uyarıcı nitelikte olmalıdır.

4. Oyun alanlarının zemini toprak, çimen, beton veya asfalt şeklinde farklı oyun ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde farklı malzemelerle kaplanmış olmalıdır.

Oyun alanları düzenlenirken; zemin döşemesi, bitkilendirme ve ağaçlandırma, kullanılan oyun ekipmanlarının niteliğine ve güvenilirliğine dikkat edilmeli ve oyun alanı, planlama ve tasarım ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmelidir (Ünal, 2009; Fanuscu, 1994; Tuğrul ve Metin, 2006). Her çocuk için ayrılan alan ölçüsünün ortalama 6,5 metreden az olmaması önerilir (Şişman ve Özyavuz, 2010). Çocuklar açık alanlarda su, bitki toplulukları, ağaç, çiçekler, uzun kütükler, hayvanlar, kum, doğal renkler, çeşitlilik ve seçme şansı olsun isterler (White ve Stoecklin, 2011).

Çocuklar için ayrılan açık alanların tasarımında, oyunun çocuk için bir dinlenme ve eğlenme aracı olduğu unutulmamalıdır (Türkan, 2009). Gül ve Küçük (2001)'e göre, okul bahçelerinin estetik ve işlevsel biçimde planlanabilmesi için okul yönetimi, veliler ve özellikle öğrenciler aktif rol almalıdır. Böylelikle tasarım farklı fikirler alınarak meydana getirilir ve ortaya çıkan görüşler çevreyi zenginleştirir. Bu açıdan bakıldığında temel alınabilecek bazı noktalara değinilebilir.

Arnold (1996)'a göre tasarımın dokunması gereken temel noktalar şunlardır:

- a) *Çocuk, tüm gelişim alanlarını eşit şekilde kullanabilmek için farklı oyun fırsatlarına ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaca cevap verebilmek içinse tasarım yapılırken dikkatli olunmalıdır.*
- b) *Oyun zamanında oyunu yönlendirenler ve öğretmenler, çocuklar ile beraber çalışmalı, birlikte oynamalıdır.*
- c) *Çocuklar için ilgi çekebilecek düzenlemelere yer ayrılmalıdır. Yeni bir oyun oluşturmak, su ve kum gibi doğal malzemelerle oynamak ve daha sessiz oyunlar için bölünmüş oyun alanlarını da içeren çeşitli kısımlar tasarlanmalıdır.*
- d) *Nitelikli düzenlenmiş bir oyun alanı sadece oyun ekipmanlarına değil, tüm oyun alanının görünümüne ve materyalleri örgütleyiş biçimine de bağlıdır.*

- e) Oyun alanları, çocukların kendi hayal dünyalarındaki çevrelerini yaratmalarını sağlar.
- f) Oyun alanlarında yaratıcı oyunu canlandırmak için belirsizlik sağlamak, bilişsel oyun için esneklik sağlamak, benlik kavramının güçlü şekilde gelişimi için açık başarı noktaları sağlamak gerekir.
- g) Oyun alanlarında yapılan küçük dokunuşlar çeşitliliği sağlar, ortamı canlandırır. Oturma katları, çalılık alanlar, ağaçlandırma, bitkiler, renkler, dokular oyun alanlarının kullanılabilirliğini artırır.
- h) Çocuklara tamamlayabilecekleri etkinlikler sunmak amacıyla yarım bırakılmış aktiviteler hazırlanmalıdır (Akt. Ünal, 2009, s.106).

2.1.4. Açık alanlarda bulunması gereken materyal ve ekipmanlar

Açık alanlar, çocukların tüm gelişimlerini eşit biçimde sağlayacak tarzda olmalı, yaratıcı özelliklerini geliştirecek materyalleri içermelidir. Gönen ve Saranlı (2014)'ya göre; yurtiçi ve yurtdışında örnek gösterilebilecek açık alanlara bakıldığında çok yaratıcı ve doğal materyallere yer verildiği görülür. Ağaç kütükler, telefon direkleri, tırmanma malzemeleri, çeşitli ebatlarda taşlar, kaya parçaları, kum ve su havuzları, su birikintileri, hareket ettirilebilir ahşap bloklar, araba lastikleri, eski arabalar, taşıtlar gibi pek çok farklı malzeme ve materyalin serbest hareket imkânı yaratacağı ve yaratıcı harekete olanak tanıyacağı ortadadır. Bu alanlarda sanat, ağaç, çamur, kum ve su alanları, sessiz aktivite alanları, doğa gözlemlene alanları, gerçek hayat deneyimlerini dramatize etme fırsatı veren çeşitli bölümler yer alabilir. Ayrıca bu alanlarda tırmanma aletleri, denge aletleri, top oyun alanları bulunmalıdır (Deretarla, 2012). Materyaller sağlıklı, güvenli, esnek, çevreye uyumlu ve estetik özellikler taşımalıdır (Kalburan, 2011).

Sürmen (1998)'e göre ise açık alanlarda yer alan ekipmanların sahip olması gereken bazı özellikler vardır. Bunlar:

- Ekipmanlar; sade, ayrıntıları az, iyi zımparalanmış, köşeleri yuvarlak ve küt olmalıdır.

- Ekipmanlar çok yönlü olmalıdır. Çocuğun yaş, gelişim düzeyi ve boyuna uygun büyüklüklerde, nitelikli ve kullanışlı olmalıdır.
- Dayanıklı ve sağlam olmalıdır. Çocuklar arasında paylaşma duygusunu geliştirici olmalıdır. Onarımı kolay ve temizlenebilir malzemeden yapılmış olmalıdır.
- Ekipmanlar yapıları ve işleyişleri bakımından kompleks değil kolay anlaşılır nitelikte olmalıdır. Çocuğun hoşuna gidecek renkte ve yapıda tasarlanmalıdır. Çocuğun merakını uyandıracak ve ilgisini çekecek nitelikte olmalıdır.
- Ekipmanlar güvenlik bakımından çocuğun kas kuvvetiyle orantılı ve çocuğa zarar vermeyecek nitelikte olmalıdır. Donatıların büyüklükleri, çocukları tatmin edecek ve kullanabilecekleri büyüklükte olmalıdır.
- Çocuğun sağlığına zarar vermeyecek antialerjik boya ve verniklerle boyanmış olmalıdır.
- Çocuğun sosyal, dil, zekâ, yaratıcılık, beden ve kas gelişimine yardımcı olacak nitelikte olmalıdır.
- Çocuğun özgürce oynamasının yanı sıra çocukta gözlem, deneyim, keşfetme isteğini uyandırmalı, sosyal ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunmalıdır. Ekipmanlar tasarım açısından göze hitap etmeli, yapısı ve biçimi zevkli olmalıdır.
- Kullanılan donatı çocuğun yaşına, ilgisine, becerisine, gelişim düzeyine ve yeteneklerine uygun olmalıdır. Yetişkinlerin beğendiği ekipmanlar çocukların zevklerine hitap etmeyebilir. Donatı, çocukta merak uyandırmalı, keşfetme arzusunu kamçılmalı, çevresini tanımaya yardımcı olmalıdır.
- Ekipmanlar sağlam olmalı ve çok yönlü gelişim sağlamasına dikkat edilmelidir. Bu amaçla kasları çalıştıran, girişimciliği artıran, problem çözme ve yaratıcılığı yönlendiren donatılar tercih edilmelidir. Çocuğun ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak, gösterişli ve uyumsuz donatılar tercih edilmemelidir. Çocuğun tek başına oynayabileceği oyun donatılarının yanı sıra yaşlılarıyla grup şeklinde oynayabileceği donatılar da sağlanmalıdır (s.26).

Henniger (1999)'e göre açık alanlarda oyunun değerini arttıran unsurlar olarak bulunması gereken materyaller satın alınan materyaller, hibe edilmiş malzemeler, yetişkin yapımı ekipmanlardır.

Satın Alınan Ekipmanlar: Büyük kas oyunları için satın alınan ekipmanlar erken çocukluk eğitimi alanları için uygundur. Taşınmayan, daha büyük oyun ekipmanlarının yanı sıra metal tırmanma materyalleri, birbirine geçebilen plastik paneller ve bisikletler gibi daha küçük ve taşınabilen ekipmanlar da satın alınabilir.

Hibe Edilmiş Materyaller: Oyun ekipmanları satın almanın yanında kolayca bulunabilen bazı materyaller de etkili bir şekilde kullanılabilir. Örneğin; eski bir otomobil veya kamyonun tekerlekleri, tahta parçaları, makaralar, PVC boruları gibi.

Yetişkin Yapımı Ekipmanlar: Farklı boylarda tahta veya mukavva kutular, rüzgâr gülleri, kuru ağaç gövdelerinden yapılmış su kanalları, süs kabaklarından yapılmış dekoratif malzemeler ile yetişkinlerin ve çocukların yapabileceği birçok taşınabilir materyal açık alanlar için yaratıcı ve düşük maliyetli ekipmanlardır (s.10).

Bu araştırmaların sonucuna dayanarak şu düzenlemelerin olması gerektiği söylenebilir: Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarında su ve kum havuzu alanı, sebze yetiştirme ve hayvan besleme alanı, trafik eğitim pisti, mendil kapmaca, sek sek oyun alanı, dokuztaş oyun alanı, aydınlatma elemanları, zemin kaplama malzemeleri, ağaçlandırma ve çiçeklendirme türleri, tuvalet, çöp kutuları, çeşme ve banklar, engelli çocuklar için düzenlemeler ve çevreleme elemanları (duvar, çit vb.) bulunmalıdır.

2.1.4.1. Su, kum havuzu oyun alanı

Su ve kum oyun alanları yaratıcı oyun alanları kapsamındadır. Kum gibi şekillendirilebilir malzemeler bulunmaktadır (Tekkaya, 2001). Su ve kum çocuklar için eğlenceli bir oyun elemanıdır. Suyun ve kumun duyumsal etkisinin çocukların gelişimine katkıda bulunduğu bilinmektedir (Yücel, 2005).

Oyun alanlarında çocuklar için hem eğitici hem eğlendirici bir oyun malzemesi olan suyun yalnızca görsel amaçla kullanıldığı görülmektedir. Suyun oyun aracı olarak

kullanıldığı tasarımlara mutlaka yer verilmelidir (Yılmaz ve Bulut, 2002). Dokunma duyusunun gelişimini sağlayan su, aynı zamanda çocuğa büyük bir zevk verir. Farklı deneyim olanakları sağlayan su sayesinde utangaç çocuk bu sıkılganlığından kurtulur, saldırgan çocuklar bir nebze de olsa sakinleşir (Yavuzer, 2011). Kum ve suyun en önde gelen özelliklerinden şekilsel ve işlevsel esneklik çocuğa birçok deney imkânı sağlar. Kum ve suda çeşitli objelerle oynamak ve ölçmek, çocuğa nicelik, yüzmek, batmak gibi kavramları gösterir (Sanoff, 1995). Su havuzu yuvarlak, köşeli, kanallı vb. değişik şekillerde olabilir. Su havuzundaki oyunlar için değişik boyutta ölçü kapları, su kapları, süzgeç, borular, gemi, kayık vb. maketleri, plastik bardaklar, hortum, fiskiye vb. araçlar sağlanmalıdır (Demiriz ve diğerleri, 2011). Çocuklar suyla oynamaktan çok hoşlansalar da, oluşturulacak su oyun alanı öğretmenin rahatça görebileceği bir alana yerleştirilmeli ve suyun derinliğinin fazla olmamasına dikkat edilmelidir (Erdönmez, 2007).

Okul öncesi eğitimi bölümü girişine yakın bir yerde kum havuzu düzenlenmelidir (MEB, 2010). Kum oyunlarına olanak sağlayan, bir kum havuzu, kum kutusu, kum sandığı ya da üstüne büyük bir leğenin kum doldurulup konacağı kum masası için yer ayrılmalıdır (Uysal, 2006). Kum havuzları bahçenin ortasına veya uygun bir kenarına yerleştirilir. Kenarları ahşap, tuğla veya beton duvarla çevrilir. Havuz derinliği asgari 30 cm. hesap edilir. İçine elenmiş, yıkanmış ince deniz veya nehir kumu doldurulur. Kum yıkanmış ve elenmiş olmalı, sık sık değiştirilmeli ve havuz içinde bulunan kumun dışarı ile temasını önlemek için 20 cm kadar yüksekliği olan bir sete yer verilmelidir (Tanrıverdi, 1975; akt. Türkan, 2009). Kum havuzundaki oyunları çeşitlendirebilmek için tırmık, kürek, kova, plastik kaplar, ahşap tuğlalar, su kapları, mala, elek, oyuncak kamyon, kepçe, harç kamyonu, harç makinesi, inşaatçı kaskı, iş tulumu, legolar vb. araçlar sağlanmalıdır (Demiriz ve diğerleri, 2011). Kum havuzlarının içine kaydırak, tırmanma ve atlama aparatları yerleştirilebilir. Kum ve suyun beraber kullanılması ile oluşturulacak kombinasyonlar, ıslak kumla el faaliyetleri sayesinde çocuğun gelişiminde etkili olacaktır. Rüzgarlı havalarda ise kumun olumsuz etkisi çevreye dağılmasıdır (Sürmen, 1998).

2.1.4.2. Sebze yetiştirme alanı

Çocukların açık alanın bir kenarında çeşitli bitkiler ekebilmeleri, sebze ve çiçek bahçesi yapabilmeleri için küçük bir toprak alana sahip olmaları gerekir. Çevre düzenlemesinde kullanılan hiçbir bitki zehirli ve öğrencilere zarar verici nitelikte olmamalı, gübrelemenin doğal çevreye ve öğrenciye zarar vermeyecek şekilde yapılması sağlanmalıdır (MEB, 2013). Bitki yetiştirme alanlarında çiçek kutuları, sera, çeşitli bitkilere ait tohumlar, kil, gübre, su hortumu, su kapları, kürek, tırmık vb. bulunmalıdır (Demiriz ve diğerleri, 2011).

Bitki yetiştirme etkinliğine katılmak, çocuğun bir canlının sorumluluğunu alma bilincine varmasıyla aldıkları sorumlulukları yerine getirmelerine ve çevre sevgisi geliştirmelerine, doğaya karşı duyarlı olabilmelerine imkân sağlar (MEB, 2007).

Fen ve doğa etkinlikleri kapsamında kabul edebileceğimiz bitki yetiştirme faaliyetlerinde çocuklar bitkilerin yeşermesi, büyümesi ve gelişmesi için suya, ışığa ve havaya ihtiyaçları olduğunu gözlemleyebilirler. Bazı tohumların topraktan çıkması ve büyümesinin diğerlerinden daha fazla zaman alması; yapraklarının şekilleri ve büyüklüklerinin, bitkilerin büyüme hızlarının bu ve bunun gibi farklılıkların gözlenmesi çocukları kıyaslama yapmaya yöneltir (MEB, 2007)

2.1.4.3. Hayvan besleme alanı

Oyun alanları doğal hayatı gözlemleyebilmemiz için fırsat sağlarlar. Hayvanlar da etrafımızda yer alan diğer canlılara karşı bakım ve sorumluluğumuzun gelişmesine yardımcı olur (Yücel, 2005). Çocukların küçük hayvanlar yetiştirmeleri için (kaplumbağa vs. gibi) bir doğa alanı da gerekir (Seyrek ve Sun 1991). Bahçede hayvan yetiştirme için ayrılacak alanda; evcil hayvanlar (tavşan, fare, sincap, kedi, köpek vb.), kümes hayvanları (tavuk, kaz vb.), ayrıca bu hayvanlar için kulübe, kümes, boru, tepe, çukur, kuş evleri, hayvanlar için yiyecekler, yiyecek ve su kapları yer almalıdır (Demiriz ve diğerleri, 2011).

Hayvan besleme ve yetiştirme çalışmalarında; tavşan, civciv, kuş, balık, kaplumbağa, gibi evcil hayvanlara özel barınma yerleri düşünülmelidir. Salyangoz, örümcek, ipek böceği, solucan, karınca gibi hayvanlar da üzeri telle kaplı kutu, kafes, kavanoz, akvaryum veya fanuslarda beslenerek bakımları yapılabilir. Hayvanları beslerken yedikleri yiyeceklere dikkat etmek; çıkardıkları sesleri, yürüyüşlerini, hareketlerini incelemek; ipek böceğinin koza sarmasını, tırtıl ve kelebek oluşumunu gözlemek gibi etkinliklerin yanı sıra hayvanların yararları, nerede yaşadıkları, üremeleri ve onlardan nasıl korunulacağı konuşulur (MEB, 2007).

2.1.4.4. Trafik eğitim pisti, mendil kapmaca, sek sek ve 9 taş oyun sahası

MEB (2011), anaokulları ve ilkokullarda mendil kapmaca, sek sek, dokuz taş gibi geleneksel çocuk oyun alanları için yeterli alanın ayrılması gerektiğini belirtmiştir. Böylelikle kuşaklar arası farkların ortadan kalkacağı ve ortak değerlerin hayat bulacağı görüşü temellenmiştir. Aynı zamanda çocukların kendilerini gerçekleştirmelerini ve keşfetmelerini sağlayacağı düşünülen bu oyun alanları ders dışı egzersiz programı kapsamında okul bahçelerinde düzenlenmektedir.

Sosyal ve duygusal, zihinsel, kişisel gelişmenin hızla sürdüğü ve kişiliğin şekillenmeye başladığı okul öncesi dönemde verilen trafik eğitimi tüm hayat boyunca sahip olunan trafik algısı bakımından son derece önemlidir. Küçük yaşlarda verilen olumlu trafik eğitimi sayesinde ilerleyen yaşlarda kurallara uyan ve trafiği aksatmayan bireyler yetişecektir. Emniyet kemeri takmamak, hız sınırının aşılması gibi genel trafik kurallarının ihlal edilmesi ilerleyen yaşlarda artık kalıplaşmış hale gelir ve belli bir yaştan sonra eğitimle değiştirilmesi çok zor olmaktadır. Erken yaşlarda başlayan trafik eğitimi çocukların doğru ve güvenli davranış modellerini öğrenmesi, bunların benimsenip hayat tarzı haline getirilmesi açısından etkili olmaktadır (Hatipoğlu, 2011). Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarında temel trafik bilgilerinin verildiği trafik eğitim pisti yer almalıdır.

İlköğretim ve Okul Öncesi Kurumları Yönetmeliği uyarınca çocukların motor becerilerinin ve bilişsel gelişimlerinin desteklenmesi, gezip oynamalarına imkân sağlanması, çevre sevgisinin kazandırılması, trafik eğitim pisti, geleneksel oyun alanları vb. alanlar oluşturulması gerekmektedir (MEB, 2014).

Okul Bahçeleri Düzenleme İlkelerine göre belirtilen alanların ölçüleri şu şekilde olmalıdır:

- Mendil Kapmaca Oyun Sahası : Mendil kapmaca alanı, oturma grupları ile birlikte, pürüzsüz ve düz zeminde düzenlenmelidir.*
- Sek Sek Oyun Sahası:Oyun sahası, pürüzsüz düz zemin üzerine çizilen 45 cm. x 45 cm. kenarlara sahip 8 kareden oluşacak şekilde düzenlenmelidir.*
- 9 Taş Oyun Sahası:Oyun sahası, pürüzsüz düz zemin üzerine çizilen 3 m. x 3 m., 2 m. x 2 m., 1 m. x 1 m. çizilmiş karelerden oluşacak şekilde düzenlenmelidir (MEB, 2011, s.4).*

2.1.4.5. Açık alan aydınlatma elemanları

Motor aktiviteleri uyarmak için, parlak renkler ve bol ışık kullanılmalıdır (Köksüzer, 2013). Etkinliğin türüne ve çocukların ihtiyaçlarına göre ışık düzeyi ayarlanabilir olmalıdır (Türkan, 2009). MEB (2013) 'e göre, açık alanlar sürekli güneş alan bir konumda çözümlenmelidir.

Güneş ışığı sadece aydınlatma açısından değil, vücudumuz için gerekli olan D vitamini salınımını gerçekleştirdiği içinde oldukça önemlidir. Hem zararsız hem de ucuz olan bu doğal ışıktan açık alanlarda yeterince yararlanılması gerekmektedir (Vural ve Sadık, 2003). Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarının açık alan düzenlemeleri yapılırken gün ışığından mümkün olduğunca yararlanılmalı, aydınlatma elemanları da yeterli olmalıdır. Açık alanların gün ışığının geçişine izin verecek ölçüde seyrek gölgelendirilmiş ve özellikle sabah güneşi ile öğleden sonra güneşini alabilecek konumda olması çocuklar açısından yararlı olacaktır (Özgen, 1997).

2.1.4.6. Açık alan zemin kaplama malzemeleri

Ekipmanların çevresinde düşüldüğü zaman darbenin hızını kesecek yumuşak yüzeyler kullanılmalıdır (Yücel, 2005). Açık alan döşemelerinin, hem çocukları düşme gibi kazalardan korumak için yeterince yumuşak olması, hem de tekerlekli sandalye gibi araçlar için yeterince sağlam olması gerekir (Duman ve Koçak, 2013). Döşeme materyalinin seçiminde; teminde kolaylık, maliyetin ucuz olması, doku ve renk uygunluğu, gürültü ve ışığın yansıtılması, dayanıklılık, emniyet, yerinde sabitleme esas alınmalıdır (Sürmen, 1998). Ayrıca çocukların duyu motor becerilerinin gelişiminde farklı zemin özelliklerine sahip oyun alanları önem taşımaktadır (Kalburan, 2014a). Açık alanlarda uygun yüzey seçimi büyük önem arzeder çünkü uygun yüzey seçimi, düşmelerden kaynaklanan yaralanmaları ve kaza riskini azaltacaktır (Bulut ve Kılıçaslan, 2009). Çocuk oyun alanlarında yaralanma ve ölümlerin (%70-80) en büyük nedeninin asfalt ve beton gibi zeminlere düşme sonucu gerçekleştiği ortaya koyulmuştur (Frost, 1992; Küçükerbaş ve diğerleri, 2009; Bulut ve Kılıçaslan, 2009). Sert zeminde meydana gelen yaralanmaları azaltmak için yüzey kauçuk esaslı malzemelerle kaplanabilir. Daha az maliyetli olması için kum, saman, kuru otlarla zemini örtme, ahşap malzemelerle kaplama da yapılabilir (Frost ve Sweeney, 1995).

En sık kullanılan zemin malzemelerinden bazıları kum, çakıl, toprak, ağaç kabuğu, ahşaptır. Yapay zemin malzemeleri ise; çim yüzeyler, dökme beton, beton plaklar, karo mozaik, ateş tuğlası, asfalttır (Sürmen, 1998).

Yılmaz ve Bulut (2002) zemin kaplama malzemelerini şu şekilde sınıflandırmıştır:

Organik gevşek materyal: Açık alanlarda en çok kullanılan organik gevşek materyal, talaş ve ağaç kabuğu yongasıdır. Bu materyallerin avantajları, maliyetlerinin düşük olması ve döşemelerinin kolaylığıdır. Fakat ağaç yongası, tekerlekli sandalyeler ve yürüteçler için kullanımda zorluk yaratır. Organik gevşek materyal, bünyesinde zararlı mikro organizmaları kolayca barındırdığı için günümüzde fazla tercih edilmemektedir

İnorganik gevşek materyal: Ucuz ve kolay döşenen bir materyal olması açısından inorganik gevşek materyaller sık sık tercih edilmektedir. Bu iki özelliği de taşıyan kum ve çakıl ülkemizde yoğun olarak kullanılan materyallerdir. Kum ve çakıl özellikle tekerlekli birimler için kullanışlı değildir. Bu materyallerin yanı sıra granit ve kireç taşı da döşeme olarak kullanılan inorganik materyallerdir.

- ***Sentetik materyal:*** *Gevşek materyal, modüler birimler ve tek parça sentetik materyal olmak üzere üçe ayrılır.*
- ***Gevşek materyal:*** *Gevşek materyal genellikle parçalanmış kiremit içerir. Eskiden çok kullanılan bu materyal günümüzde fazla kullanılmamaktadır.*
- ***Modüler birimler:*** *Modüler kiremit plaklar ve sentetik kalıp materyaldir.*
- ***Tek parça sentetik materyal (Kaplama materyal):*** *Bu materyal genel olarak sarsıntı giderici (absorbent) elemanlardır. Çeşitli renklerde üretilen malzeme her türlü iklim koşuluna da dayanıklıdır (s.349).*

2.1.4.7. Açık alan ağaçlandırma ve çiçeklendirme türleri

Açık alanların bitkilendirilmesinde amaç, yazın güneşin yakıcı etkisinden, kışın rüzgarın olumsuz etkisinden çevreyi ve çocukları korumak, görsel engellemeler ve gürültü kontrolü yoluyla alan mahremiyeti sağlamak ve çevreye estetik bir görünüm kazandırmaktır (Karasolak, 2009).

Açık alanda yetiştirilen bitkilerin nasıl büyüdüğünü gözlemlemek ve bakımlarıyla ilgilenmek çocukları doğaya yaklaştıracaktır (Türkan, 2009). Oyun alanının bir bölümüne gölge yapacak, alerjen olmayan yaprak veya meyveler, zehir içermeyen dikensiz ağaç ve ağaççıklardan oluşan bölüm bulunmalıdır (Özgen ve Aytuğ, 1992). Bitkilendirmelerde arı ve böcekler için çekici olan bitki türlerinden kaçınılmalıdır. Bunun yerine kuşlar ve kelebekler için çekici olan türlere yer verilmelidir (Çelik, 2012). Bitkilendirme genel hatları ile çevreye uyumlu, bina ile bahçeyi birbirine bağlayıcı özelliğe sahip ve yapıların sert ve soğuk etkisini yumuşatıcı özellikte olmalıdır (Erdönmez, 2007). Ayrıca bitkilerin doğaya yakınlaştırıcı etkisinden yararlanılarak çocuk oyun alanlarının tasarımında bitkisel materyaller dikkate alınmalıdır (Şişman ve

Özyavuz, 2010). Bitkisel tasarımda farklı formlar kullanırken canlı-sıcak renklerin hâkim olduğu otsu türler ya da boylu olmayan yer örtücüler tercih edilebilir, boylu ağaç veya ağaçcık türlerinde yeşil renk veya diğer soğuk renklerde çiçek açan türler tercih edilebilir (Benliay ve diğerleri, 2014). Bitkiler çocuk oyun alanlarında çocukların doğal ortamdaymış gibi hissetmelerini sağlar ve bu sayede çocuk özgürce dış mekândakendini ifade edebilir (Aksoy, 2009).

Türkan (2009)'a göre bitkisel düzenlemelerde dikkat edilmesi gereken hususlar şu şekildedir:

- *Darbe ve böcek hastalıklarına karşı dayanıklı, genelde yeşil kalabilen, uzun ömürlü türler tercih edilmelidir.*

-*Ağaçlar, güneş ışınlarından koruyucu olmalı fakat alanı tamamen güneş ışınlarından mahrum etmeyecek yükseklikte ve geri planda kullanılmalıdır.*

-*Oyun alanı ve çevresinde çocukların oyununu engellemeyecek ve rahatsız etmeyecek olan küçük çaplı çalı türleri kullanılmalıdır.*

-*Yaprak ve meyvelerini döken ağaç türlerinin bulunması, çocukların kayıp düşmesine ve rahat hareket edememelerine neden olacağı için kullanılmalıdır.*

-*Yaprakları, meyveleri ve çiçekleri zehirli yada alerjik bitkiler kullanılmalıdır. Aynı şekilde dikenli, batıcı bitkilerde tercih edilmemelidir.*

-*Çiçekleri ya da kokuları nedeniyle çevredeki arı gibi rahatsız edici böcekleri çekici türden olmamalıdır.*

-*Kuşların ve küçük hayvanların bulunduğu yeşil alanlar yaratılması, kuş evleri gibi bu hayvanları çekici alanlar yaratılması doğa ile çocuk arasındaki bağ açısından önemlidir.*

-*Toz ve gürültü gibi çevreyi ve insan sağlığını olumsuz etkileyen kirleticileri önleyici planlamalar yapılmalıdır. Bitkisel tasarımın oksijen kaynağı olduğu unutulmamalıdır.*

-*Rüzgarın oyun esnasında rahatsız edici, dağıtıcı, savurucu etkisini önlemek amacıyla kamuflaj için çalı türleri tercih edilmelidir.*

-*Çocukların her türlü oyunu gönüllerince oynayabileceği, koşup eğlenebileceği düz geniş çim alanlara da yer verilmelidir.*

-Duvar ve çit gibi çevreleme elemanları bitkisel elemanlarla oluşturulduğu zaman alana görsel hareketlilik ve estetik kazandıracak ve diğer yeşil alanlarla da uyum içinde sınırlar ortaya koyacaktır (s.54).

2.1.4.8. Tuvalet, çöp kutuları, çeşme ve banklar

Çocukların açık alanlarda oyun oynarken temizlik ve boşaltım ihtiyaçlarını sağlıklı bir biçimde karşılamaları için tuvaletlerin oyun alanına yakın bir yerde inşa edilmeleri ve temizliklerinin düzenli şekilde yapılması şarttır. Su içme, ellerini ve yüzlerini yıkama ya da su objesini oyunları ile birleştirme açısından çeşmeler çocukların boyutlarına uygun değişik modellerde de olabilir. Yine çocuklara çöpi yerlere atmamaları konusunda bilinç vermek amacıyla ilginç görünümlü çöp kutuları kullanılabilir (Sürmen, 1998).

Oturma alanları ve banklar, sosyal gelişime destek ve çocuk için önemli bir yardımcı alandır. Yetişkinler de çocuklarını bu alanlarda oturarak gözlerler ve oturmak için rahat yerler isterler ve bunun kolay bulunabilir olması önemlidir (Türkan, 2009). Çocuklar için konumlandırılan bankların ölçülerinde, çocuk boyutları dikkate alınmalıdır. Oturma elemanlarının yüksekliği yerden 21-30 cm. olmalıdır (Erdönmez, 2007).

2.1.4.9. Engelli çocuklar için düzenlemeler

Oyun alanları tasarlanırken yalnızca normal gelişim seyrine sahip çocuklar düşünülmemeli, engelli çocuklar için de oyun alanları oluşturulmalıdır (Aksoy, 2009). Engelli ve hareket kısıtlılığı olan çocuklar, sokakta, oyun alanlarında kısacası hayatın her alanında sağlıklı çocuklarla beraber oynamak, oyun elemanlarından yararlanmak isterler. Bu şekilde sosyal çevreden kopmayarak insanlarla iletişim sağlayabilirler (Yılmaz ve Bulut, 2002). Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu (2013)'na göre engelli öğrenciler için eğitim kurumunun iç ve dış tüm mekânlarına doğrudan gidebilecekleri, kesintisiz ulaşım sağlayabilecekleri

düzenlemeler yapılmalıdır. Engelli çocuklar için, bahçe ve toprak ile uğraşmak; el ve göz koordinasyonunun sağlanmasında, daha bağımsız davranmalarında, kas gelişiminde, başarıma ve kendine yetme duygularının gelişiminde oldukça etkilidir (Uslu ve Shakouri, 2012).

Hollanda Sağlık Konseyi çocuklar için doğru tasarlanmış dış mekân alanlarının, çocukları hareket etmeye teşvik ettiğini, fiziksel veya psikolojik hastalığı bulunan çocuklar üzerinde pozitif katkıların olduğunu, özellikle yapılan aktivitelerin çocuk kas-iskelet gelişimini desteklediğini ve obezite gibi rahatsızlıkları en aza indirdiğini açıklamıştır (Elings, 2006; akt. Bulut ve Göktuğ, 2006). Tasarımlarda sadece tekerlekli sandalye kullanıcıları değil görme engelli, zihinsel engelli ve işitme engelli çocuklar içinde konfor koşulları sağlanmalıdır (Yücel, 2005).

Özellikle yürüme sıkıntısı çeken çocuklar için aslolan, açık havada eylemlerini herhangi bir fizyolojik ve psikolojik rahatsızlık duymadan yerine getirebilmeleridir. Bunun için gerekli koşulların sağlanması mühim bir mevzudur. Örneğin; tekerlekli sandalye kullananlar için dış mekânda geçişler sağlanmalı, döşeme malzemesi sandalyelerin geçişini engellememeli, destekleyici korkulukların yükseklikleri 90 cm'den az olmamalıdır. Tekerlekli sandalyeden çeşitli park donatılarına ve ekipmanlara geçişleri sağlayacak yardımcı tutunma kolları uygun yerlere kurulmalıdır. Tekerlekli sandalye kullanıcılarının tehlike anında yardım çağırabilmeleri için alan içinde merkeze bağlı çağrı kutuları yerleştirilmelidir (Yılmaz ve Bulut, 2002). Tüm çocukların açık alanlarda oynama, vakit geçirme hakkı gözönünde bulundurulduğu takdirde engelli çocuklar da açık alanda yapılan her organizasyona etkin şekilde katılabilir (Kalburan, 2011).

Tüm bunların yanında engelli çocukların açık alanlardan daha fazla istifade edebilmeleri için duyuşsal bahçe adı verilen düzenlemelere de yer ayrılabilir. Görme, dokunma, duyma, tatma gibi duyularının gelişimi için yapılan bu özel tasarım anlayışına dayalı bölümlerde bazı değişikliklere ihtiyaç duyulur. Bu değişiklik aşağıdaki maddelere dikkat edilerek sağlanabilir (Uslu ve Shakouri, 2012).

- Görme duyusu için; kırmızı, turuncu, sarı ve iri çiçekli bitkiler mavi ve pembe çiçeklilere göre daha çabuk algılanırlar.

- Duyma için; çim, bambu ve titrek kavak gibi rüzgâr hareketi ile ses çıkaran bitkiler ile çeşme, havuz ve dere gibi ses çıkaran tasarım elemanları kullanılmalıdır.
- Dokunma için, etli yapraklı ya da dokulu yaprak, gövde özelliklerine sahip bitkisel elemanlar ile kum, çakıl, ahşap gibi malzemeler kullanılmalıdır.
- Koklama duyusu için, çeşitli tek yıllık ya da çok yıllık çiçek ya da yaprak özellikleri nedeni ile hoş kokulu yapıdaki (lavanta, yasemin gibi) kokulu bitkilere yer verilebilir.

2.1.4.10. Açık alan çevreleme elemanları (duvar ve çitler)

Çevreleme elemanları oyun alanlarını kötü ve aşırı kullanımlardan korumak için tesis edilen ve çocukların oyun alanının dışına çıkmalarını engelleyen sistemlerdir (Yücel, 2005). Özellikle yoğun trafik ağına sahip bölgelerde okul öncesi eğitim kurumlarının etrafı yüksek güvenlik önlemleri ile çevrelenmelidir. Olası kazaları engellemek ve çocukların kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak adına çevreleme elemanlarına özen gösterilmelidir.

Seçilecek malzemeler güvenlik açısından uygun cins, şekil ve boyutta olmalıdır. Yaralanmalara sebep olacak keskin kenar ve köşelerden kaçınılmalıdır (Erdönmez, 2007). Çevreleme elemanı olarak düşünülen ilk malzeme yeşil çitlerdir. Daha sonra ahşap çit, parmaklık ve paravanlar, doğal taş kullanmak, diğer alanlarla uyumlu fakat ayırıcı niteliktedir (Türkan, 2009). Çocukları ürkütücü, alanı boğan, yüksek veya dışarıdan görülmeyen, alanları tamamen kapatarak, düz, yüksek ve komple soğuk etki yaratan beton duvarlar en son tercih konusu olmalıdır. En azından duvara renk ve desen verilerek hareket kazandırılmalıdır (Türkan, 2009).

Sürmen (1998)'e göre bazı çevreleme elemanları şunlardır:

-Bitkisel kuşatma: İnsanları doğaya yaklaştırmada güçlü bir etkiye sahip olan bitkiler, doğal görünümleri ile yumuşak doku oluştururlar. Uygun bitki türlerinin

seçiminde estetik ve işlevsel özelliklerinin yanı sıra çocuğa zarar vermemesine dikkat edilmelidir.

- Bordürler: Farklı iki döşeme arasında ayırıcı olarak kullanılan bordürler çocuk oyun alanlarında oyun elemanlarının emniyet alanını sınırlandırmak veya yaş gruplarına göre alanı ayırmak amacıyla kullanılmaktadır. Kum yüzey ile yaya yolu sert döşemesinin veya çim yüzeylerin uygun boyutlarda bordürlerle ayrılması sık başvurulan bir uygulamadır.

- Duvarlar: Genelde 45-50 cm kalınlıkta ve 4 cm yükseklikte olan duvarlar, çocuk oyun alanlarında profil boru, paravan veya demir parmaklıklarla bir arada kullanılabilir. Duvarlar taş, tuğla ve beton duvarlar olarak üçe ayrılır (s.35).

2.1.5. Açık alan düzenlemelerinde güvenlik önlemleri

Çocuklar için çevreyi planlamanın bir boyutu risk ve güvenlik arasındaki süreci düşündürmektedir (Nimmo ve Hallett, 2008). Açık alanlarda oyun çocukların çevrelerini keşfederken yaralanmaktan kaçınmayı öğrenmeleri ve bedenlerinin neleri başarabileceğini görmeleri, riskleri fark edip değerlendirebilmeleri açısından önemlidir (Kalburan, 2014b).

Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarında düzenlemeler yapılırken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Bu hususlar gözardı edildiği takdirde çeşitli tehlikeler ortaya çıkacaktır. Çocuk oyun alanlarında meydana gelen kazaların nedenleri çeşitlidir. Oyun alanlarının zemininin bozuk, aşırı derecede sert ve kullanışsız olması, oyun alanlarının tasarımındaki hatalar, oyun elemanlarının hatalı yerleşim düzeni ve bakımsızlığı, çocukların oyun elemanlarını yanlış kullanımı ve oyun alanında trafik gibi etki alanlarına karşı önlem alınmayışıdır (Yılmaz ve Bulut,2002). Yakın çevrede yol, trafik, göl, havuz gibi tehlike yaratabilecek etkenlerin mevcut olup olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır (Bulut ve Kılıçaslan, 2009). Yine açık alanlar, her yaş grubundaki çocuğa göre, kendi yaş grubuna uygun oyunu ve oyun mekânını hedeflemelidir. Her grup, kendi oyun mekânında oyun oynadığında, gruplar arası oyunlardan kaynaklanan kaza

riski azalacak ve güvenli bir ortam oluşacaktır (Bulut ve Kılıçaslan,2009). Açık alanlarda oyun araçları içinde en çok kazalara neden olan salıncaklardır. Gerekli tedbirler alınmadığında, çarpma, düşme, vurma vb. kazalar sık görülür. Bu nedenle salıncaklar başka bir oyun aracına bitleştirilmiş olmamalı, kalabalık mekândan, yoldan ve diğer oyun araçlarından uzakta olmalıdır (Demiriz ve diğerleri, 2011).

Sandseter (2007), açık alanlarda çocuklar açısından risk içeren aktiviteleri altı gruba ayırmıştır. Bunlar:

- (1) Büyük yüksekliklere tırmanma, yüksek objeler üzerinde dengede durma, sarkma/sallanma vb.
- (2) Yüksek hızda sallanma, koşma, bisiklet sürme vb.
- (3) Bıçak, testere, ip gibi tehlikeli aletleri kullanma.
- (4) Yüksek bir kayalığın üstü, derin su birikintisi ya da gölün kenarı, yanan ateşin yakını gibi tehlikeli unsurlara yakın oynama.
- (5) Güreşme, dövüş oyunu oynama, kılıç, sopa vs. oyunu oynama gibi itiş-kakış oyunları,
- (6) Tek başına araştırma yaparak ya da tanımadığı ortamlarda yalnız oynayarak gözden uzaklaşmaları şeklindedir (Akt. Kalburan, 2014b).

Güvenlik uzmanları, tehlikeyi üç seviyeye ayırmaktadırlar:

1. Sınırlı tehlikeler: Küçük yaralanmalar veya sakatlanmaya sebep olmayacak derecedeki durumlardır (Seviye 1).
2. Orta derecede tehlikeler: Ciddi yaralanmalar sonucu oluşan geçici beceri kaybı ile sonuçlanan kazalardır (Seviye 2).
3. Çok büyük tehlikeler: Sürekli beceri kaybına ya da vücut parçasının ya da yaşamın kaybına sebep olan kazalardır (Seviye 3) (Frost, Wortham ve Reifel, 2005).

Diegest (1993)'e göre güvenlik eksikliği nedeniyle ortaya çıkabilecek kazaları önlemede dört unsur önemlidir:

1. *Oyun araçlarının yüksekliği*
2. *Yetersiz yer-zemin ekipmanı*

3. *Tehlike yaratan kırık araçlar*
4. *Düzenli ve uygun denetleme eksikliği (Akt. Çevik, 2007, s.29).*

Kendini tehlikelerden uzak ve güvende hissedilen bir çocuk hem akademik hem de sosyal anlamda daha olumlu davranışlar sergileyecektir (Kıldan, 2007).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Yurt dışı araştırmaları

Waliczek, Bradley, Lineberger, Zajicek (2000), velilere internet üzerinden göndermiş oldukları anketleri doldurarak çocukların bahçe yapmaları konusundaki ihtiyaçlarını araştırmayı hedefleyen çalışmalarında 9 aylık bir periyodun sonunda 300 civarında anket toplayarak bulgulara ulaşmışlardır. Sonuç olarak ebeveynler bahçelerde en çok çocuklarının yemek için meyve ve sebze yetiştirebilmelerini, bahçede oynayan çocuklarının stres düzeylerinin azaldığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu araştırma açık alanların okul öncesi dönemdeki çocuklar için ebeveynleri tarafından da farklı amaçlar için önemli olduğunu göstermektedir.

Clements (2004), yapmış olduğu araştırmada açık alanlardaki oyunlara ilişkin bilgilere anneler aracılığıyla ulaşmaya çalışmıştır. Annelerin çocuklarının açık alan aktivitelerindeki rollerini, çocuk oyunları hakkındaki düşüncelerini, açık oyun alanlarının çocukların gelişimlerinde nasıl etkili olduğunu araştırmıştır. Toplamda 830 annenin katılımıyla ve anket yöntemiyle bulgulara ulaşılmıştır. Anneler ülke çapında farklı coğrafi alanları temsil etme açısından kent merkezleri, küçük kasabalar ve kırsal kesimden seçilmiştir. Elde edilen bulgulardan ilki günümüz Amerika Birleşik Devletleri'nde çocuklar açık alanlarda önceki jenerasyona göre daha az zaman geçirmektedir. Yine günümüz çocukları önceki çocuklara göre açık alanlarda farklı, yaratıcı aktivitelerle daha az uğraşmaktadır. Üçüncü bir bulguda çocuklar kapalı alanlarda açık alanlara göre daha

fazla oyun oynamaktadır. Anket sonuçlarına göre çocukların %96'sı düzenli olarak televizyon izlemekte, %81'i bilgisayar oyunu oynamakta, %74'ü ise kitap okumaktadır. Sonuçlar göstermektedir ki çocuklar tüm gün okulda sınıflarda otururken eve geldiklerinde de durum pek değişmemektedir. Çocukların televizyon izleme ve bilgisayarla vakit geçirme süreleri artmıştır. Ebeveynler kendi çocukluklarında oynadıkları açık alan oyunlarını dahi hatırlamaktadır. Günümüz çocuklarının açık alanlarda özgürce oynamaları için cesaretlendirilmeye ve teşviğe ihtiyaçları olduğu görülmüştür.

Maxwell, Mitchell ve Evans (2008)'ın yapmış oldukları araştırmada açık alanlarla ilgili önemli konulara değinmişlerdir. Açık alan oyun ekipmanları ve materyalleri okul öncesi çocuklarının oyun davranışlarını nasıl etkilemektedir sorusunu araştırmışlardır. Bu çalışma için 57 okul öncesi çocuk oyun alanlarında gözlemlenerek sonuçlar elde edilmiştir. Sonuç olarak açık alanlarda daha çok büyük motor becerileri geliştiren ekipmanlara yer verildiği görülmüştür. Ekipmanların daha çok statik olduğu, çocuklara deneme, değiştirme şansını çok az sunduğu görülmüştür.

Cosco, Moore ve Islam (2010)'ın yaptıkları araştırmada iki okul öncesi eğitim merkezinin açık alan düzenlemeleri ile fiziksel aktiviteleri arasındaki bağlantısını davranış haritası metoduyla incelemişlerdir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, her iki eğitim merkezinde de dört tür fiziksel aktivite alanı tespit edilmiştir. Bunlar; tümüyle açık alanlar, kum oyun alanı, patika yollar, oyun ekipmanları şeklindedir. İlk merkezde en çok açık alanlar; ikinci merkezde ise oyun ekipmanları yoğun gözlenmiştir. kum oyun alanlarında aktivite için ekipman yetersiz görülmüştür. Sonuç olarak okul öncesi eğitim kurumlarının açık alan düzenlemeleri ile fiziksel aktiviteleri arasında açık bir şekilde ilişki bulunmuştur.

Burdette ve Whitaker (2012), araştırmalarında okul öncesi çocukların açık alanlarda daha az vakit geçirmeleri, daha az oyun oynamaları ve televizyon karşısında daha fazla zaman harcamaları nedeniyle yüksek oranda obezite sorunuyla karşılaştıklarını göstermiştir. Amerika'da 20 büyük kentte annelerle yapılan anket çalışmasında çocuklarının gün içinde televizyon izleme sürelerini ölçmüştür. Araştırmaya katılan 3141

okul öncesi çocuğun anneleri açık alanlarda az vakit geçirme ile obezite sorununun ilişkili olduğunu belirtmiştir.

2.2.2. Yurt içi araştırmaları

2.2.2.1.Çocuk oyun alanları ile ilgili yapılan araştırmalar

Özgen ve Aytuğ (1992), İstanbul'da 4 çocuk oyun alanının kullanımı ve yeterliliği ile ilgili bir çalışma yapmışlardır. Çocuk oyun alanının evlere olan uzaklığının kullanım sıklığı ve süresine etkisi, çocuklar arası kaynaşma seviyesine etkisi belirlenmiş, çocuk oyun alanları ve araçlarının kullanımı ile bitkilendirme konularında kullanıcı görüşleri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlara göre, oyun alanlarının sabit donanımlarla kaplı ve yer seçiminin de tesadüfi olduğu, oyun araçlarının genellikle yaş grubu ayrımı ve oyun türleri dikkate alınmaksızın düzenlendiği, bitkilendirmenin yetersizliği gözlenmiştir.

Altınçekiç ve Sarı (2005), yaptıkları araştırmada Bartın kentindeki çocuk oyun alanlarının mevcut durumunu incelemişlerdir ve elde ettikleri bulgular şöyledir: Çocuk oyun alanlarından 7'sinin trafiğin çok yoğun olduğu kesimlerde yer aldığı görülmüştür. Diğerlerine güvenli bir yaya yolu ile ulaşım mümkündür. Çocuk oyun alanlarından 2000-2003 yılları arasında tasarlanıp kullanıma açılan 9'unun donatılarının kalitesi çocuklara hitap edebilecek niteliktedir. Diğer 13 adet çocuk oyun alanı ise kalite ve işlevsellik açısından istenilen niteliklere sahip değildir. Araştırmacılar Bartın kent merkezinde yer alan mevcut çocuk oyun alanlarının hizmet devamlılığının sağlanabilmesi için düzenli bakım ve onarım çalışmalarının yapılması gereklidir. Gerek yapılacak yeni düzenlemelerde gerekse mevcut düzenlemelerde kent dokusuna ve bitkisel düzenlemeye de önem verilmesi gerektiği görüşünü bildirmişlerdir.

Türkan (2009), Balıkesir kent merkezindeki çocuk oyun alanlarının durumlarını ve yeterliliklerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmasında; çocuk oyun alanlarının

tanımını, işlevini, sınıflandırılmasını ve standartlarını açığa çıkarmıştır. Sonuç olarak çocuk oyun alanlarının kent içinde dengeli dağılmadığını ve donatıların yetersiz olduğunu tespit etmiştir.

Şişman ve Özyavuz (2010), Tekirdağ merkezdeki çocuk oyun alanlarını belirleyerek alanlarını hesaplamışlardır. Çocuk başına düşen tüm sayısal verilerin olması gerekenin çok altında olduğu ve çocuk oyun alanı sayısının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Araştırmada yapılan anket çalışması ile ulaşılan sonuçlara göre; mevcut oyun alanlarının, bu alanları kullananlar tarafından tasarım ve donatı gibi faktörler açısından yetersiz bulunduğunu ve güvenli olmadığını belirlemişlerdir. Kentteki çocuk oyun alanlarında bulunan oyun elemanlarının çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerini artırıcı özellikte tasarlanmadığı görülmüştür. Oyun aletlerinin genelde 3-6 yaş grubundaki çocuklara yönelik olduğu ve çocukların gelişim dönemlerine uygun oyun aletlerinin olmadığı, farklı yaş gruplarına göre mekanların oluşturulmadığı ortaya koyulmuştur.

Deretarla (2012) yaptığı araştırmada; 3-6 yaş aralığında çocuğu olan anne babaların görüşlerine başvurmuştur. Oyun bahçelerinde yer alan materyalleri, oyun alanlarının büyüklüğünü, oyun alanlarının ve materyallerinin güvenlik vb. özelliklerini değerlendirerek oyun alanları ile ilgili yaşadıkları sorunları saptamaya çalışmıştır. Araştırmaya 100 anne ve 39 baba olmak üzere toplam 139 ebeveyn gönüllü olarak katılmış ve veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Sonuç olarak oyun bahçeleri ile ilgili ebeveynlerin temel isteklerine bakıldığında %41,7'si bol çeşitli ve güvenli materyallerin oyun bahçelerinde bulunmasını ve %21,5'i çocukların yaşlarına uygun bahçelerinin ve materyallerinin olmasını istediği görülmektedir. Ailelerin beklentileri arasında geniş oyun bahçeleri (%12,9) ile oyun bahçelerinde güvenlik görevlilerinin bulunmasını (%18,7) istedikleri saptanmıştır.

Aksoy (2013), Türkiye'de 8 ilde (Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, İstanbul, Trabzon ve Zonguldak) yapmış olduğu araştırmasında çocuk oyun alanlarının yetersizliğinden bahsetmiştir. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara göre; Türkiye'de çocuk başına ayrılan metrekare diğer ülkelere göre daha azdır. 8 ilde yapılan bu araştırmada çocuklarla birebir anket ve gözlem yaparak sonuca ulaşılmıştır. Çocukların

sosyal, duygusal ve zihinsel yönden gelişimlerinin olumsuz yönde etkilendiği gözlemlenmiştir.

Ulutaş ve Şimşek (2014), yaptıkları araştırmada okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin yaşadıkları bölgede yer alan çocuk oyun alanlarına ilişkin görüşlerini belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmaya 105 anne ve 105 baba olmak üzere toplam 210 ebeveyn katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; çocukların oyun alanına genellikle anneleriyle gittikleri, ebeveynlerin de çocuklarını bu alanlara hareket ihtiyaçlarını desteklemek amacıyla götürdükleri tespit edilmiştir. Çocukların oyun alanından memnun olmasına rağmen, oyun alanlarının çocukların temel gereksinimlerini karşılama ve güvenlik boyutunda yetersiz kaldığı belirlenmiştir.

Ramazan ve Özdemir (2015), yaptıkları araştırmada çocuk oyun parklarını fiziksel özellikleri açısından incelemiştir. Araştırmanın katılımcıları, İstanbul'un Kadıköy, Ataşehir ve Üsküdar ilçelerindeki çocuk oyun parklarına gelen altı kız, altı erkek olmak üzere toplam 12 çocuktan ve yetiştikenden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda parkların hepsinde farklı sayılarda salıncak, kaydırak ve tahterevallli bulunduğu, ayrıca iki parkta bunlara ilaveten tırmanma kulesi, tırmanma zinciri ve barfiks olduğu belirlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında gözlenen oyun parklarının geleneksel tipte dizayn edilen ve çocukların oyun ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz olduğu görülmektedir.

Taştepe, Başbay ve Yazıcı (2016), çocuklar için tasarlanan alanlarda bulunan ekolojik temelli oyun alanlarının özelliklerini incelemiştir. Araştırma doğrultusunda, ekolojik temelli oyun alanları; çevre öğeleri, oyun araçları ve fiziksel özellikler şeklinde bir ayrıma tabi tutulmuş ve değerlendirilmiştir. Sonuç olarak bakıldığında sadece normal gelişim gösteren çocuklar değil özel gereksinimi olan çocuklar için de gelişimi destekleyici ekolojik temelli oyun alanlarının olmadığı dikkat çekmiştir. Ayrıca hızlı kentleşme ile çocukların oynayabileceği doğal açık alanların azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.2.2. Okul öncesi eğitim kurumları açık alanları ile ilgili yapılan araştırmalar

Özgen (1997), İstanbul ilinde okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören 3-6 yaş grubu çocukların öğretmen ve anne babalarını dâhil ettiği araştırmasında; yetersiz büyüklükte bahçelere, yanlış tasarımlara, tehlikeli donatılara çözüm ve öneriler getirmeyi amaçlamıştır. Okul öncesi eğitim kurumları açık alanlarında yer alan ekipmanların büyük bir bölümünün eski, boyasız, kullanışsız olmaları hatta kırık, çivisi çıkmış, keskin kenarlı olmaları bakımından tehlike arz etmeleri araştırmacı tarafından saptanmıştır. Araştırma sonucunda, okul açık alanlarının ana sınıfı öğrencileri için kullanımı uygun bulunmamıştır.

Budunç (2007), okul öncesi öğretmenlerinin çalışma ortamlarının özelliklerini belirleme amacıyla yaptığı araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin çalıştıkları kurumların fiziksel, sosyal ve eğitsel özelliklerini nasıl değerlendirdikleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin genel olarak çalıştıkları kurumun fiziksel özelliklerini yeterli buldukları, sosyal ve eğitsel ortamla ilgili olarak ise sorunlar yaşadıkları ve yaşadıkları sorunların çözümü için beklenti içinde oldukları ortaya çıkmıştır.

Çevik (2007), araştırmaya Ankara ili merkez ilçelerinde bulunan MEB ve SHÇEK'e bağlı 35 özel okul öncesi eğitim kurumunu almıştır. Araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekânlarındaki kazaya neden olan unsurları tespit etmektir. Araştırma sonunda; özel okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekanlarının belirlenen standartların çok altında kaldığı, kurumların dış mekan etkinlik alanı ve ekipman açısından yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Solak (2007), çalışması ile Adana il merkezinde bulunan resmi ve özel 16 okul öncesi eğitim kurumunun kalitelerini belirlemiştir. İncelenen resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumları kabul edilebilir orta seviyede bir kalite seviyesinde bulunmuştur. Sonuçlara bakıldığında özel okullarla resmi okullar arasında bariz göze çarpan farklar olmadığı anlaşılmıştır. Sadece özel okullar daha geniş alana, çeşitlilik bakımından daha fazla oyuncuğa ve materyale sahip bulunmuştur.

Taşkın ve Şahin (2008), çalışmalarında okul öncesi çocuklarının çevre kavramını algılayışlarının yaşadıkları yerleşim yerleri ve ailelerinin sosyo-ekonomik durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği konusunu araştırmışlardır. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme, odak grup görüşmesi ve resimle ifade etme teknikleri birleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre farklı sosyo-ekonomik düzeyden gelen ve farklı yerleşim birimlerinde yaşayan altı yaş grubu çocuklar çevre kavramını farklı algılamışlardır.

Gülay ve Ekici (2010), araştırmalarında; Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan amaçları, kazanımları, kavramları, belirli gün ve haftaları çevre eğitimi açısından analiz etmiştir. Program genel olarak incelendiğinde, uzman görüşlerine göre okul öncesi eğitimi programında gelişim alanlarındaki amaçlarda, psikomotor ve dil alanlarında çevre eğitimine yönelik amaç ve kazanımların yer almadığı bununla birlikte sosyal-duygusal, bilişsel ve özbakım becerileri alanlarındaki çevreye yönelik amaçların, tüm programdaki amaçlar içerisinde % 25.9'luk bir yere sahip olduğu tespit edilmiştir. Çevre eğitimine yönelik kazanımların da tüm kazanımların % 15.5'ini oluşturduğu belirlenmiştir. Ayrıca programda yer alan kavramların % 29'unun ve programda yer alan belirli gün ve haftaların % 26.3'ünün çevre eğitimi ile ilgili olduğu anlaşılmıştır.

Aksoy ve Baran (2010), okul öncesi eğitim çağındaki çocukların okula ilişkin algılarını resim yoluyla incelemek amacıyla 60 çocuk üzerinde bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmada, çocukların okul ortamında mutlu oldukları mekâna ilişkin resimlerinin incelenmesi ve araştırmacının ilgili mekâna ilişkin gözlemlerinin değerlendirilmesi aracılığıyla veriler elde edilmiştir. Sonuçlara bakıldığında; çocuğun çizdiği mekânın, resimde kendisini çizip çizmeme durumunun, kendisi dışında başka bir kimseyi çizip çizmeme durumunun, resimde materyale yer verme durumunun ve ne yapıyor olduğunun çocuğun cinsiyetine göre farklılık göstermediği, ancak resmedilen mekânın anasınıfında bulunma ve kullanılma durumuna göre resimde kendini çizip çizmeme durumunun, kendisi dışında kimseyi çizip çizmeme durumunun, materyale yer verme durumunun ve ne yapıyor olduğunun farklılaştığı görülmüştür. Buna göre, okul

öncesi eğitim ortamlarının içeriğine ve farklı boyutlarına ilişkin niteliğinin çocuğun algısının belirlenmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aslan (2010), araştırmasını farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip bakımevlerinde dış mekânın tasarımında çocukların beklentilerinin çocuk merkezli ve katılımcı bir yaklaşımla belirlenmesi temeli üzerine yapmıştır. 236 öğrenci ve 32 öğretmen ile gerçekleşen çalışma sözlü görüşmeler ve anket ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre çocuklar açık alanlarda doğal mekanları sıklıkla tercih etmekte, hareketli ve eğimli arazileri düz arazilere yeğlemekte, açık alanların gelişigüzel değil tasarlanmış olarak sunulmasını istemişlerdir.

Alat ve diğerleri (2012) yaptıkları çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin açık hava etkinlikleri ile ilgili düşünce, tutum ve uygulamalarını ortaya koymuştur. Çalışmada Karadeniz Bölgesi'nde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlarda görev yapmakta olan 25 öğretmenden, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak veri elde edilmiştir. Bulgular, öğretmenlerin açık hava etkinlikleri konusunda genel olarak olumlu düşüncelere sahip olduklarını ancak fiziksel şartların yetersizliği, okul bahçelerinde güvenlik tedbirlerinin yetersizliği, sınıfların kalabalık oluşu, çocukların açık havada hastalanacaklarına dair kaygılar taşımaları, velilerin olumsuz tepkileri gibi nedenlerle uygulamada açık hava etkinliklerine yeteri kadar yer veremediklerini göstermiştir.

Çelik (2012), Kocaeli'deki okul öncesi eğitim kurumlarında çocuk oyun alanlarını nitelikleri itibariyle belirlemeye yönelik bir mevcut durum saptaması yapmıştır. Çalışmada, anaokullarına ait açık alanların kullanım şekilleri, kişi başına düşen alan miktarları, açık alanlarda kullanılan donatı elemanları ve yeşil açık alanlarda kullanılan bitki türleri belirlenmiştir. Sonuçlara göre; okul öncesi eğitim kurumları açık alanlarının yeterli ve nitelikli şekilde kullanılmadığı, mevcut açık alanların oyunun doğasına uygun olmadığı ve fiziksel açıdan açık alan düzenlemelerinin çoğunlukla ihmal edildiği belirlenmiştir.

Güleş ve Erişen (2013), araştırmalarında; okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel çevreye yönelik kalite standartlarını veli, öğretmen ve yönetici

görüşlerinedayanarak tespit etmişlerdir. Çalışma sonucunda verilen ifadelerin velilere göre uygun görülme oranı % 95-100, yönetici/öğretmenlere göre ise % 94-100 arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda araştırmada fiziksel çevreye ilişkin önerilen ifadeleri tüm paydaşların “standart” olarak kabul ettikleri sonucuna ulaşılabilir.

Gönen ve Saranlı (2014), Ankara ili merkez ve yakın ilçelerindeki devlete ve özel sektöre bağlı okul öncesi eğitim kurumlarının kapalı ve açık hareket alanlarını materyal açısından değerlendirmiştir. Araştırmada çalışma grubuna katılan neredeyse tüm okul öncesi eğitim kurumlarında açık hava hareket alanının düzenlenmiş olduğu gözlenmiştir. Ancak varolan açık hareket alanlarında bulunan zemin malzemesi ve diğer materyallere bakıldığında zeminin sağlıklı hareket etmeye elverişli olmadığı ve materyallerin de birbirine benzer olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre açık hava hareket alanları için zemin seçimi yapılırken göz önünde bulundurulması gereken; zeminde hangi aktivitelerin yapılacağı, alanın kullanım sıklığının ne olacağı, zeminin yüzeyinin bakımının kolaylığı ve zeminin kendi başına bir oyun materyali olarak kullanılıp kullanılmayacağı gibi endişelerin kurumlar tarafından göz önüne alınmadığı söylenebilir.

Kalburan (2014a), Denizli ilinde bulunan resmi ve özel anaokullarının bahçelerinin fiziksel özellikleri, kullanımı ve geliştirilmesine yönelik uygulamalar ve karşılaşılan problemleri incelemiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, anaokullarının açık alanlarının doğal unsurları yeterli ölçüde içermediği belirlenmiştir. Ayrıca açık alanların geliştirilmesi sürecinde resmi anaokullarının toplumla daha çok işbirliği yaptığı, buna karşılık anaokullarında çocukların karar verme süreçlerine yeterli düzeyde dahil edilmediği sonucuna varılmıştır.

Benliay, Cüce ve Soydan (2014) da; çocukların dış mekânları nasıl algıladıklarını ve peyzaj tasarımı açısından okul öncesi eğitim kurumlarının ihtiyaçlarının neler olduğunu belirlemek amacıyla; fiziksel çevrenin çocuk algısı üzerindeki etkilerini ele almış, anket ve resim çalışmaları yaptırmıştır. Anket çalışmalarının sonucunda elde edilen bulgular göstermiştir ki çocuklar duvar ve döşeme gibi elemanlarda ahşap

malzemeyi, oyun gruplarında basit plastik oyun grubunu, bitkilendirmede otsu türleri tercih etmişlerdir.

Kalburan (2014a) araştırmasında; Denizli ilindeki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların dış mekanda oyun oynama fırsatlarının ve ebeveynlerinin bu konudaki görüşlerinin incelenmesini hedeflemiştir. Araştırma sonunda çocukların çoğunlukla günde bir defa dış mekanda oyun oynadıkları; oyun alanı olarak çocuk parkı ve evin/apartmanın bahçesinin tercih edildiği; dış mekanda oyun sırasında çocukların yetişkin veya büyük kardeş tarafından gözlendiği saptanmıştır. Ayrıca, ebeveynlerin dış mekanda oyun ile ilgili kaygılarının çoğunluğunun trafik, kötü niyetli yabancılar, kaçırılma ve yaralanma ile ilgili olduğu bulunmuştur.

Kaçan ve diğerleri (2017), Ankara ve Muğla il merkezlerinde çalışan 56 okul öncesi öğretmeni ile okulların bahçe özellikleri ve uygulamaları, okullarda bahçe olmasının önündeki engeller ve öğretmenlerin bahçe ile ilgili katılmak istedikleri mesleki eğitim alanları konularını incelemek amacıyla yaptıkları araştırmalarında okulların yarısının bahçesinin olduğu, okul bahçelerinin çoğunda otlar, yabancı habitat ve süs bitkilerinin yetiştiği, öğretmenlerin çoğunun okul bahçesini etkinlikler için kullandığı görülmüştür. Ayrıca okullarda nitelikli bahçe olmasının önündeki engeller çoğunlukla bütçe yetersizliği ve alan yetersizliği olarak belirtilirken öğretmenlerin bahçe ile ilgili katılmak istedikleri mesleki eğitim alanlarının okul öncesinde bahçe temelli öğretim, dış mekân sınıf yönetimi, bahçede dil ve matematik eğitimi konuları başta olmak üzere beslenme eğitiminde bahçe kullanma, bahçede bilim ve İngilizce eğitimi olduğu görülmüştür.

Tebebağ ve Arnas (2018) yaptıkları çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin okul bahçesini eğitsel amaçlı kullanımlarına yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik yaptıkları araştırmada görüşme tekniğini kullanmışlardır. Araştırma sonunda öğretmenlerin, okul bahçesini; enerji harcama, gelişimi destekleme, hava değişimi, materyal toplama, oyun oynama, yaşayarak öğrenme amacıyla kullandıkları belirlenmiştir.

Yapılan araştırmalar çocuğu okul öncesi eğitime devam eden ebeveynleri ve ocuk oyun alanlarını kapsamaktadır. Ebeveynler çocuklarının kapalı alanlarda çokça vakit geçirdiklerini ve bunun çeşitli sağlık sorunlarına neden olabileceğini belirtmişlerdir. Çocuklar için ayrılan oyun alanlarının güvenlik açısından yetersiz görülmesi ve farklı yaş gruplarına hitap eden ekipman bulunmaması ebeveynleri rahatsız eden konuların başında gelmektedir. ocuk oyun alanları gözlemlenerek yapılmış olan araştırmalarda ise ortaya çıkan sonuç bu alanların istenilen seviyeden aşağıda olduğudur. Araştırmacılar, oyun alanlarının fiziksel özelliklerini inceledikleri çalışmalarında çocukları dşunmeye, yaratıcı etkinliklerde bulunmaya, keşfetmeye yönelten ekipmanların olmadığını vurgulamışlardır. Varolan donatıların ise bakımsız, gelişimsel alanları gözardı eden nitelikte olduğu görülmüştür. Ekipmanların çeşitliliğinin yapılan fiziksel aktivitelerin kalitesini artırdığı düşünüldüğünde daha özenli seçimler yapılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Genel olarak varılan sonuçlar; ocuk başına düşen alanın yetersizliği, ekipmanların sayıca az, niteliksiz ve bakımsız olduğu, güvenlik zaafiyetinin varlığı, gelişimi arka plana iten kent içinde dengeli dağılım göstermeyen ocuk oyun alanlarının yaygın oluşudur.

III. BÖLÜM

3.Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, kullanılan veri toplama araçları, verilerin nasıl toplandığı ve elde edilen verilerin analizi için kullanılan tekniklerle ilgili ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Okul öncesi eğitim kurumları açık alan düzenlemelerinin incelenmesi ile ilgili olarak yapılan bu araştırma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olgu ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği bir araştırma şeklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim kurumları açık alan düzenlemeleri incelenmesine yönelik betimsel yöntem kullanılmıştır. Betimsel yöntemler, ilgilenilen ve araştırılmak istenen problemin mevcut var olan durumunu ortaya koymaya yöneliktir. Bu yöntemin en temel özelliği, mevcut var olan durumu kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi çalışmaktır (Sönmez ve Alacapınar, 2011). Bu tür araştırmalarda bir kişi, bir program, bir grup ya da bir kurum ile ilgili sınırlandırılmış bir alanda, çoklu veri toplama kaynaklarının kullanılarak derinlemesine betimlemeler yapılması esastır (Merriam, 2009).

Bu çalışmada da okul öncesi eğitim kurumları açık alan düzenlemelerinin incelenmesi amacıyla yarı yapılandırılmış gözlem, görüşme ve resim çizdirme veri

toplama teknikleri kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış gözlemler de gözlenecek şeyle ilgili daha sistematik bir yaklaşım söz konusudur. Gözlem öncesi gözlemcinin bilgi toplaması ve kaydetmesi için oluşturulmuş bir kodlama sistemi bulunmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011).

3.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklem grubunu, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında, Zonguldak ili ve Devrek ilçesindeki MEB'e bağlı 20 anaokulu ve anasınıfı ile bu okullarda görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni ve bu okullarda eğitim gören 210 okul öncesi eğitim çağındaki çocuk oluşturmaktadır.

Araştırma verilerini toplamak amacıyla çalışmaya dâhil edilecek örneklem grubu olan okullar önceden haklarında bilgiler toplanarak belirlenmeye çalışılmıştır. Kolay ulaşılabilirlik düzeyleri, veri toplamada başarı elde etme oranı, araştırmanın içeriğine uygunluğu bakımından Zonguldak il merkezinden 14 okul ve Devrek ilçesinden 6 okul olmak üzere toplam 20 okul öncesi eğitim kurumu araştırmaya dahil edilmiştir. Yetkili makamlardan gerekli izinler alındıktan sonra okullara ulaşıp veriler toplanmaya başlanmıştır. Zonguldak ilinden seçilen okulların 14'üne ulaşıp veri toplanmış, Devrek ilçesinde belirlenen 6 okuldan veri elde edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen çocuklar ve öğretmenler kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir örneklem, araştırmacının hedef evrenden örneklemini oluşturmak için ulaşabileceği en kolay ögelere yönelmesi yöntemidir (Baltacı, 2018).

Aşağıdaki kısımda ilk olarak çalışmaya katılan anaokulu ve anasınıfı sayıları, araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet dağılımı, mezuniyet dereceleri ve mesleki deneyimleri, araştırmaya katılan çocukların yaş aralığına göre durumu, çocukların anaokulu ve anasınıfına gitme durumları tablolar halinde sunulmuştur.

Çalışmaya katılan anaokulu ve anasınıfı sayıları Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Araştırmaya dahil edilen anaokulu ve anasınıfı sayıları

	n	%
Anaokulu	3	%15
Anasınıfı	17	%85
Toplam	20	%100

Tablo 3.1 incelendiğinde örnekleme oluşturan okulların 3 tanesi anaokulu 17 tanesi ise anasınıfından meydana gelmektedir. %85'lik oranla en fazla paya anasınıfları sahiptir. Anaokullarının araştırmada yer alma oranı %15 olmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet durumlarının dağılımı Tablo 3.2'de sunulmuştur.

Tablo 3.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kadın	17	%85
Erkek	3	%15
Toplam	20	%100

Tablo 3.2'ye bakıldığında 17 kadın öğretmen ve 3 erkek öğretmen olduğu görülmektedir. Örnekleme dâhil edilen %85'i kadın ve %15'i erkek olan okul öncesi öğretmenlerinin toplamı 20 öğretmendir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezuniyet derecelerinin dağılımı Tablo 3.3'de gösterildiği gibidir.

Tablo 3.3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları okullar

Mezuniyet Derecesi	n	%
Ön Lisans	1	%5
Lisans	19	%95
Toplam	20	%100

Tablo 3.3 incelendiğinde 1 tane ön lisans mezunu öğretmen ve 19 lisans mezunu öğretmen olduğu görülmektedir. Lisans mezunu öğretmenler çalışma grubunun %95'ini; ön lisans mezunu öğretmen ise %5'ini oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki deneyim durumları Tablo 3.4’de verilmiştir.

Tablo 3.4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki deneyimleri

Mesleki Deneyim	n	%
1-5 Yıl	3	%15
5-10 Yıl	10	%50
10-15 Yıl	3	%15
15-20 Yıl	2	%10
20 Yıl ve Üzeri	2	%10
Toplam	20	%100

Tablo 3.4’e bakıldığında mesleki deneyimlerine göre 1-5 yıl arası çalışmış olan öğretmenler %15’lik bir oranla 3 kişidir. 5-10 yıl arası mesleki deneyimi olan öğretmenler %50’lik oranla en yüksek payı alan 10 öğretmendir. 10-15 yıl arası deneyimi olan 3 öğretmen %15’ lik paya sahiptir. Yine 15-20 yıl arası çalışmış olan 2 öğretmen ve 20 yıl üzeri çalışmış olan 2 öğretmen %10’ar dilimlik paya sahiptir.

Araştırmaya katılan çocukların yaş aralığı Tablo 3.5’de sunulmuştur.

Tablo 3.5. Araştırmaya katılan çocukların yaş aralığına göre durumu

Yaş Aralığı	n	%
48-60 Ay	23	%11
60-66 Ay	187	%89
Toplam	210	%100

Tablo 3.5’e bakıldığında 48-60 ay arası okul öncesi eğitim alan çocukların sayısı 23, 60-66 ay arası çocukların sayısı ise 187’dir. 48-60 aylık çocuklar örneklemin %11’ini oluştururken; 60-66 aylık çocuklar ise %89 ’unu oluşturmuştur.

Çalışmaya katılan çocukların anaokulu ve anasınıfına göre dağılımları Tablo 3.6’da sunulmuştur.

Tablo 3.6. Araştırmaya katılan çocukların anaokulu ve anasınıfına gitme durumları

	n	%
Anaokulu	23	%11
Anasınıfı	187	%89
Toplam	210	%100

Tablo 3.6 incelendiğinde çocukların 23'ünün anaokuluna; 187'sinin ise anasınıfına gittiği görülmektedir. Toplamda 210 çocuğun %11'i anaokuluna, %89'u ise anasınıfına devam etmektedir. Tablo 3.5'e dönüldüğünde 48-60 aylık çocukların anaokuluna devam eden; 60-66 aylık çocukların ise anasınıfına giden çocuklar olduğu sonucuna ulaşılabilir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilip uzman görüşü alınarak geçerlilik çalışması yapılmış olan "Okul Öncesi Eğitim Kurumları Açık Alan Kontrol Listesi" kullanılmıştır. Ayrıca okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 210 çocuktan, çocukların açık alanlara ilişkin algılarının resim yoluyla incelenmesi yöntemiyle veriler toplanmıştır.

3.3.1. Genel Bilgi Formu

Öğretmenlerin; cinsiyet, mezuniyet derecesi, mesleki deneyim bilgileri ile açık uçlu soruya verdikleri cevap ekseninde verilerin toplanması sağlanmıştır. Öğretmenlerin cinsiyet dağılımına bakıldığında 17 kadın ve 3 erkek öğretmen olduğu görülmüştür. Önlisans mezunu 1 öğretmen ve lisans mezunu 19 öğretmen olduğu bulunmuştur. 1-5 yıl arası çalışan 3 öğretmen, 5-10 yıl arası çalışan 10 öğretmen, 10-15 yıl arası çalışan 3 öğretmen, 15-20 yıl arası çalışan 2 öğretmen ve 20 yıl üzeri çalışan 2 öğretmen genel bilgi formu sayesinde elde edilen verilerden olmuştur. Açık uçlu soru yöneltilen 20 öğretmenden ise 5 tanesi bu soruya cevap vermemiştir. Geri kalan 15 öğretmen ise açık uçlu soru ile olmasını istedikleri okul öncesi eğitim kurumları açık alanlarını belirtmişlerdir.

3.3.2. Okul öncesi eğitim kurumları açık alan kontrol listesi

“Okul Öncesi Eğitim Kurumları Açık Alan Kontrol Listesi” örnekleme dâhil edilen okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarının niteliğinin gözlemine yardımcı olmak ve okul öncesi öğretmenlerin açık alana ilişkin gözlemlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Kontrol listesi; “Uygun”, “Kısmen Uygun” ve “Uygun Değil” olmak üzere işaretlemeyi gerektiren bir listedir. Kontrol listesi, 29 maddeden oluşmaktadır ve öğretmenlerin gözlemlerini almak amacıyla bir tane de açık uçlu soru yazılmıştır. Son madde açık uçlu soru şeklinde hazırlanmış olup öğretmenlerin, okul öncesi eğitim veren kurumların açık alan düzenlemelerinin nasıl olması gerektiği hakkında sahip oldukları gözlemleri öğrenmeyi amaçlayan bir sorudur. Tüm maddeler ilgili alan yazın taranarak oluşturulmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alan düzenlemelerine ilişkin varolan kriterler ve standartlar doğrultusunda literatür taraması yapılarak hazırlanan maddeler, öğretmenlerin bağlı buldukları kurumu bu öncüller ışığında değerlendirmelerini amaçlamıştır. Aşağıda kontrol listesine dahil edilen maddelerin hangi kaynaklardan alındığı verilmiştir.

Tablo 3.7. Kontrol listesine dahil edilen maddelerin alındığı kaynaklar

Alan Yeterliliği ve Kullanımı	Kaynak
Faaliyet ve oyun odalarından doğrudan oyun bahçesine çıkış olması	MEB, 2013
Her çocuk için ortalama 6.5 metrekare alan ayrılması açısından uygunluğu	Demiriz ve Diğerleri, 2011
Güneş alanlar ve gölge alanların dengeli dağılım göstermesi açısından uygunluğu	Özgen, 1997; Özkubat, 2013
Engelli ve hareket kısıtlılığı olan çocuklar için (rampa, kılavuz iz) düzenlemelerin olması açısından uygunluğu	Aksoy, 2009
Grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler için yeterli alan tasarlanması	Özkubat, 2013
Ağaç, çim ve çiçeklendirmenin yeterli olması açısından uygunluğu	Çelik, 2012
Bahçe donanımlarının farklı yaşlara uygun düzenlenmesi açısından uygunluğu	Fanuscu, 1994; Özgen, 1997; Deretarla, 2012
Bahçenin tüm bölümlerinin, öğretmenin çocukları görebileceği şekilde olması açısından uygunluğu	Vural ve Sadık, 2003
Mendil kapmaca, sek sek, dokuz taş gibi geleneksel çocuk oyunları için gerekli düzenlemelerin bulunması açısından uygunluğu	MEB, 2011
Gezinti yolları, açık derslik ve amfi tiyatro olması açısından uygunluğu	MEB, 2011

Çevre Sağlığı ve Güvenlik	Kaynak
Trafik, gürültü, toz ve kötü kokulardan uzak olması açısından uygunluğu	Kıldan, 2007; Çelik, 2012
Çeşme, tuvalet ve çöp kutularının olması açısından uygunluğu	Demiriz ve diğerleri, 2011
Oyun alanlarının, dış mekana uygun kauçuk esaslı malzemelerle kaplı olması açısından uygunluğu	MEB, 2013
Mezarlık, tren yolu, cezaevi ve fabrika gibi yerlere yakın olmaması açısından uygunluğu	Demiriz ve diğerleri, 2011
Çocukların rahat ve güvende hissetmeleri için bahçenin uzun ve dayanıklı duvarlarla çevrili olması açısından uygunluğu	Özkubat, 2013
Bahçe donatılarının sağlam ve nitelikli olması açısından uygunluğu	Demiriz ve diğerleri, 2011
Çocuklar için zararlı ve alerjiye neden olabilecek bitkilerin olmaması açısından uygunluğu	MEB, 2013; Özgen, 1997
Oyun yeri ve araçlarının yılda en az bir defa periyodik boya ve bakımının yapılması açısından uygunluğu	Demiriz ve diğerleri, 2011; Deretarla, 2012; MEB, 2014; Yücel, 2005

Bahçe Donanımları	Kaynak
Oyun alanları, tepeler, eğimli bölümler, bisiklet sürme alanları, koşu alanı, voleybol ve basketbol sahalarının mevcut olması açısından uygunluğu	Deretarla, 2012; Demiriz ve diğerleri, 2011
Asılma, tırmanma, atlama faaliyetleri için uygun araçların olması açısından uygunluğu	Deretarla, 2012; MEB, 2014
Denge çalışmaları için doğal malzemelerin, ahşap kütüklerin bulunması açısından uygunluğu	Gönen ve Saranlı, 2014
Trafik eğitim pistinin mevcut olması açısından uygunluğu	MEB, 2014
Gölgelik alanlar (ahşap kulübe, çadır vb.) bulunması açısından uygunluğu	Demiriz ve diğerleri, 2011
Bahçe ekipmanlarının çocukların boy ve gelişim özelliklerine göre olması açısından uygunluğu	Özgen ve Ayтуğ, 1992
Ana bahçeden bitkisel ve yapay mimari unsurlarla ayrılmış kum havuzu, su havuzu bulunması açısından uygunluğu	MEB, 2013
Bahçe alanının; çim, beton, kazmak için toprak ve kum gibi farklı yüzeylerden oluşması açısından uygunluğu	Demiriz ve diğerleri, 2011

Madde 30. Bir okul öncesi öğretmeni olarak okul öncesi eğitim veren kurumların açık alan düzenlemeleri sizce nasıl olmalıdır?

Tablo 3.7’de belirtildiği üzere tüm maddeler literatür taraması sonucunda kontrol listesine alınmıştır.

Kontrol listesi hazırlandıktan sonra 2 alan uzmanı ve bir dil uzmanı olmak üzere 3 uzmandan, uzman görüşü alınmıştır. Alan uzmanlarından kontrol listesinin uygunluğu açısından görüşleri alındıktan sonra gerekli düzeltmeler yapılmış ve son olarak anlaşılabilirliği konusunda dil uzmanından alınan görüşten sonra Kontrol Listesine son hali verilmiştir.

3.3.3. Resim çizdirme tekniği

Çocukların okul öncesi eğitim kurumlarının açık alan düzenlemelerine ilişkin algılarını ortaya çıkarmak amacıyla resim çizdirme tekniği kullanılmıştır. Bu teknikle, çocukların eğitim gördükleri okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarına ilişkin algılarını, düşüncelerini, hissettiklerini ve olmasını istedikleri şeklini öğrenebilmek mümkündür. “Çocuk resimlerinin başlıca önemi, çocuğun düşünce şeklini ve içeriğini yansıtmasıdır. Çocuk, resim yoluyla dünyayı bize, kendi açısından ve en kestirme yoldan, özentisiz ve yalın bir anlayışla verir” (Yavuzer, 2010). Bu nedenle çocukların gerçek düşüncelerini ve istediklerini öğrenebilmek amacıyla resim çizdirme tekniğinden faydalanılmıştır. Çocuklar resim sayesinde bizlere duygularını yansıtabilirler ve olaylar hakkındaki hislerini açığa çıkarabilirler (Doğru, Turcan, Arslan ve Doğru, 2006).

Bu teknik ile çocuklar hiçbir sınırlamaya maruz kalmadan diledikleri gibi hayallerindeki açık alanı resmetmişlerdir. Süre sınırlaması koyulmamış ve renklerin canlı durmasından dolayı pastel boya tercih edilerek A4 kâğıtlarına resimler çizdirilmiştir. Çizilen her bir resim çizen çocuk ile değerlendirilmiş, resim üzerinde konuşulmuş ve kâğıt üzerindeki her objenin neyi ifade ettiği not alınarak kayıt altına alınmıştır. Çizilen hiçbir nesne gözardı edilmeden sorulmuş ve bazı resimlerin üzerine bazı resimlerin ise arka kısmına not alınmıştır. Çizilen figürler yazılarak frekansları ortaya konmuştur. Ardından yedi kategoriye ayrılarak resimler değerlendirilmiştir. Bu teknik ile çocukların sahip oldukları sınırsız hayal güçleri ve yaratıcılıklarının ortaya çıkması amaçlanmıştır.

Görüşme

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin açık alan düzenlemeleri hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla “bir okul öncesi öğretmeni olarak okul öncesi eğitim veren kurumların açık alan düzenlemeleri nasıl olmalıdır?” sorusu sorulmuştur.

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırma esnasında veri toplama süreci sekiz adımdan meydana gelmiştir.

1. Verilerin toplanmasında kullanılan “Okul Öncesi Eğitim Kurumları Açık Alan Kontrol Listesi” (Ek-1) uygulanmadan önce, araştırmanın içeriğini özetleyen bir araştırma önerisi Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’ne sunulmuştur. Enstitünün araştırma için gerekli izni vermesi ile (Ek-2), araştırma için gerekli literatür taraması yapılması, yabancı kaynakların çevirilerinin yapılması, uzman görüşlerinin alınması Şubat 2016 ayına dek sürmüştür.
2. AİBÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığı ile Milli Eğitim Bakanlığı, Zonguldak İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden belirlenen okullarda araştırma yapılabilmesi için gerekli resmi izin Mart 2016 tarihinde alınmıştır (Ek-3).
3. 2016 eğitim yılının ikinci döneminde kontrol listesinin uygulanmasına başlanmıştır. Zonguldak il merkezi ve Devrek ilçesinde bulunan anaokulu ve anasınıflarında çalışan öğretmenler ve çocuklarla araştırmaya başlanılmıştır.
4. Kontrol listelerinin uygulanması esnasında çalışmaya katılmak isteyen öğretmenler yer almıştır. Araştırmada gönüllülük esas olduğu için Gönüllü Katılımcı Bilgilendirme Formunu okuyup imzalayan öğretmenlerle çalışılmıştır.
5. Çocuklar için hazırlanan “Veli Onay Formları” (Ek-4) ise okullara üç gün önceden teslim edilmiş ve çocukların velileri tarafından izin vermeleri veya izin vermemeleri doğrultusunda doldurulmaları istenmiştir. İzin veren velilerin çocukları araştırmaya dâhil edilmiş ve kimlikleri gizli tutulmuştur.
6. Araştırma boyunca gidilen her okul öncesi eğitim kurumunda okulun açık alanları araştırmacı tarafından bizzat gözlemlenerek kontrol listeleri doldurulmuştur. Bunun yanında yine araştırmacı her okulun açık alanlarını fotoğraflamıştır. Kontrol listesinin doldurulma süresi yaklaşık 15-20 dakika arasındadır.
7. Hazırlanan “Okul Öncesi Eğitim Kurumları Açık Alan Kontrol Listesi” ile öğretmenler çalışmakta oldukları kurumu kontrol listesi ekseninde değerlendirerek gözlemlerini yansıtmışlardır. Kontrol listesinin doldurulması

için öğretmenlerin vermiş oldukları eğitim ve öğretimi aksatmayan genellikle güne başlama zamanları tercih edilmiştir. Öğretmenlerle belirli gün ve saatler belirlenip; randevu alınarak eğitim akışına zarar verilmeden kontrol listeleri tamamlanmıştır. Kontrol listesinin doldurulma süresi yaklaşık 10-20 dakika arasındadır.

8. Öğrencilerin, okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarına ilişkin algılarını öğrenme amacıyla ise çocuklara resim çizdirme yöntemi uygulanmıştır. Kontrol listelerinin doldurulmasında dikkat edilen eğitim faaliyetlerinin aksatılmaması kuralına resim çizdirme aşamasında da dikkat edilmiştir. Belirlenen uygun saatlerde araştırmacı sınıfa gelerek çalışmasını yürütmüştür. Resim çizdirme tekniği için “Hayalinizde nasıl bir açık alan var?”, “Okul bahçenizin nasıl olmasını isterdiniz?” gibi sorular sorulup açık alan düzenlemeleri hakkında konuşarak bu konudaki algılarını resim çizme yöntemiyle ifade etmeleri istenmiştir. Tekniği detaylandırmak ve çocukları cesaretlendirmek için “Okul bahçenizde hangi oyuncakların olmasını isterdiniz ?” nasıl bir açık alan sizi daha mutlu ederdi?” şeklinde sorularla akıllarına gelen herşeyi çizmeleri istenmiştir. Resim çizme aşamasına geçmeden önce uzman çocuklardan arkalarına yaslanmalarını ve gözlerini kapatıp çizecekleri resmi hayallerinde canlandırmalarını istemiştir. Ardından resim çizme safhasına geçilmiş ve her çocuk hayalindeki açık alanı resmetmiştir. Uzman tarafından verilen A4 kâğıtlarına tercihen pastel boya ile resim çizmeleri istenerek; gizlilik kurallarına uyulması açısından çocukların isimleri alınmadan resim kâğıtları dağıtılmıştır. Çocukların birbirlerinden etkilenmemeleri için uzak oturmaları ve birbirlerine bakmamalarına dikkat edilmiştir. Süre sınırlaması olmayan çalışmada her çocuk resmini bitirdiğinde uzmanın yanına gelerek; resmini teslim etmeden önce çizdiği resmi anlatmış ve uzman objelerin üzerine küçük notlar almıştır. Bu aşama, çocuğun hızına ve resme ilgisine göre ortalama 20- 30 dakika sürmüştür.

3.5.Verilerin Analizi

Verilerin analizinde Okul Öncesi Eğitim Kurumları Açık Alan Kontrol Listesi'nde yer alan maddelerin işaretlenme durumlarına bakılarak frekans ve yüzdeler olarak verilmiştir.

Öğretmenlere sorulan açık uçlu soruya ilişkin betimsel analiz kullanılmıştır. Öğretmen görüşleri aktarılırken ilgili öğretmenlere “Ö1”, “Ö2” şeklinde numaralar verilerek doğrudan alıntı yapılmıştır.

Araştırmanın geçerliğini sağlamak için çocukların okulla ilgili yaptıkları resimlere yer verilmiş ve çizdikleri resimler hakkında yaptıkları yorumlar sayesinde bulgular arası neden-sonuç ilişkileri açıklanmaya çalışılmıştır.

Çocuklara hayallerindeki açık alanı resmetleri söylendiğinde ise çizdikleri resimler alan yazındaki resimlerle ilgili sorular ve boyutlar dikkate alınarak değerlendirmeye alınmıştır. Çocuk resimlerinde okul öncesi eğitim kurumları nasıldır? sorusuna yanıt verebilmek için çizilen ekipmanlar belirli kategorilere ayrılarak frekans ve yüzdesel dağılım değerleri tablolaştırılmıştır. Çocukların çizdikleri resimlerde ekipmanlar; klasik oyun ekipmanları, yaratıcı oyun ekipmanları, macera oyun ekipmanları, çevreleme ve aydınlatma ekipmanları, bitkilendirme ve döşeme ekipmanları, diğer ekipmanlar, diğer mekanlar şeklinde ayrılmış, yorumlanmış ve tartışılmıştır.

IV.BÖLÜM

4.Bulgular ve Tartışma

Okul Öncesi Eğitim Kurumları Açık Alan Düzenlemelerinin İncelenmesi amacıyla yapılan gözlem, görüşme ve çocukların çizdikleri resimlerden elde edilen bulgular ve yorumlar bu bölümde sunulmuştur.

4.1.Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Birinci araştırma sorusu kapsamında; anaokulları ve anasınıflarındaki açık alan düzenlemelerinin; alan yeterliliği ve kullanımı; çevre sağlığı ve güvenlik ve bahçe donanımları açısından uygunluğunun nasıl olduğu incelenmiştir.

Anaokulları Açık Alan Düzenlemelerinin Uygunluğu

Araştırmaya dahil edilen okul öncesi eğitim kurumlarına ait açık alanlar araştırmacı tarafından Açık Alan Kontrol Listesi kullanılarak incelenmiştir. Kontrol listesinin her bir maddesi araştırmacı tarafından “uygun”, “kısmen uygun” veya “ uygun değil” şeklinde değerlendirilmiştir.

Anaokulları açık alanlarının “alan yeterliliği ve kullanımı” açısından uygunluğu

Yapılan inceleme sonrası anaokullarının açık alan düzenlemelerinin “alan yeterliliği ve kullanımı” açısından uygunluğuna ilişkin bulgular Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin Alan Yeterliliği ve Kullanımı açısından uygunluğu Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin alan yeterliliği ve kullanımı açısından uygunluğu

Alan Yeterliliği ve Kullanılan Maddeler	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	n	%	n	%	n	%
Faaliyet ve oyun odalarından doğrudan oyun bahçesine çıkış olması	-	-	1	33	2	67
Her çocuk için ortalama 6.5 metrekare alan ayrılması açısından uygunluğu	1	33	-	-	2	67
Güneş alanlar ve gölge alanların dengeli dağılım göstermesi açısından uygunluğu	-	-	2	67	1	33
Engelli ve hareket kısıtlılığı olan çocuklar için (rampa, kılavuz iz) düzenlemelerin olması açısından uygunluğu	-	-	2	67	1	33
Grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler için yeterli alan tasarlanması	1	33	1	33	1	33
Ağaç, çim ve çiçeklendirmenin yeterli olması açısından uygunluğu	1	33	2	67	-	-
Bahçe donanımlarının farklı yaşlara uygun düzenlenmesi açısından uygunluğu	-	-	3	100	-	-
Bahçenin tüm bölümlerinin, öğretmenin çocukları görebileceği şekilde olması açısından uygunluğu	1	33	2	67	-	-
Mendil kapmaca, sek sek, dokuz taş gibi geleneksel çocuk oyunları için gerekli düzenlemelerin bulunması açısından uygunluğu	-	-	-	-	3	100
Gezinti yolları, açık derslik ve amfi tiyatro olması açısından uygunluğu	-	-	1	33	2	67

Tablo 4.1 incelendiğinde anaokullarının açık alan düzenlemelerinin Alan Yeterliliği ve Kullanımı açısından uygunluğu başlığı altında “Faaliyet ve oyun odalarından doğrudan oyun bahçesine çıkış olması” sadece 1 anaokulunda kısmen uygun 2 anaokulunda ise uygun değil şeklinde bulunmuştur. “Her çocuk için ortalama 6.5 metrekare alan ayrılması açısından uygunluğu” 1 anaokulunda uygun görülmüşken; diğer 2 anaokulunda uygun görülmemiştir. “Güneş alanlar ve gölge alanların dengeli dağılım göstermesi açısından uygunluğu” ve “Engelli ve hareket kısıtlılığı olan çocuklar için (rampa, kılavuz iz) düzenlemelerin olması açısından uygunluğu” 2 anaokulunda kısmen uygun 1 anaokulunda ise uygun değil şeklinde işaretlenmiştir. “Grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler için yeterli alan tasarlanması” 1 anaokulunda uygun, 1 anaokulunda kısmen uygun ve 1 anaokulunda uygun değil şeklinde ifade edilmiştir. “Ağaç, çim ve çiçeklendirmenin yeterli olması açısından uygunluğu” ve “Bahçenin tüm bölümlerinin, öğretmenin çocukları görebileceği şekilde olması açısından uygunluğu” 1 anaokulunda uygun, 2 anaokulunda kısmen uygun bulunmuştur. Anaokullarının bahçe düzenlemesi, ve bahçenin tüm bölümlerinin öğretmenin çocukları görebileceği şekilde olması açısından çoğunluğunun eksiklerinin olduğu gözlemlenmiştir. Açık alanların bitkiler ile zenginleştirilmesi görsel açıdan zenginlik oluşturacakken bu faktör dikkate alınmamıştır.

Literatür incelendiğinde benzer şekilde Şişman ve Özyavuz (2010) yaptıkları çalışmada, inceledikleri eğitim kurumlarının hiçbirinde bitkisel materyalden ve doğaya yakınlaştırıcı etkisinden yararlanılmadığı sonucuna ulaştıklarını belirtmişlerdir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarında ağaçlandırma, çim ve çiçeklendirmenin kısmen uygun görüldüğü belirtilmiştir. Bunun nedeni olarak okul açık alanlarının geniş veya dar olması, mevcut alanın çiçeklendirme ve ağaçlandırmayla daraltılmak istenmemesi gibi nedenler olabileceği düşünülmektedir. Kirazoğlu'nun (2012) İstanbul ili Beylikdüzü ve Bakırköy ilçelerinde yapmış olduğu araştırmasında da çocuklar için ayrılan oyun parklarında ilçe bazında farklılıklar olduğunu belirtmiştir. Bakırköy ilçesi yoğun trafik olmasına rağmen ağaçlandırmanın daha nitelikli olduğu Beylikdüzü ilçesi ise nitelikli ağaçlandırmanın yer almadığı otoparklardan arta kalan alanların değerlendirilmeye çalışıldığı bir hal almıştır. Açık alanda olması istenilen ekipmanların dahi yetersiz görüldüğü çalışmada ağaçlandırma çalışmalarını standartların çok altında kalmaktadır.

“Bahçe donanımlarının farklı yaşlara uygun düzenlenmesi açısından uygunluğu” 3 anaokulunda da kısmen uygun bulunmuştur. Ancak anaokulları bünyesinde barındırdığı farklı yaş grubundaki çocuklara daha zengin bir eğitim ortamı sunması beklenirken tek tip ve belli yaş grubuna hitap eden donanımlarla çevrelenmiştir. Konuyla ilgili yapılan diğer araştırmalara bakıldığında da Altınçekiç ve Sarı (2005), Bartın kentinde yapmış olduğu araştırmalarında mevcut düzenlemelerde çoğunlukla okul öncesi çocuklarının oyun mekanının düşünüldüğü ve yeni düzenlemelerle 0-3, 4-7, 8-15 yaş arası çocuk ve gençlerin oyun eğilimleri ile zihinsel ve fiziksel yönlerini geliştirici kullanımlara yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. “Mendil kapmaca, sek sek, dokuz taş gibi geleneksel çocuk oyunları için gerekli düzenlemelerin bulunması açısından uygunluğu” anaokullarının hiçbirinde uygun görülmemiştir. “Gezinti yolları, açık derslik ve amfi tiyatro olması açısından uygunluğu” 1 anaokulunda kısmen uygun, 2 anaokulunda ise uygun değil şeklinde gözlenmiştir. Gezinti yolları, açık derslik ve amfi tiyatro olması açısından uygunluğu yeterli görülmeyen anaokullarının bu durumuna benzer olarak Göktuğ (2006), araştırmasında çocuk oyun elemanlarının ve gezinti yollarının kullanılamaz durumda olduğunu belirtmiştir. Çocuk oyun elemanlarının eskimiş olduğu,

bahçe büyüklüğü göz önüne alındığında gereğinden fazla büyük bir spor alanının ve sert zeminin olduğunu belirtmiştir Anaokullarının alan yeterliliği ve kullanımını açısından uygunluğu genel olarak uygun görülmemiştir.

Araştırmada anaokullarının her çocuk için ayrılması gereken ortalama 6.5 metrekaare değerinden geride olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı şekilde Erdem (2003)'de, Ankara ili belediye sınırları içerisinde bulunan anaokullarının dış mekân oyun alanları yönünden incelenmesi çalışmasında gerek resmi gerekse özel okul öncesi eğitim kurumlarının çoğunun ihtiyaçlara yeterli cevap veremediği, iç ve dış mekânlarında düzenleme açısından eksiklikler bulunduğu, özellikle dış mekân tasarımına gerekli önemin verilmediği, açık hava oyun alanlarının yok denecek kadar az olduğu ve bu alanların plansız bir şekilde hazırlandığını belirtmiştir.

Araştırmaya dahil edilen 3 anaokulunda araştırmacı tarafından yapılan inceleme sonunda bu anaokullarının açık alanlarının farklı yaşlara uygun düzenlenmesi konusunda kısmen uygun olduğu görülmüştür. Dolayısıyla incelenen anaokullarının okul öncesi eğitim kurumu açık alanlarının farklı yaşlara uygun düzenlenmesi konusunda yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir. Benzer şekilde Türkan (2009), Balıkesir kentinde yaptığı çalışmasında yaş gruplarına göre bir ayırımın söz konusu olmadığını belirtmiştir. 0-3 yaş grubu çocuklar için donatıların çok yüksek olabildiğini ve ulaşımın imkansız olduğunu belirtmiştir.

Anaokulları kuruldukları alan itibariyle şehir merkezinin dışında olmaları nedeniyle yeterli alana sahiptirler. Açık alanın geniş olması gözlemlenen kriterlerin görülme sıklığını artıracak iken beklenen değerlere ulaşamamıştır. Açık alandan azami ölçüde faydalanmak ve eğitimin bir parçası olarak görmek gerekirken yeterli önem verilmediği anlaşılmıştır. Açık alan oyun ekipmanları istenen seviyede değildir. Dikkat edilmesi gereken engelli öğrencilerin varlığı ise büyük oranda gözardı edilmektedir. Açık alanlarda engelli öğrencilere yönelik oyun alanları tasarlamak haricinde rampa, kılavuz iz gibi basit düzenlemeler dahi yeterli görülmemiştir.

Anaokulları açık alanlarının “çevre sağlığı ve güvenlik” açısından uygunluğu

Birinci araştırma sorusu kapsamında; anaokullarında açık alan düzenlemelerinin; çevre sağlığı ve güvenlik açısından uygunluğunun nasıl olduğu da incelenmiştir. Buna göre anaokullarının açık alan düzenlemelerinin Çevre Sağlığı ve Güvenlik açısından uygunluğuna ilişkin bulgular Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin çevre sağlığı ve güvenlik açısından uygunluğu

Çevre Sağlığı ve Güvenlik Maddeler	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	n	%	n	%	n	%
Trafik, gürültü, toz ve kötü kokulardan uzak olması açısından uygunluğu	2	67	-	-	1	33
Çeşme, tuvalet ve çöp kutularının olması açısından uygunluğu	-	-	2	67	1	33
Oyun alanlarının, dış mekana uygun kauçuk esaslı malzemelerle kaplı olması açısından uygunluğu	-	-	1	33	2	67
Mezarlık, tren yolu, cezaevi ve fabrika gibi yerlere yakın olmaması açısından uygunluğu	2	67	1	33	-	-
Çocukların rahat ve güvende hissetmeleri için bahçenin uzun ve dayanıklı duvarlarla çevrili olması açısından uygunluğu	-	-	3	100	-	-
Bahçe donatılarının sağlam ve nitelikli olması açısından uygunluğu	-	-	3	100	-	-
Çocuklar için zararlı ve alerjiye neden olabilecek bitkilerin olmaması açısından uygunluğu	1	33	2	67	-	-
Oyun yeri ve araçlarının yılda en az bir defa periyodik boya ve bakımının yapılması açısından uygunluğu	-	-	3	100	-	-

Tablo 4.2 incelendiğinde “Trafik, gürültü, toz ve kötü kokulardan uzak olması açısından uygunluğu” 2 anaokulunda uygun görülmüştür. “Çeşme, tuvalet ve çöp kutularının olması açısından uygunluğu” 2 anaokulunda kısmen uygun ve 1 anaokulunda da uygun değil şeklinde görülmüştür. Benzer şekilde Kalburan (2014a), Denizli ilinde resmi ve özel anaokulu bahçelerini karşılaştırdığı çalışmasında hem anaokullarında hemde anasınıflarında en çok karşılaştıkları problemin çöp olduğunu ifade etmiştir. “Oyun alanlarının, dış mekana uygun kauçuk esaslı malzemelerle kaplı olması açısından uygunluğu” 1 anaokulunda kısmen uygun, 2 anaokulunda ise uygun değil şeklinde gözlenmiştir. Kauçuk esaslı malzeme yaralanmaları önleme konusunda önemli bir görev üstlense de yeterince kullanımına yer verilmeyen bir döşeme olduğu söylenebilir.

Benzer şekilde Gönen ve Saranlı (2014) da, anaokulu ve anasınıflı kurumlarında var olması istenen ortak bir açık hava hareket alanı zemin tercihinin rastlamamıştır. “Mezarlık, tren yolu, cezaevi ve fabrika gibi yerlere yakın olmaması açısından uygunluğu” 2 anaokulunda uygun ve 1 anaokulunda kısmen uygun görülmüştür. “Çocukların rahat ve güvende hissetmeleri için bahçenin uzun ve dayanıklı duvarlarla çevrili olması açısından uygunluğu” ve “Bahçe donatılarının sağlam ve nitelikli olması açısından uygunluğu” 3 anaokulunda da kısmen uygun görülmüştür. Ciddi yaralanmaların ve hasarların en büyük sebeplerinden biri olarak gösterebileceğimiz açık alanlarda düşme sonucunda ağır travmalar yaşanabilmektedir. Bunun önüne geçmek için kullanılan ekipmanların sağlam ve nitelikli olması gerektiği açıktır. Bu görüşü destekler nitelikte Gönen ve Saranlı (2014), Ankara ili merkez ve yakın ilçelerindeki devlete ve özel sektöre bağlı anaokullarının kapalı ve açık hareket alanlarını materyal yeterliliği açısından değerlendirdikleri araştırmalarında benzer şekilde varolan açık hareket alanlarında bulunan zemin malzemeleri ve diğer materyallerin sağlıklı hareket etmeye elverişli olmadığı sonucuna varmışlardır. Alan ve mekan bakımından yeterlilik gösteren okullarda bile malzeme ve materyal kısıtlılığı yaşanmaktadır. “Oyun yeri ve araçlarının yılda en az bir defa periyodik boya ve bakımının yapılması açısından uygunluğu” 3 anaokulunda da kısmen uygun görülmüştür.

Araştırmada ayrıca “Çocuklar için zararlı ve alerjiye neden olabilecek bitkilerin olmaması açısından uygunluğu” 1 anaokulunda uygun, 2 anaokulunda ise kısmen uygun görülmüştür. Hiçbir incelemeye tabi tutulmadan dikilen, hatta çoğu zaman kendiliğinden büyüyen bitkiler çocuklar için tehlikeli derecede alerjen olabilmektedir. Aynı şekilde Özgen (1997) inceleme yaptığı 10 okul öncesi eğitim kurumundan sekizinin çocuklara zararlı ve alerjiye sebep olan bitkiler içerdiği sonucuna varmıştır. Oyun bahçelerinde bitkilendirmenin önemsenmediği görülmüştür.

Anaokulları açık alanlarının “bahçe donanımları” açısından uygunluğu

Birinci araştırma sorusu kapsamında son olarak anaokullarının açık alan düzenlemelerinin Bahçe Donanımları açısından uygunluğunun nasıl olduğu incelenmiştir.

İnceleme sonrası anaokullarının açık alan düzenlemelerinin Bahçe Donanımları açısından uygunluğuna ilişkin ulaşılan bulgular Tablo 4.3’de sunulmuştur.

Tablo 4.3. Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin bahçe donanımları açısından uygunluğu

Bahçe Donanımları Maddeler	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	n	%	n	%	n	%
Oyun alanları, tepeler, eğimli bölümler, bisiklet sürme alanları, koşu alanı, voleybol ve basketbol sahalarının mevcut olması açısından uygunluğu	-	-	2	67	1	33
Asılma, tırmanma, atlama faaliyetleri için uygun araçların olması açısından uygunluğu	-	-	2	67	1	33
Denge çalışmaları için doğal malzemelerin, ahşap kütüklerin bulunması açısından uygunluğu	-	-	-	-	3	100
Trafik eğitim pistinin mevcut olması açısından uygunluğu	-	-	1	33	2	67
Gölgelik alanlar (ahşap kulübe, çadır vb.) bulunması açısından uygunluğu	-	-	-	-	3	100
Bahçe ekipmanlarının çocukların boy ve gelişim özelliklerine göre olması açısından uygunluğu	1	33	2	67	-	-
Ana bahçeden bitkisel ve yapay mimari unsurlarla ayrılmış kum havuzu, su havuzu bulunması açısından uygunluğu	-	-	2	67	1	33
Bahçe alanının; çim, beton, kazmak için toprak ve kum gibi Farklı yüzeyden oluşması açısından uygunluğu	1	33	2	67	-	-

Tablo 4.3 incelendiğinde “Oyun alanları, tepeler, eğimli bölümler, bisiklet sürme alanları, koşu alanı, voleybol ve basketbol sahalarının mevcut olması” ve “Asılma, tırmanma, atlama faaliyetleri için uygun araçların olması” 2 anaokulunda kısmen uygun ve 1 anaokulunda uygun değil şeklinde belirtilmiştir. “Denge çalışmaları için doğal malzemelerin, ahşap kütüklerin bulunması” ise 3 anaokulunda da uygun bulunmamıştır. Çocukların yaratıcı ruhlarını açığa çıkaracak olan bu tarz ekipmanlar gözardı edilmiştir. “Trafik eğitim pistinin mevcut olması” 1 anaokulunda kısmen uygun ve 2 anaokulunda uygun değil şeklinde gözlenmiştir. “Gölgelik alanlar (ahşap kulübe, çadır vb.) bulunması” 3 anaokulunda da uygun görülmemiştir. “Bahçe ekipmanlarının çocukların boy ve gelişim özelliklerine göre olması” 1 anaokulu uygun ve 2 anaokulu kısmen uygun bulunmuştur. “Ana bahçeden bitkisel ve yapay mimari unsurlarla ayrılmış kum havuzu, su havuzu bulunması açısından uygunluğu” 2 anaokulu için kısmen uygun, 1

anaokulu için uygun değil olarak işaretlenmiştir. Kum ve su çocukların psikomotor gelişimleri için önemli oyun araçları olarak düşünülmelidir fakat kum yüzeyler sadece açık alanlarda döşeme malzemesi olarak sınırlı bir bölümde kullanılmıştır. Aksoy (2013) ise oyun alanlarında yer alan kum yüzeylerin yumuşak malzeme olarak kullanıldığı, kumun bir oyun aracı olarak ele alınmadığı sonucuna varmıştır. Kum kadar etkin bir oyun aracı olan su ise parklarda sadece görsel amaçla kullanılmış; suyun da kum gibi bir oyun aracı olduğu göz ardı edilmiştir. “Bahçe alanının; çim, beton, kazmak için toprak ve kum gibi farklı yüzeylerden oluşması açısından uygunluğu” 1 anaokulu için uygun, 2 anaokulu için kısmen uygun görülmüştür.

Sonuç olarak kurumların bahçelerinin belirlenen yapısal ve bitkisel tasarım kriterleri yönünden oldukça yetersiz olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde Kalburan (2014a), çalışmasında sabit oyun ekipmanlarının tüm anaokullarında bulunduğu fakat doğal yürüyüş alanı, hayvan ve bitki yetiştirme alanları gibi bölümlerin bulunma oranının çok düşük olduğu sonucuna varmıştır.

Araştırma kapsamında araştırmaya dahil edilen okul öncesi eğitim kurumlarına ait açık alanlar araştırmacı tarafından Açık Alan Kontrol Listesi kullanılarak incelenmiştir. Bunun yanı sıra destekleyici veri kaynağı olarak ilgili anaokullarının açık alanlarının fotoğrafları da çekilerek incelenmiştir. Ele alınan kurumlar A, B ve C anaokulu olarak adlandırılmıştır.

Araştırma kapsamında açık alan düzenlemeleri incelen okul öncesi eğitim kurumlarından birincisi A Anaokulu'dur. A Anaokulu açık alan düzenlemelerine yönelik görseller Resim 4.1, 4.2, 4.3'te sunulmuştur.

Resim 4.1. A anaokulu

Resim 4.1'e göre; A Anaokulu'nun bahçe alanı; çim, beton, kazmak için toprak ve kum gibi farklı yüzeylerden oluşmuştur. Asılma, tırmanma, atlama faaliyetleri için uygun ekipman bulunmamaktadır. A Anaokulu'nda Klasik oyun materyalleri olarak kabul edilen kaydırak, tahtarevalli, dönme dolap gibi oyun aletlerinin mevcut olduğu gözlemlenmiştir.

Resim 4.2. A anaokulu

Bunun yanı sıra A Anaokulu açık alanlarında, tepeler, eğimli bölümler, bisiklet sürme alanları, koşu alanı, voleybol ve basketbol sahaları için hiçbir düzenleme yapılmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte bahçe ekipmanları çocukların boy ve gelişim özelliklerine uygun seçilmiştir. Bahçe donatıları ise sağlam ve nitelikli olmaları açısından kısmen uygundur. Oyun alanlarının dış mekâna uygun kauçuk esaslı malzemelerle kaplı olmadığı ve kum kaplı zeminin ise yaralanmaları önleyici nitelikte olmadığı değerlendirilmiştir.

Resim 4.3. A anaokulu

A Anaokulu trafik ve gürültüden uzakta, mezarlık ve tren yolu gibi yapıların yakınında yer almaması bakımından uygun konumdur. Geniş bir bahçeye sahip olması her çocuğa ortalama 6,5 metrekare alan ayrılmasına imkân tanımıştır. Trafik eğitim pisti için uygun alan hazırlanmıştır; ancak pist için gerekli trafik eğitim araçlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Alan yeterli olmasına karşın materyal eksikliği görülmesi bu pistin kısmen uygun bulunmasına neden olmuştur.

Araştırma kapsamında açık alan düzenlemeleri incelenen bir diğer okul öncesi eğitim kurumu B Anaokulu'dur. B Anaokulu açık alan düzenlemelerine yönelik görseller Resim 4.4 ve 4.5'de sunulmuştur. Buna göre B Anaokulu, okul bahçesinin dar olması

nedeniyle her çocuk için ortalama 6,5 metrekare alan ayrılmaması kriterine kesinlikle uymamaktadır. Şehir merkezinde kurulması nedeniyle mezarlık, cezaevi ve fabrikalara yakın bir konumdadır. Açık alanın dar oluşu grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler için yeterli alanın ayrılmasını engellemiştir. Çocuklar için ayrılan alanın bu denli az olması evcil hayvanlar ve kümes hayvanları yetiştirmek, bitkiler için tarla ve sera bölümleri oluşturmak, gezinti yolları tasarlamak faaliyetlerini de imkânsız hale getirmiştir

Resim 4.4. B anaokulu

B Anaokulu'nun, faaliyet ve oyun odalarından doğrudan oyun bahçesine çıkışı bulunmamaktadır. Geleneksel çocuk oyunları için gerekli alan oluşturulmamıştır. Klasik oyun ekipmanları konumlandırılmış olsa da tepeler, eğimli bölümler, trafik eğitim pisti oluşturulmamıştır.

Resim 4.5. B anaokulu

Oyun alanı dış mekâna uygun kauçuk esaslı malzemeyle kaplanmıştır fakat bu alan sınırlı tutulmuştur. Gözönüne alınması gereken önemli hususlardan biri de engelli çocuklara yönelik düzenlemeler konusunda gerekli tedbirlerin alınmamış olmasıdır.

Araştırma kapsamında açık alan düzenlemeleri incelen okul öncesi eğitim kurumlarından sonuncusu C Anaokulu'dur. C Anaokulu açık alan düzenlemelerine yönelik görseller Resim 4.6, 4.7'de sunulmuştur.

Resim 4.6. C anaokulu

Anaokulu, şehir merkezinden uzakta, trafik ve gürültünün az olduğu, çocuklar için uygun görülmeyen yapıların uzağında yer almaktadır. Anaokulunun açık alanının yeterli büyüklükte olduğu görülmüştür. Diğer taraftan uygun fiziksel ortam bulunmasına rağmen fen ve doğa etkinlikleri kapsamında yararlanılabilecek hayvan ve bitki yetiştirme bölümlerinin oluşturulmadığı tespit edilmiştir.

Ağaç, çim ve çiçeklendirme yeterli olmasa da kısmen uygun görülmüştür. Açık alanın büyük bölümü beton zemin olarak tasarlanmıştır. Dış mekana uygun kauçuk malzemedan yararlanılmamıştır.

Resim 4.7. C anaokulu

Anaokulunun çevresi yeterli yükseklikte çevreleme elemanlarıyla kuşatılmıştır. Bu yönüyle güvenlik açısından zafiyete neden olabilecek bir düzenleme görülmemiştir.. Geleneksel çocuk oyun alanları ise yeterli biçimde düzenlenmemiştir.

Anasınıflarındaki Açık Alan Düzenlemelerinin Uygunluğu

Birinci araştırma sorusu kapsamında; ayrıca anasınıflarındaki açık alan düzenlemelerinin; alan yeterliliği ve kullanımı; çevre sağlığı ve güvenlik ve bahçe

donanımları açısından uygunluğunun nasıl olduğu da incelenmiştir.

Anasınıfları açık alanlarının “alan yeterliliği ve kullanımı” açısından uygunluğu

Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin Alan Yeterliliği ve Kullanımı açısından uygunluğu Tablo 4.4’de verilmiştir.

Tablo 4.4. Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin “alan yeterliliği ve kullanımı” açısından uygunluğu

Alan Yeterliliği Ve Kullanımı Maddeler	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	n	%	n	%	n	%
Faaliyet ve oyun odalarından doğrudan oyun bahçesine çıkış olması	-	-	-	-	17	100
Her çocuk için ortalama 6.5 metrekare alan ayrılması açısından uygunluğu	1	6	2	12	14	82
Güneş alanlar ve gölge alanların dengeli dağılım göstermesi açısından uygunluğu	-	-	9	53	8	47
Engelli ve hareket kısıtlılığı olan çocuklar için (rampa, kılavuz iz) düzenlemelerin olması açısından uygunluğu	-	-	-	-	17	100
Grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler için yeterli alan tasarlanması	4	24	7	41	6	35
Ağaç, çim ve çiçeklendirmenin yeterli olması açısından uygunluğu	-	-	11	65	6	35
Bahçe donanımlarının farklı yaşlara uygun düzenlenmesi açısından uygunluğu	-	-	4	24	13	76
Bahçenin tüm bölümlerinin, öğretmenin çocukları görebileceği şekilde olması açısından uygunluğu	4	24	3	18	10	58
Mendil kapmaca, sek sek, dokuz taş gibi geleneksel çocuk oyunları için gerekli düzenlemelerin bulunması açısından uygunluğu	-	-	5	29	12	71
Gezinti yolları, açık derslik ve amfi tiyatro olması açısından uygunluğu	-	-	2	12	15	88

Tablo 4.4 incelendiğinde, anasınıfı açık alanlarının hiçbirinin “Faaliyet ve oyun odalarından doğrudan oyun bahçesine çıkış olması” bakımından uygun olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde “Her çocuk için ortalama 6,5 metrekare alan ayrılması” araştırmaya dahil edilen 14 okul için de uygun olmadığı tespit edilmiştir. “Güneş alanlar ve gölge alanların dengeli dağılım göstermesi” 9 anasınıfında kısmen uygun; 8 anasınıfında ise uygun değil olarak gözlenmiştir. “Engelli ve hareket kısıtlılığı olan çocuklar için (rampa, kılavuz iz) düzenlemelerin olması” araştırma kapsamında incelenen anasınıflarının tümünde uygun olmadığı görülmüştür. “Grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler için yeterli alan tasarlanması” 4 anasınıfı için uygun 7 anasınıfı için

kısmen uygun 6 anasınıfı için uygun değildir. “Ağaç, çim ve çiçeklendirmenin yeterli olması” 11 anasınıfında kısmen uygun, 6 anasınıfında ise uygun değildir. “Bahçe donanımlarının farklı yaşlara uygun düzenlenmesi” 4 anasınıfında kısmen uygun 13 anasınıfında ise uygun değil şeklinde yetersiz bulunmuştur. “Bahçenin tüm bölümlerinin, öğretmenin çocukları görebileceği şekilde olması” 4 anasınıfında uygun, 3 anasınıfında kısmen uygun ve 10 anasınıfında ise uygun değil şeklinde gözlenmiştir. Oysa tehlikeli durumların varlığı halinde, düşme ve yaralanmaların önlenmesi ve ihtiyaç durumlarında anında müdahale için gerekli olan öğretmenin çocukları her durumda görebilmesidir. Gereğinden fazla müdahale etmek için değil gerekli durumlarda etkisiz kalmamak ve kazalara mahal vermemek adına bahçenin tüm bölümlerinin, öğretmenin çocukları göreceği şekilde olması gerekir. Bu görüşü destekler nitelikte Davies (1997) okul öncesi öğretmenlerle yapmış olduğu araştırmasında, çocukların açık alandaki oyunlarını gözlemlemiş ve öğretmenlerin gereksiz müdahaleler yapmayarak çocukların eğitimlerini bölmedikleri sadece uygunsuz davranışlarda tepki verdikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu yaklaşım, okul öncesi çocuklar için açık alanda verilen eğitimin değerini artırır inancı ortaktır. “Mendil kapmaca, sek sek, dokuz taş gibi geleneksel çocuk oyunları için gerekli düzenlemelerin bulunması” 12 anasınıfı için uygun görülmezken; “Gezinti yolları, açık derslik ve amfi tiyatro olması” 15 anasınıfı için uygun görülmemiştir.

Anasınıfları açık alanlarının “çevre sağlığı ve güvenlik” açısından uygunluğu

Tablo 4.5. Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin çevre sağlığı ve güvenlik açısından uygunluğu

Çevre Sağlığı ve Güvenlik Maddeler	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	n	%	n	%	n	%
Trafik, gürültü, toz ve kötü kokulardan uzak olması açısından uygunluğu	5	29	3	18	9	53
Çeşme, tuvalet ve çöp kutularının olması açısından uygunluğu	-	-	4	24	13	76
Oyun alanlarının, dış mekana uygun kauçuk esaslı malzemelerle kaplı olması açısından uygunluğu	-	-	-	-	17	100
Mezarlık, tren yolu, cezaevi ve fabrika gibi yerlere yakın olmaması açısından uygunluğu	1	70	4	24	1	6
Çocukların rahat ve güvende hissetmeleri için bahçenin uzun ve dayanıklı duvarlarla çevrili olması açısından uygunluğu	2					
Çocukların rahat ve güvende hissetmeleri için bahçenin uzun ve dayanıklı duvarlarla çevrili olması açısından uygunluğu	5	29	11	65	1	6
Bahçe donatılarının sağlam ve nitelikli olması açısından uygunluğu	-	-	8	47	9	53
Çocuklar için zararlı ve alerjiye neden olabilecek bitkilerin olmaması açısından uygunluğu	4	24	12	70	1	6
Oyun yeri ve araçlarının yılda en az bir defa periyodik boya ve bakımının yapılması açısından uygunluğu	-	-	7	41	10	59

Tablo 4.5 incelendiğinde “Trafik, gürültü, toz ve kötü kokulardan uzak olması” 5 anasınıfında uygun 3 anasınıfında kısmen uygun 9 anasınıfında ise uygun değil yönünde değerlendirilmiştir. “Çeşme, tuvalet ve çöp kutularının olması” 4 anasınıfı için kısmen uygun; 13 anasınıfı için uygun değildir. “Oyun alanlarının, dış mekana uygun kauçuk esaslı malzemelerle kaplı olması” ölçütünün araştırma kapsamında incelenen tüm anaokullarında uygun olmadığı gözlenmiştir. “Mezarlık, tren yolu, cezaevi ve fabrika gibi yerlere yakın olmaması” 12 anasınıfında uygun, 4 anasınıfında kısmen uygun ve 1 anasınıfında uygun değil şeklinde bulunmuştur. “Çocukların rahat ve güvende hissetmeleri için bahçenin uzun ve dayanıklı duvarlarla çevrili olması” 5 anasınıfı için uygun, 11 anasınıfı için kısmen uygun ve 1 anasınıfı için uygun değildir. “Bahçe donatılarının sağlam ve nitelikli olması” 8 kısmen uygun ve 9 uygun değil olarak görülmüştür. “Çocuklar için zararlı ve alerjiye neden olabilecek bitkilerin olmaması” 4 uygun, 12 kısmen uygun ve 1 uygun değil şeklindedir. “Oyun yeri ve araçlarının yılda en az bir defa periyodik boya ve bakımının yapılması” 7 kısmen uygun ve 10 uygun değil olarak gözlenmiştir. Anasınıfı açık alan düzenlemeleri konusunda çevre sağlığı ve

güvenlik başlığı yeterli seviyede görülmemiştir. Araştırmada okul bahçelerinin yeterli büyüklükte olmasına karşın ekipmanların yetersiz sayıda olduğu ve uygun olmayan konumda yerleştirildiği görülmüştür. Güvenlik en önemli kriterlerden olmasına rağmen anasınıflarının bahçelerinde okul servis araçları ve diğer personelin şahsi araçlarının yer almasının ciddi tehlike oluşturduğu görülmüştür. Bunun yanında açık alanlarda yer alan ekipmanların yetersiz olmasının yanı sıra bakımları yapılmadığı için eskidiği ve kullanımının çeşitli riskler oluşturabileceği görülmüştür. Türkan (2009) yapmış olduğu araştırmada aynı şekilde Balıkesir kentinde yer alan çocuk oyun alanlarının bakımının yapılmadığını belirtmiştir.

Anasınıfları açık alanlarının “bahçe donanımları” açısından uygunluğu

Araştırma kapsamında incelenen anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin “bahçe donanımları” açısından uygunluğuna ilişkin bulgular Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6. Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin bahçe donanımları açısından uygunluğu

Bahçe Donanımları Maddeler	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	n	%	n	%	n	%
Oyun alanları, tepeler, eğimli bölümler, bisiklet sürme alanları, koşu alanı, voleybol ve basketbol sahalarının mevcut olması açısından uygunluğu	2	12	10	59	5	29
Asılma, tırmanma, atlama faaliyetleri için uygun araçların olması açısından uygunluğu	3	18	5	29	9	53
Denge çalışmaları için doğal malzemelerin, ahşap kütüklerin bulunması açısından uygunluğu	-	-	-	-	17	100
Trafik eğitim pistinin mevcut olması açısından uygunluğu	-	-	-	-	17	100
Gölgelik alanlar (ahşap kulübe, çadır vb.) bulunması açısından uygunluğu	-	-	2	12	15	88
Bahçe ekipmanlarının çocukların boy ve gelişim özelliklerine göre olması açısından uygunluğu	1	6	6	35	10	59
Ana bahçeden bitkisel ve yapay mimari unsurlarla ayrılmış kum havuzu, su havuzu bulunması açısından uygunluğu	-	-	-	-	17	100
Bahçe alanının; çim, beton, kazmak için toprak ve kum gibi - farklı yüzeylerden oluşması açısından uygunluğu	-	-	3	18	14	82

Tablo 4.6 incelendiğinde “Oyun alanları, tepeler, eğimli bölümler, bisiklet sürme alanları, koşu alanı, voleybol ve basketbol sahalarının mevcut olması” 2 anasınıfı için uygun, 10 anasınıfı için kısmen uygun ve 5 anasınıfı için de uygun değil şeklinde

gözlenmiştir. “Asılma, tırmanma, atlama faaliyetleri için uygun araçların olması” 3 anasınıfı için uygun, 5 anasınıfı için kısmen uygun ve 9 anasınıfı için ise uygun bulunmamıştır. “Denge çalışmaları için doğal malzemelerin, ahşap kütüklerin bulunması” ise hiçbir anasınıfında uygun bulunamamıştır. 17 anasınıfı bu ekipmandan mahrum bir açık alan düzenlemesine sahiptir. Zengin bir açık alan düzenlemesi çocukların açık alandan aldıkları zevki ve eğitim yaşantılarının çeşitliliğini artırırken; anasınıfları bu ekipmanların çoğu bakımından eksiktir. Bu görüşe benzer bir görüş olarak Dowdell, Gray ve Malone (2011), doğal çevrenin ve öğretmenlerin zengin bir mekan sağlamasının çocukların öğrenme ve sosyal etkileşimde bulunma şanslarını artıracağını belirtmişlerdir. Aynı zamanda açık alanda bulunmanın çocukları öğrenme konusunda cesaretlendirdiği belirtilmiştir. “Trafik eğitim pistinin mevcut olması” kriteri de yine 17 anasınıfının hiçbirinde rastlanmayan bir açık alan düzenlemesi olarak karşımıza çıkmaktadır. “Gölge alanlar (ahşap kulübe, çadır vb.) bulunması” 2 anasınıfı için kısmen uygun ve 15 anasınıfı için uygun değil ekinde bulunmuştur. “Bahçe ekipmanlarının çocukların boy ve gelişim özelliklerine göre olması” 1 anasınıfında uygun bulunmakla beraber 6 anasınıfında kısmen uygun ve 10 anasınıfında uygun olmadığı yönünde gözlenmiştir. “Ana bahçeden bitkisel ve yapay mimari unsurlarla ayrılmış kum havuzu, su havuzu bulunması” 17 anasınıfı için uygun değil şeklinde gözlenmiştir. Çoğu anasınıfı açık alanları beton veya asfalt döşeme şeklinde sert ve oyun oynamaya müsait olmayan yapıdadır. Aynı şekilde Taştepe ve diğerleri, (2016) inceledikleri oyun alanlarının hiçbirinde çocukların su ve su ile oynayacakları oyun elemanlarına rastlamamışlardır. Ayrıca oyun alanlarında kum ve kum oyun aletlerine de rastlamamışlardır. “Bahçe alanının; çim, beton, kazmak için toprak ve kum gibi farklı yüzeylerden oluşması” 3 anasınıfı için kısmen uygun ve 14 anasınıfı için uygun değil olarak görülmüştür.

Araştırma kapsamında incelenen eğitim kurumlarına ait açık alanlar araştırmacı tarafından Açık Alan Kontrol Listesi kullanılarak incelenmiştir. Bunun yanı sıra ilgili anasınıflarının açık alanlarının fotoğrafları da çekilerek destekleyici veri olarak kullanılmıştır. İncelenen kurumlar D, E, F, G, H, I, İ, J, K ve L İlkokulu Anasınıfı olarak adlandırılmıştır.

Çalışma kapsamında açık alan düzenlemeleri incelenen okul öncesi eğitim kurumlarından ilki D İlkokulu bünyesinde bulunan anasınıfıdır. D İlkokulu açık alanına ait görsel Resim 4.8 sunulmuştur.

Resim 4.8. D ilkokulu

D İlkokulu'nun, geniş bir bahçesi olmasına rağmen anasınıfı için ayrılan bir açık alan düzenlemesi oluşturulmamıştır. Okul bahçesi öğrenci servislerinin park edildiği çocukların güvenliğini yeteri kadar sağlamayan adeta otopark görünümündedir. Tüm açık alan kilitli parke taşlarıyla döşenmiştir. Anasınıfı için ayrılmış bir açık alan olmadığı için açık alan düzenlemelerinden söz etmekte mümkün değildir.

Çalışma kapsamında ele alınan ikinci anasınıfı E İlkokulu Anasınıfı'dır. E İlkokulu'da, anasınıfı çocukları için açık alan düzenlemelerine yer vermeyen okullardan bir diğeridir. Bahçe yeterli büyüklükte olmasına rağmen çocuklar için kaydırak, salıncak dahi bulunmamaktadır (Bkz: Resim 4.9). Zemin yaralanmaları önleyici nitelikte olmayan asfalttır.

Resim 4.9. E ilkokulu

Araştırma kapsamında açık alan düzenlemesi gözlenen üçüncü anasınıfı F İlkokulu Anasınıfı'dır. F İlkokulu Anasınıfı'nda, çocuklar için düzenlenen açık alanda ağırlıklı olarak klasik oyun ekipmanlarına yer verilmiştir. Salıncak, kaydırak ve tahtarevalli bulunan açık alanda çöp kutuları ve banklar yer almaktadır (Bkz: Resim 4.10). Zemin döşemesi kauçuk esaslı yumuşak malzeme olması açısından uygun bulunmuştur

Resim 4.10. F ilkokulu

G İlkokulu Anasınıfı araştırmada açık alan düzenlemesi gözlenen dördüncü anasınıfıdır. G İlkokulu Anasınıfı'nda, açık alan düzenlemesi olarak gerekli görülen ekipmanların sağlanmadığı tespit edilmiştir. Açık alan için ayrılacak fiziksel alan yeterli görülmüştür fakat hiçbir düzenlemeye rastlanılmamıştır.

Resim 4.11. G ilkokulu

Beşinci anasınıfı olarak gözlemlenen H İlkokulu görselinde de (Bkz: Resim 4.12) açıkça görüldüğü gibi; H İlkokulu Anasınıfı'da çocuklar için ayrılmış açık alan anasınıfının hemen arkasında yer alan dar bir beton zemindir. Açık alan düzenlemelerinde kullanılan oyun ekipmanlarına ise rastlanılmamıştır. Alan ve düzenlemenin yetersiz olduğu görülmüştür.

Resim 4.12. H ilkokulu

I İlkokulu Anasınıfı incelemesi sonucunda; çok geniş bir bahçeye sahip olduğu ancak bu okulda anasınıfı için ayrılmış özel bir açık alan olmadığı tespit edilmiştir. İlkokul öğrencileriyle ortak kullanıma sahip bir bahçe tasarlanmıştır. Açık alanda salıncak, kaydırak, çeşme, çöp kutuları, basketbol sahası gibi ekipmanlar mevcuttur (Bkz: Resim 4.13). Ağaçlandırma ve çiçeklendirme alanlarının yeterli olduğu söylenebilir. Güneş ve gölgelik alanlar bulunmaktadır.

Resim 4.13. I ilkokulu

Araştırmada incelenen bir diğer okul öncesi eğitim kurumu olan İ İlkokulu Anasınıfı için de özel bir alan ayrılmadığı ve açık alan düzenlemesi yapılmadığı görülmüştür. İlkokul öğrencileriyle ortak kullanılan ve geniş olmayan bir alan ayrılmıştır. Bu bahçede futbol oyunu için kale direkleri bulunmaktadır. Bunun dışında herhangi bir ekipman gözlemlenmemiştir (Bkz: Resim 4.14).

Resim 4.14. İ ilkokulu

Çalışma kapsamında açık alan düzenlemesi incelenen bir diğer okul öncesi eğitim kurumu J İlkokulu Anasınıfı'dır. Bu anasınıfının bünyesinde bulunduğu ilkokulun geniş bir bahçe alanı olmasına rağmen anasınıfı çocukları için açık alan düzenlemesi yapılmadığı tespit edilmiştir (Bkz. Resim 4.15)

Resim 4.15. J ilkokulu

Çalışma kapsamında açık alan düzenlemesi incelenen dokuzuncu sınıfta K İlkokulu anasınıfıdır. K İlkokulu anasınıfında, klasik oyun ekipmanlarının yer aldığı bir açık alan düzenlemesi oluşturmuştur (Bkz. Resim 4.16). Zemini uygun bir malzeme ile kaplanmıştır. Açık alan çevresinde ağaçlandırma yeterlidir. Çocuk başına düşen metrekarenin de uygun olduğu görülmüştür.

Resim 4.16. K ilkokulu

Çalışmada son olarak incelenen okul öncesi eğitim kurumu L İlkokulu Anasınıfı açık alan düzenlemesidir. Resim 4.17’de görüldüğü üzere L İlkokulu, zemini beton kaplı ve açık alan düzenlemelerine sahip olmayan bir okuldur. Anasınıfı çocukları için özel bir alanın ayrılmadığı da tespit edilmiştir.

Resim 4.17. L ilkokulu

Genel olarak ele alındığında, araştırma kapsamında açık alan düzenlemeleri incelenen anasınıflarının farklı ilkokullar bünyesinde bulunduğu ve açık alan düzenlemelerinin de bu durumdan doğrudan etkilendiği dikkat çekmektedir. Başka bir ifade ile bu anasınıfları bağımsız bir okul öncesi eğitim kurumu olarak tasarlanmamıştır. Bunun yerine mevcut başka bir okul bünyesine entegre edilmiştir. Bu entegrasyonun sağlıklı ve yeterli ölçüde gerçekleştirilmediği okullarda, açık alan düzenlemelerinde anasınıfı çocuklarının ihtiyaçlarının gözetilmediği veya gözetilemediği tespit edilmiştir.

Araştırmada ayrıca her çocuk için ayrılması gereken 6.5 metrekare alanın incelenen anasınıflarında yeterli ölçüde sağlanmadığı görülmüştür. Benzer bir çalışma olarak Özyaba (1998)’nin, ilköğretim okullarının açık alan tasarım ilkeleri ve standartlarının tespitine ilişkin yapmış olduğu çalışmada elde ettiği veriler de okul alanlarının öğrencilerin oynamak istedikleri oyunlar için son derece yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Yürütülen araştırma okul açık alanlarında öğrenci başına düşen metrekarenin yetersiz ve vasıfsız olduğunu göstermiştir. Yine Aksoy (2009) da ,

Türkiye’de 8 ilde yapmış olduğu araştırmada çocuk oyun alanlarının yetersizliğinden bahsetmiştir. Çocuk oyun alanlarının fiziksel özellikleri dikkate alındığı zaman alansal büyüklüklerinin yeterli olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Mevcut oyun alanlarının, güvenli ve çocukların özgürce oynayabilecekleri bir mekân özelliği taşımadığı da görülmüştür. Çocuk başına düşen oyun alanlarının büyüklüğü konusunda yapılmış olan çok sayıda çalışmadan bir diğeri Şişman ve Özyavuz’un (2010) Tekirdağ kent merkezinde yürüttüğü çalışmadır. Çocuk başına düşen çocuk oyun alanı miktarını tespit etmişlerdir. Mahalle ölçeğinde; 15 mahalleden sadece 3 tanesinde 1 m² den fazla, 9 tanesinde 1 m² den az, 3 tanesinde ise çocuk oyun alanı olmadığı görülmüştür. Kent ölçeğinde ise çocuk başına düşen oyun alanı 0.556 m²/ kişi olarak belirlenmiştir. Bu oranın 3–6.5 m²/ kişi değerlerinin çok altında olduğu ve çocuk oyun alanı sayısının yetersiz olduğu belirlenmiştir.

4.2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

İkinci araştırma sorusu kapsamında; öğretmenlere göre, anaokulları ve anasınıflarındaki açık alan düzenlemelerinin; alan yeterliliği ve kullanımı; çevre sağlığı ve güvenlik ve bahçe donanımları açısından uygunluğunun nasıl olduğu incelenmiştir.

Öğretmenlere Göre Anaokulları Açık Alan Düzenlemelerinin Uygunluğu

Araştırmaya katılan öğretmenlerden görev yaptıkları okul öncesi eğitim kurumları açık alan düzenlemelerini “Açık Alan Kontrol” listesi çerçevesinde değerlendirmeleri istenmiştir. Öğretmenler deneyimleri ve gözlemleri çerçevesinde ilgili maddeleri “uygun”, “kısmen uygun” veya “uygun değil” şeklinde değerlendirmişlerdir.

Anaokulları açık alanlarının“alan yeterliliği ve kullanımı” açısından uygunluğu

Anaokullarında görev yapan öğretmenlerinin görüşlerine göre açık alan düzenlemelerinin “alan yeterliliği ve kullanımı” bakımından uygunluğuna ilişkin bulgular Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin alan yeterliliği ve kullanımı açısından uygunluğu

Alan Yeterliliği ve Kullanımı Maddeler	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	n	%	n	%	n	%
Faaliyet ve oyun odalarından doğrudan oyun bahçesine çıkış olması	-	-	-	-	3	100
Her çocuk için ortalama 6.5 metrekare alan ayrılması açısından uygunluğu	-	-	-	-	3	100
Güneş alanlar ve gölge alanların dengeli dağılım göstermesi açısından uygunluğu	-	-	2	67	1	33
Engelli ve hareket kısıtlılığı olan çocuklar için (rampa, kılavuz iz) düzenlemelerin olması açısından uygunluğu	-	-	1	33	2	67
Grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler için yeterli alan tasarlanması	1	33	-	-	2	67
Ağaç, çim ve çiçeklendirmenin yeterli olması açısından uygunluğu	-	-	3	100	-	-
Bahçe donanımlarının farklı yaşlara uygun düzenlenmesi açısından uygunluğu	-	-	-	-	3	100
Bahçenin tüm bölümlerinin, öğretmenin çocukları görebileceği şekilde olması açısından uygunluğu	1	33	2	67	-	-
Mendil kapmaca, sek sek, dokuz taş gibi geleneksel çocuk oyunları için gerekli düzenlemelerin bulunması açısından uygunluğu	-	-	1	33	2	67
Gezinti yolları, açık derslik ve amfi tiyatro olması açısından uygunluğu	-	-	-	-	3	100

Tablo 4.7 incelendiğinde faaliyet ve oyun odalarından doğrudan oyun bahçelerine çıkış olmadığı yönünde genel bir gözlem oluşmuştur. Anaokulu öğretmenlerinin 3'ü de "Faaliyet ve oyun odalarından doğrudan oyun bahçesine çıkış olması" maddesini uygun bulmamıştır. Aynı şekilde "Her çocuk için ortalama 6.5 metrekare alan ayrılması" maddesi de öğretmenlerin hiçbiri tarafından uygun bulunmamıştır. "Güneş alanlar ve gölge alanların dengeli dağılım göstermesi" 2 anaokulu öğretmeni tarafından kısmen uygun, 1 öğretmen tarafından uygun değil şeklinde işaretlenmiştir. "Engelli ve hareket kısıtlılığı olan çocuklar için (rampa, kılavuz iz) düzenlemelerin olması" 1 kısmen uygun ve 2 uygun değil şeklinde işaretlenmiştir. Özel ihtiyaçları olan çocuklar için bu gibi düzenlemeler hayati değere sahiptir ama yapılan düzenlemeler hem yetersiz hem de niteliksizdir. Rampaların çok dar ve dik olması, kılavuz izlerin uzunluğunun az ve üzerinde engellerin yer alması bu düzenlemeleri tamamen etkisiz hale getirmektedir. Duman ve Koçak (2013) da benzer şekilde Konya ilinde yer alan çocuk oyun alanlarında engelli çocuklar ve aileleri için gerekli olan düzenlemelerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Fakat farklı bir bulgu olarak Duman ve Koçak'ın (2013) yaptığı çalışmada

çocuk oyun alanlarında yer alan ekipmanların çoğunluğunun farklı yaş grubundaki çocuklara (4-12) hitap ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Fakat 1-3 yaş arası çocuklara hitap edilen donanımlara rastlanmadığı da belirtilen bulgular arasındadır.

“Bahçenin tüm bölümlerinin, öğretmenin çocukları görebileceği şekilde olması” 1 öğretmen için uygun, 2 öğretmen için kısmen uygun bulunmuştur. “Mendil kapmaca, sek sek, dokuz taş gibi geleneksel çocuk oyunları için gerekli düzenlemelerin bulunması” 1 kısmen uygun ve 2 uygun değil şeklinde belirtilmiştir. “Gezinti yolları, açık derslik ve amfi tiyatro olması” öğretmenlerin 3’ü de bu maddeyi uygun değil olarak belirtmişlerdir.

Anaokulları açık alanlarının “çevre sağlığı ve güvenlik” açısından uygunluğu

Okulöncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre anaokullarının açık alan düzenlemelerinin “çevre sağlığı ve güvenlik” açısından uygunluğu Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8. Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin çevre sağlığı ve güvenlik açısından uygunluğu

Çevre Sağlığı ve Güvenlik Maddeler	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	n	%	n	%	n	%
Trafik, gürültü, toz ve kötü kokulardan uzak olması açısından uygunluğu	-	-	2	67	1	33
Çeşme, tuvalet ve çöp kutularının olması açısından uygunluğu	1	33	-	-	2	67
Oyun alanlarının, dış mekana uygun kauçuk esaslı malzemelerle kaplı olması açısından uygunluğu	-	-	1	33	2	67
Mezarlık, tren yolu, cezaevi ve fabrika gibi yerlere yakın olmaması açısından uygunluğu	3	100	-	-	-	-
Çocukların rahat ve güvende hissetmeleri için bahçenin uzun ve dayanıklı duvarlarla çevrili olması açısından uygunluğu	2	67	1	33	-	-
Bahçe donatılarının sağlam ve nitelikli olması açısından uygunluğu	-	-	2	67	1	33
Çocuklar için zararlı ve alerjiye neden olabilecek bitkilerin olmaması açısından uygunluğu	2	67	1	33	-	-
Oyun yeri ve araçlarının yılda en az bir defa periyodik boya ve bakımının yapılması açısından uygunluğu	-	-	2	67	1	33

Tablo 4.8 incelendiğinde “Trafik, gürültü, toz ve kötü kokulardan uzak olması” 2 anaokulu öğretmeni tarafından kısmen uygun, 1 anaokulu öğretmeni tarafından ise

uygun değil şeklinde gözlenmiştir. “Çeşme, tuvalet ve çöp kutularının olması” 1 uygun ve 2 uygun değil şeklinde değerlendirilmiştir. Tüm anaokullarında yer alması gereken bu ekipmanların kısmen uygun görülmesinin ciddi bir eksiklik olduğu söylenebilir. Çelik (2012) ise açık alanlarda mutlak ihtiyaçlardan olan donatı elemanlarından banklar, aydınlatma elemanları ve çöp kutularının ihtiyaçlar doğrultusunda kullanıldığını fakat bunların estetik uyuma dikkat edilmeksizin sadece işlevsellik açısından yerleştirildiğini yansıtmıştır. “Oyun alanlarının, dış mekana uygun kauçuk esaslı malzemelerle kaplı olması” 1 kısmen uygun ve 2 uygun değil şeklinde işaretlenmiştir. Benzer şekilde, Türkan’ın (2009)

Balıkesir kentinde yapmış olduğu araştırmada çoğu çocuk oyun alanlarının zemin kaplamasında düşmelerde zarar veren asfalt, uygun olmayan yerlerde çakıllı kum, kum ya da toprak kullanıldığını belirtmiştir.

Duman ve Koçak (2013) ise oyun alanlarını zemin kaplamasının uygunluğu yönünden incelediğinde çoğunlukla zeminin bölünmüş kauçuk malzeme ile kaplandığını belirterek farklı bir sonuca ulaşmıştır. “Mezarlık, tren yolu, cezaevi ve fabrika gibi yerlere yakın olmaması” 3 öğretmen tarafından da uygun bulunmuştur. “Çocukların rahat ve güvende hissetmeleri için bahçenin uzun ve dayanıklı duvarlarla çevrili olması” 2 öğretmen tarafından uygun, 1 öğretmen tarafından kısmen uygun görülmüştür. “Bahçe donatılarının sağlam ve nitelikli olması” 2 kısmen uygun ve 1 uygun değil şeklinde belirtilmiştir. “Çocuklar için zararlı ve alerjiye neden olabilecek bitkilerin olmaması” 2 uygun ve 1 kısmen uygun şeklinde işaretlenmiştir. “Oyun yeri ve araçlarının yılda en az bir defa periyodik boya ve bakımının yapılması” ise 2 kısmen uygun ve 1 uygun değil biçiminde yansıtılmıştır. Şişman ve Özyavuz (2010) Tekirdağ kent merkezindeki çocuk oyun alanlarını inceledikleri araştırmalarında oyun alanlarını donatı elemanları açısından yetersiz ve son derece bakımsız bulmuşlardır. Kırılmış, bükülmüş, paslanmış elemanların çocuklar için tehlike unsuru haline geldiğini gözlemlemişlerdir.

Anaokulları açık alanlarının “bahçe donanımları” açısından uygunluğu

Okul öncesi öğretmenlerine göre anaokullarının açık alan düzenlemelerinin “bahçe donanımları” açısından uygunluğu Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9. Anaokullarının açık alan düzenlemelerinin bahçe donanımları açısından uygunluğu

Bahçe Donanımları Maddeler	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	n	%	n	%	n	%
Oyun alanları, tepeler, eğimli bölümler, bisiklet sürme alanları, koşu alanı, voleybol ve basketbol sahalarının mevcut olması açısından uygunluğu	-	-	-	-	3	100
Asılma, tırmanma, atlama faaliyetleri için uygun araçların olması açısından uygunluğu	-	-	1	33	2	67
Denge çalışmaları için doğal malzemelerin, ahşap kütüklerin bulunması açısından uygunluğu	-	-	-	-	3	100
Trafik eğitim pistinin mevcut olması açısından uygunluğu	-	-	1	33	2	67
Gölge alanlar (ahşap kulübe, çadır vb.) bulunması açısından uygunluğu	-	-	1	33	2	67
Bahçe ekipmanlarının çocukların boy ve gelişim özelliklerine göre olması açısından uygunluğu	1	33	2	67	-	-
Ana bahçeden bitkisel ve yapay mimari unsurlarla ayrılmış kum havuzu, su havuzu bulunması açısından uygunluğu	-	-	2	67	1	33
Bahçe alanının; çim, beton, kazmak için toprak ve kum gibi farklı yüzeylerden oluşması açısından uygunluğu	-	-	2	67	1	33

Tablo 4.9 incelendiğinde “Oyun alanları, tepeler, eğimli bölümler, bisiklet sürme alanları, koşu alanı, voleybol ve basketbol sahalarının mevcut olması” maddesi tüm öğretmenler tarafından uygun değil şeklinde işaretlenmiştir. “Asılma, tırmanma, atlama faaliyetleri için uygun araçların olması” 1 kısmen uygun ve 2 uygun değil şeklinde belirtilmiştir. “Denge çalışmaları için doğal malzemelerin, ahşap kütüklerin bulunması” öğretmenlerin hiçbiri tarafından uygun görülmemiştir. “Trafik eğitim pistinin mevcut olması” ve “Gölge alanlar (ahşap kulübe, çadır vb.) bulunması” benzer biçimde 1 öğretmen tarafından kısmen uygun ve 2 öğretmen tarafından uygun değil şeklinde gözlenmiştir. “Bahçe ekipmanlarının çocukların boy ve gelişim özelliklerine göre olması” 1 uygun ve 2 kısmen uygun şeklinde yansıtılmıştır. “Ana bahçeden bitkisel ve yapay mimari unsurlarla ayrılmış kum havuzu, su havuzu bulunması” 2 kısmen uygun ve 1 uygun değil şeklinde ifade edilmiştir. Bu sayı yeterli görülmemekle birlikte benzer bir çalışma 2009 yılında Türkan tarafından yapılmıştır. Türkan (2009) yapmış olduğu çalışmasında Balıkesir kentinde çocuklar için ayrılan oyun alanlarında su faktörünün neredeyse hiç kullanılmadığını belirtmiştir. Suyun çocuklar için vazgeçilmez bir oyun aracı ve ruhsal gelişimlerinde önemli katkısı olduğunu belirten Türkan (2009), oyun alanlarının tasarım ve planlama ilkelerinden oldukça uzak olduğunu göstermiştir. Bu durumu destekler nitelikte olan Gürkan (1978)’in, 134 öğretmenle yapmış olduğu okul öncesi eğitim öğretmenlerinin, okul öncesi eğitime ilişkin sorunlarını incelediği

araştırmasında elde etmiş olduğu verilere göre öğretmenlerin büyük sorunlarından biri de; bahçenin yeterli olmayışıdır. Öğretmenlerin bahçede olmasını istediği kum havuzu, tırmanma merdiveni eksikliği hissedilip araştırmaya yansıtılan ekipmanlardan olmuştur.

“Bahçe alanının; çim, beton, kazmak için toprak ve kum gibi farklı yüzeylerden oluşması” 2 kısmen uygun ve 1 uygun değil şeklinde gözlenmiştir. Gönen ve Saranlı (2014) açık hareket alanlarında bulunan zemin malzemesi ve diğer materyalleri inceledikleri araştırmalarında zeminin sağlıklı hareket etmeye elverişli olmadığı ve materyallerinde birbirine benzer olduğu sonucuna varmıştır. Özellikle yumuşak kum, bazı yerlerde çakıl, saman ya da kuru yaprak örtüsü veya kauçuk gibi açık alan zemin malzemelerinin hemen hemen hiç tercih edilmediği sonucuna varmışlardır.

İkinci araştırma sorusu kapsamında okul öncesi öğretmenlerine göre anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin uygunluğu da araştırılmıştır.

Öğretmenlere Göre Anasınıfları Açık Alan Düzenlemelerinin Uygunluğu

Anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri görev yaptıkları anasınıflarına ait açık alan düzenlemelerinin “alan yeterliliği ve kullanımı”, “çevre sağlığı ve güvenlik” ve “bahçe donanımları” boyutları açısından uygunluğunu değerlendirmişlerdir.

Anasınıfları açık alanlarının “alan yeterliliği ve kullanımı” açısından uygunluğu

Anasınıfı öğretmenlerine göre açık alan düzenlemelerinin “alan yeterliliği ve kullanımı” açısından uygunluğuna ilişkin bulgular Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4.10. Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin alan yeterliliği ve kullanımı açısından uygunluğu

Alan Yeterliliği ve Kullanımı Maddeler	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	n	%	n	%	n	%
Faaliyet ve oyun odalarından doğrudan oyun bahçesine çıkış olması	1	6	3	18	13	76
Her çocuk için ortalama 6.5 metrekare alan ayrılması	1	6	6	35	10	59
Güneş alanlar ve gölge alanların dengeli dağılım	2	12	10	59	5	29
Engelli ve hareket kısıtlılığı olan çocuklar için (rampa, klavuz iz) düzenlemelerin olması açısından uygunluğu	-	-	4	24	13	76
Grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler için yeterli alan tasarlanması	3	18	9	53	5	29
Ağaç, çim ve çiçeklendirmenin yeterli olması açısından uygunluğu	5	29	4	24	8	47
Bahçe donanımlarının farklı yaşlara uygun düzenlenmesi açısından uygunluğu	1	6	5	29	11	65
Bahçenin tüm bölümlerinin, öğretmenin çocukları görebileceği şekilde olması açısından uygunluğu	7	41	7	41	3	18
Mendil kapmaca, sek sek, dokuz taş gibi geleneksel çocuk oyunları için gerekli düzenlemelerin bulunması açısından uygunluğu	3	18	5	29	9	53
Gezinti yolları, açık derslik ve amfi tiyatro olması açısından uygunluğu	-	-	1	6	16	94

Tablo 4.10 incelendiğinde anasınıflarının açık alan düzenlemelerinde “Faaliyet ve oyun odalarından doğrudan oyun bahçesine çıkış olması” öğretmenlerin sadece 1 tanesi tarafından uygun görülmüşken; 3 öğretmen kısmen uygun ve 13 öğretmen uygun değil yanıtını vermiştir. “Her çocuk için ortalama 6.5 metrekare alan ayrılması” yine 1 öğretmen tarafından uygun, 6 öğretmen tarafından kısmen uygun ve 10 öğretmen tarafından uygun değil şeklinde yanıtlanmıştır. “Güneş alanlar ve gölge alanların dengeli dağılım göstermesi” 2 uygun, 10 kısmen uygun ve 5 uygun değil yanıtı almıştır. “Engelli ve hareket kısıtlılığı olan çocuklar için (rampa, klavuz iz) düzenlemelerin olması” 4 kısmen uygun ve 13 uygun değil şeklinde yanıtlanmıştır. Taştepe ve diğerleri, (2016) benzer biçimde inceledikleri oyun alanlarının hiçbirinde ‘özel gereksinimli çocukların malzemelere ulaşabilirliği’ konusunda gerekli düzenlemelere rastlamamıştır. “Grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler için yeterli alan tasarlanması” 3 uygun, 9 kısmen uygun ve 5 uygun değil yanıtı verilmiştir. “Ağaç, çim ve çiçeklendirmenin yeterli olması” 5 uygun, 4 kısmen uygun ve 8 uygun değil yanıtı almıştır. Aksoy (2013) aynı şekilde çocuk oyun alanlarının bitkisel tasarım açısından çok yetersiz olduğu ve oyun alanlarının ağaççık, çalı, otsu bitkiler, yer örtücüler bakımından da oldukça yetersiz bulunduğu sonucuna varmıştır.

“Bahçe donanımlarının farklı yaşlara uygun düzenlenmesi”

1 öğretmen tarafından uygun görülmüşken; 11 öğretmen uygun değil diyerek yaş gruplarının bahçe ekipmanları konusunda dikkate alınmadığı belirtilmiştir. Şişman ve Özyavuz (2010), benzer biçimde çocukların gelişim dönemlerine uygun oyun aletleri bulunmamasının yanı sıra farklı yaş gruplarına göre mekanlarda oluşturulmadığını belirtmişlerdir. Budunç (2007) ise farklı olarak, Ankara il merkezinde 130 öğretmenle yapmış olduğu araştırmasında 130 öğretmenden sadece 3 tanesi “Bahçe düzenlemesi ve araçları yok” yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenler çalıştıkları kurumlarda fiziksel donanımın çoğunlukla yeterli olduğunu bildirmiştir. Öğretmenlerin %97,7’si okul binasının çocuklar için ayrılmış bahçesi olduğunu, bahçedeki oyun alanının %82,3 oranla yeterli olduğunu, oyun araçlarının çocuk sayısına göre yeterli olduğunu (%58,5) belirtmişlerdir.

“Bahçenin tüm bölümlerinin, öğretmenin çocukları görebileceği şekilde olması” 7 öğretmen için uygun, 7 öğretmen için kısmen uygun ve 3 öğretmen için ise uygun değildir. “Mendil kapmaca, sek sek, dokuz taş gibi geleneksel çocuk oyunları için gerekli düzenlemelerin bulunması” 3 öğretmen için uygun, 5 öğretmen için kısmen uygun ve 9 öğretmen için uygun değildir. “Gezinti yolları, açık derslik ve amfi tiyatro olması” maddesini 1 öğretmen kısmen uygun bulmuşken; 16 öğretmen uygun görmemiştir.

Anasınıfları açık alanlarının “çevre sağlığı ve güvenlik” açısından uygunluğu

Okul öncesi öğretmenlerine göre anasınıfı açık alan düzenlemelerinin “çevre sağlığı ve güvenlik” açısından uygunluğu Tablo 4.11’de verilmiştir

Tablo 4.11. Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin çevre sağlığı ve güvenlik açısından uygunluğu

Çevre Sağlığı ve Güvenlik Maddeler	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	n	%	n	%	n	%
Trafik, gürültü, toz ve kötü kokulardan uzak olması açısından uygunluğu	7	41	6	35	4	24
Çeşme, tuvalet ve çöp kutularının olması açısından uygunluğu	7	41	7	41	3	18
Oyun alanlarının, dış mekana uygun kauçuk esaslı malzemelerle kaplı olması açısından uygunluğu	1	6	5	29	11	65
Mezarlık, tren yolu, cezaevi ve fabrika gibi yerlere yakın olmaması açısından uygunluğu	13	76	2	12	2	12
Çocukların rahat ve güvende hissetmeleri için bahçenin uzun ve dayanıklı duvarlarla çevrili olması açısından uygunluğu	7	41	9	53	1	6
Bahçe donatılarının sağlam ve nitelikli olması açısından uygunluğu	2	12	6	35	9	53
Çocuklar için zararlı ve alerjiye neden olabilecek bitkilerin olmaması açısından uygunluğu	12	71	3	18	2	12
Oyun yeri ve araçlarının yılda en az bir defa periyodik boya ve bakımının yapılması açısından uygunluğu	2	12	7	41	8	47

Tablo 4.11 incelendiğinde “Trafik, gürültü, toz ve kötü kokulardan uzak olması” 7 öğretmen için uygun, 6 öğretmen için kısmen uygun ve 4 öğretmen için uygun değildir. “Çeşme, tuvalet ve çöp kutularının olması” 7 uygun, 7 kısmen uygun ve 3 uygun değil şeklinde olmuştur. Bu temel ihtiyaçları giderecek donatıların her açık alanda görülmemesi büyük bir eksiklik olarak dikkat çekmiştir. Fakat Taştepe ve diğerleri, (2016), inceledikleri oyun alanlarında doğal/yapay gölgelik alanların, oturma ünitelerinin, tuvalet, çöp kutusu ve çeşmelerin varlıklarını incelemiş ve bu bölümlerin genel olarak bütün oyun alanlarında yer aldığı sonucuna ulaşmışlardır. “Oyun alanlarının, dış mekana uygun kauçuk esaslı malzemelerle kaplı olması” maddesini 1 öğretmen uygun, 5 öğretmen kısmen uygun ve 11 öğretmen uygun değil şeklinde yanıtlamıştır. “Mezarlık, tren yolu, cezaevi ve fabrika gibi yerlere yakın olmaması” 13 uygun, 2 kısmen uygun ve 2 uygun değil yanıtını almıştır.

“Çocukların rahat ve güvende hissetmeleri için bahçenin uzun ve dayanıklı duvarlarla çevrili olması” maddesine 7 öğretmen uygun, 9 öğretmen kısmen uygun ve 1 öğretmen de uygun değil yanıtı vermiştir. “Bahçe donatılarının sağlam ve nitelikli olması” 2 uygun, 6 kısmen uygun ve 9 uygun değil yanıtı almıştır. “Çocuklar için zararlı ve alerjiye neden olabilecek bitkilerin olmaması” maddesine 12 öğretmen uygun yanıtını vererek zararlı bitkilerin olmadığını belirtmişlerdir.

“Oyun yeri ve araçlarının yılda en az bir defa periyodik boya ve bakımının yapılması” maddesine 8 öğretmen uygun değil yanıtı vermiştir. Özgen (1997) ise benzer biçimde İstanbulda 10 okul öncesi eğitim kurumunu incelediği araştırmasında çocuk oyun öğelerinin büyük bir bölümünün eski, boyasız, kullanışsız olmaları hatta tehlike arz ettikleri (kırık, çivisi çıkmış, zemini beton, keskin kenarlı vb.) sonucuna ulaşmıştır. Oyun ekipmanlarını yerleştirmekle yetinilmemesi, bakım ve onarımlarının düzenli şekilde yapılması gerekmektedir.

Anasınıfları açık alanlarının “bahçe donanımları” açısından uygunluğu

Okulöncesi öğretmenlerine göre anasınıfı açık alan düzenlemelerinin “bahçe donanımları” açısından uygunluğu Tablo 4.12’de verilmiştir

Tablo 4.12. Anasınıflarının açık alan düzenlemelerinin bahçe donanımları açısından uygunluğu

Bahçe Donanımları Maddeler	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	n	%	n	%	n	%
Oyun alanları, tepeler, eğimli bölümler, bisiklet sürme alanları, koşu alanı, voleybol ve basketbol sahalarının mevcut olması açısından uygunluğu	2	12	7	41	8	47
Asılma, tırmanma, atlama faaliyetleri için uygun araçların olması açısından uygunluğu	-	-	-	-	17	100
Denge çalışmaları için doğal malzemelerin, ahşap kütüklerin bulunması açısından uygunluğu	-	-	1	6	16	94
Trafik eğitim pistinin mevcut olması açısından uygunluğu	-	-	-	-	17	100
Gölgelik alanlar (ahşap kulübe, çadır vb.) bulunması açısından uygunluğu	-	-	4	24	13	76
Bahçe ekipmanlarının çocukların boy ve gelişim özelliklerine göre olması açısından uygunluğu	1	6	5	29	11	65
Ana bahçeden bitkisel ve yapay mimari unsurlarla ayrılmış kum havuzu, su havuzu bulunması açısından uygunluğu	-	-	1	6	16	94
Bahçe alanının; çim, beton, kazmak için toprak ve kum gibi farklı yüzeylerden oluşması açısından uygunluğu	-	-	5	29	12	71

Tablo 4.12 incelendiğinde “Oyun alanları, tepeler, eğimli bölümler, bisiklet sürme alanları, koşu alanı, voleybol ve basketbol sahalarının mevcut olması” 2 öğretmen tarafından uygun, 7 öğretmen tarafından kısmen uygun ve 8 öğretmen tarafından uygun değildir şeklinde yanıtlanmıştır. “Asılma, tırmanma, atlama faaliyetleri için uygun araçların olması” maddesi ve “Trafik eğitim pistinin mevcut

olması“ maddesi 17 öğretmen tarafından uygun görülmemiştir. “Denge çalışmaları için doğal malzemelerin, ahşap kütüklerin bulunması” ise 1 öğretmen için kısmen uygun diğer 16 öğretmen için ise uygun değildir. “Gölge alanlar (ahşap kulübe, çadır vb.) bulunması” 4 kısmen uygun yanıtı almışken, 13 uygun değil yanıtı almıştır.

“Bahçe ekipmanlarının çocukların boy ve gelişim özelliklerine göre olması” 11 öğretmen tarafından uygun görülmeyle gelişim özelliklerinin gözardı edildiği görülmüştür. “Ana bahçeden bitkisel ve yapay mimari unsurlarla ayrılmış kum havuzu, su havuzu bulunması” sadece 1 öğretmen için kısmen uygunken; 16 öğretmen uygun olduğunu söylemiştir. “Bahçe alanının; çim, beton, kazmak için toprak ve kum gibi farklı yüzeylerden oluşması” 5 kısmen uygun ve 12 uygun değil yanıtı almıştır.

4.3.Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Üçüncü araştırma sorusu kapsamında okul öncesi öğretmenlerine göre ideal bir açık alan düzenlemesinin nasıl olması gerektiği sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenler Ö1, Ö2 şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenlerden beşi bu soruyu yanıtlamak istememişlerdir. Bu konuda görüş bildiren öğretmenlerin verdikleri cevaplar analiz edilerek tablolştırılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alan düzenlemelerinin nasıl olması gerektiğine yönelik öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.13’de sunulmuştur.

Tablo 4.13. Araştırmaya katılan öğretmenlerin açık uçlu soruya verdikleri yanıtların sonuçları

Açık Alan Düzenlemeleri	f
Çocukların gelişimlerini desteklemeli	9
Güvenli bir ortam olmalı	8
Kum havuzu, su havuzu, tırmanma halatları, ağaçları olmalı	4
Doğayla iç içe olmalı	3
Yaparak-yaşayarak öğrenmeye imkan veren	2
Monteli masalar ve sandalyeler olmalı	2
Sağlam malzemeler olmalı	2
Yüzme havuzu, spor salonu,botanik bahçe olmalı	1
Her türlü aktiviteyi rahatlıkla yapabilecek şekilde olmalı	1

Tablo 4.13'te okul öncesi eğitim kurumlarının açık alan düzenlemelerinin nasıl olması gerektiğine yönelik görüşler incelendiğinde öğretmenlerin en fazla yapılan düzenlemelerin “çocukların gelişimlerini destekler nitelikte olması” gerektiğini (Ö2, Ö5, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö16) vurguladıkları görülmektedir.

Bu konuda öğretmenlerin verdikleri cevaplara bakıldığında ;

Ö9 “Öncelikle güvenli ve çocukların gelişim düzeylerine uygun, gelişim ihtiyaçlarını karşılayan şekilde olmalıdır”

Ö11 “Çocukların gelişim özelliklerine uygun, sağlam malzemeli, güvenli, tüm gelişim alanlarını destekleyici, gerekli bölüm ve malzemesi olmalı.”

Araştırmaya katılan öğretmenlerin açık alan düzenlemelerine ilişkin ikinci sırada ise güvenli bir ortam olmalı (Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö14, Ö16, Ö17) şeklinde belirtmişlerdir. Görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ö14 “Zemini kaygan olmayan, çocuk düştüğü zaman zarar görmeyen zemin, dış tehlikelerden ve ana yoldan uzak”

Ö16 “Gelişimlerini destekleyen, güvenli, sağlam”

Ö17 “Öğretmen gözetiminde olabilecek bahçe olmalı. Çocuklar yaralanmamalı ve düştüğünde zarar görmemeli.”

Kum havuzu, su havuzu, tırmanma halatları, ağaçları olmalı (Ö2, Ö3, Ö10, Ö15) olması gerektiği şeklinde ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ö3 “Yüzme havuzu, spor salonu, botanik bahçe, kendine ait tuvalet, kum havuzu, dinlenmek için kulübe ve banklarla donatılmış olmalı.”

Ö15 “Yaş grubuna uygun oyun bahçelerinde tırmanma, atlama araçları olmalıdır. Kum havuzu ve uygulama bahçesi de bulunmalıdır.”

Bunların dışında öğretmenler; Doğayla iç içe olmalı (Ö1, Ö2, Ö13), Yaparak-yaşayarak öğrenmeye imkan veren (Ö1, Ö2), Monteli masalar ve sandalyeler olmalı (Ö2, Ö3), Sağlam malzemeler olmalı (Ö11, Ö16), Yüzme havuzu, spor salonu, botanik bahçe olmalı (Ö3) ve her türlü aktiviteyi rahatlıkla yapabilecek şekilde olmalı (Ö8) şeklinde belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ö1 “ Binalar yapılırken iç mekan düşünülüyor kadar bahçe düzenlemesi de ön planda tutulmalıdır. Bahçe düzenlemesi çocukların yaparak-yaşayarak öğrenmesine ve doğayla iç içe olmasına imkan verecek şekilde olmalıdır. Bahçe de bir eğitim alanı olarak düşünülürken bu sorun çözülecektir”

Ö2 “Çocukların rahatça hareket edebileceği sosyal, psikolojik, fizyolojik ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olmalı. Çocuklarla etkinlik yapılabilecek monteli masalar, sandalyeler yerleştirilebilir. Doğal olan malzemelerle mümkün olduğunca çocukların gelişim alanları desteklenmeli. Kum havuzu, su havuzu, tırmanma halatları, tırmanma ağaçlarına yer verilmeli. Bahçe çalışmaları ile çocuklara yaparak yaşayarak öğrenebilecekleri fırsatlar verilmeli.”

Ö8 “Çocukların kullanımına uygun, tehlike yaratabilecek unsurlardan arındırılmış ve her türlü aktiviteyi rahatlıkla yapabilecekleri şekilde olmalıdır.”

Ö11” Çocukların gelişim özelliklerine uygun, sağlam malzemeli, güvenli, tüm gelişim alanlarını destekleyici, gerekli bölüm ve malzemesi olmalı.”

Öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde “Çocukların gelişim alanlarını desteklemesi” ve “Güvenli bir ortam olması” olduğu görülmüştür. En az istenilen düzenlemeler ise “Yüzme havuzu, spor salonu, botanik bahçe olması” ile “Her türlü aktiviteyi rahatlıkla yapabilecek şekilde olması” olmuştur.

Alat ve diğerlerinin (2012) yapmış oldukları araştırmada olduğu gibi öğretmenlerin güvenlik konusunda kaygıları üst düzeydedir. Ayrıca ekipmanların nitelikli, yeterli ve sağlam olması da istenilen özellikler arasında yer alarak araştırmayı destekler niteliktedir.

4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmada son olarak “Çocuk resimlerinde okul öncesi eğitim kurumları açık alan düzenlemeleri nasıldır?” sorusuna cevap aranmıştır.

Verilen yönergeler doğrultusunda araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının

nasıl bir açık alan istedikleri ve/veya hayal ettiklerini resmetmeleri beklenmiştir. Daha sonra çocuklardan resimlerinde neler çizdiklerini anlatmaları istenmiştir. Çocukların resimlerinden ve resim anlatımlarından elde edilen içerik verileri analiz edilerek, donanımlar, ortam özellikleri, materyaller vb. bakımından nasıl bir açık alan düzenlemesi istedikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Yapılan analiz sonrası okul öncesi çocuklarının resimlerinde klasik oyun ekipmanlarına yer verilme durumuna ilişkin bulgular Tablo 4.14'te sunulmuştur.

Tablo 4.14. Çocuk resimlerinde klasik oyun ekipmanlarına yer verme sonuçları

Klasik Oyun Ekipmanları	Frekans (f)	Yüzdesele Dağılım (%)
Kaydırak	65	%52
Salıncak	44	%35
Tahtarevalli	3	%2
Trambolin	1	%1
Zıplama Minderi	1	%1
Top	3	%2
Dönme Dolap	7	%6

Tablo 4.14'e göre okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar çizdikleri resimlerde klasik oyun ekipmanı olarak %52 oranla kaydırak, %35 oranla salıncak, %6 ile dönme dolabı, %2 oranla tahtarevalli ve top, %1 oranla en az trambolin ve zıplama minderini resmetmişlerdir. Klasik oyun ekipmanları olarak kabul edilen kaydırak ve salıncak resimlerde en fazla yer alan materyal olduğu dikkat çekmektedir. Çocuklar devam ettikleri okul öncesi eğitim kurumlarının varolan açık alanlarında en fazla bu gibi temel oyun ekipmanlarını gördükleri için yine en fazla bu materyalleri resmetmiş olabileceklere söylenebilir. Benzer şekilde Koç (2012) yapmış olduğu araştırmada, çocukların bilişsel gelişimine bağlı mekansal algılarındaki temel özellikleri açığa çıkarmıştır. Çocukların çizimlerinde en çok çizilen mekanın "sınıf" olduğu görülmektedir. Günün büyük bir kısmını sınıf içerisinde geçirmeleri bunu etkiler niteliktedir. Çocukların çizimlerinde sınıfın ardından en çok çizilen mekan "beden eğitimi salonu"dur. Beden eğitimi salonunu, "bahçe" takip etmektedir. Gün içerisinde fiziksel aktivitenin yoğun olduğu, hareket imkanı bulunan mekanların daha çok algılanıp, resmedildiği görülmüştür.

Benzer bir araştırmaı Köksüzer (2013) yapmıştır. Anaokulu çocuklarına yönelik, açık alanda bir oyun alanının bulunup bulunmaması çocuğun mekan algısını etkilemektedir sonucu ortaya çıkmıştır. Okulunun açık alanında oyun oynayan ocuk açık alana ait mekanları daha fazla hatırlamakta ve resmetmektedir. Çocuklarla yapılan çalışmada okulun iinin çizilmesi istenmesine rağmen açık oyun alanına sahip olan anaokulu öğrencileri açık alanı da resmetmişlerdir. Bu durum da çocukların fazla zaman geçirip, aktivite içinde oldukları mekanları daha çok resmettikleri sonucuna ulaşılır. Bir diğer benzer alışma Aksöz (2010) tarafından Türkiye'nin farklı bölgelerinde yapılan çocuklara resim çizdirme yönteminde ortaya çıkmıştır. Karadeniz, Marmara, İç Anadolu, Güney Doğu Anadolu bölgelerinde araştırma yapan Aksöz (2010), ocukların yaşadıkları çevreyle uyumlu resimler çizdiklerini belirtmiştir. Sosyal çevrenin coğrafi yapısını, mekân tiplerini, insanların uğraş alanlarını çocukların algılama biçimlerinden ve genel olarak çizimlerinden anlayabildiğimizi belirtmiştir. Buldukları evre çocukların birinci yaşam alanı olduğu için çevrelerini algılamaları da yaşadıkları bölgeyle içiçe oldukları fiziksel ortamlara göre değişmektedir.

Resim 4.18. Klasik oyun ekipmanlarına örnek ocuk çizimi

1: “Burası bizim oyun parkımız ve parkta çok büyük bir kaydırak var. Ben arkadaşlarımla kaydırdan kayıyorum. Salıncak ve tahtarevalli de diğer çocukların oynaması için.”

Tablo 4.15. Çocuk resimlerinde yaratıcı oyun ekipmanlarına yer verme durumları

Yaratıcı Oyun Ekipmanları	Frekans (f)	Yüzesel Dağılım (%)
Su Parkı	1	%2
Su Kaydırağı	1	%2
Tünel	2	%5
Oyun Parkı	3	%7
Yüzme Havuzu	10	%24
Kova	1	%2
Asılma Aparatı	1	%2
Şelale	2	%5
Top Kaydırağı	1	%2
Kazma ve Kürek	1	%2
Kum Havuzu	12	%29
Su Havuzu	5	%12
Akvaryum	1	%2

Çocukların çizmiş oldukları resimlerde yaratıcı oyun ekipmanlarına yer verme durumları incelendiğinde kum havuzunun n=12 ilk sırada geldiği görülmektedir. İkinci sırada yer verilme sıklığı n=10 ise yüzme havuzu olmuştur. Su havuzu çizilme sıklığı n=5 ise üçüncü sırada yer almaktadır. Çocukların resimlerinden ulaşılan sonuçlara göre en az resmedilen yaratıcı oyun ekipmanları su parkı n=1, su kaydırağı n=1, kova n=1, asılma aparatı n=1, top kaydırağı n=1, kazma ve kürek n=1 olmuştur.

Resim 4.19. Yaratıcı oyun ekipmanlarına örnek çocuk çizimi

Ç2: “Dinazorlu tünelden geçip pembe kaydırağa ulaşıyorsun ve top havuzu da pembe. Kaydırdan kaymayanlar top havuzuna giremezler.”

Tablo 4.16. Çocuk resimlerinde macera oyun ekipmanlarına yer verme sonuçları

Macera Oyun Ekipmanları	Frekans (f)	Yüzesel Dağılım (%)
Eğlence Treni	1	%2
Kale/Şato	3	%6
Ahşap Gövde	1	%2
Çadır	8	%16
Külübe	1	%2
Oyun Evi	8	%16
Ev	26	%51
Uzay Gemisi	1	%2
Helikopter	1	%2
Roket	1	%2

Macera oyun ekipmanlarından çizilme sıklığı en fazla olan ev n=26 olmuştur. Ardından oyun evi n=8 ve çadırın n=8 geldiği görülmektedir. Kale/şato n=3 çizilen bir diğer macera oyun ekipmanı olmuştur.

Resim 4.20. Macera oyun ekipmanlarına örnek çocuk çizimi

Ç3: “Burası kamp yeri. Kampta küçük çadırlar ve büyük çadırlar vardır. Yağmur yağmaya başlayınca kamp ateşi yakılır. Yağmur sebzeleri diktiğimiz bahçe için

faydalıdır. Okulumun kamp alanı gibi olmasını çok isterdim.”

Tablo 4.17. Çocuk resimlerinde çevreleme ve aydınlatma ekipmanlarına yer verme sonuçları

Çevreleme ve Aydınlatma Ekipmanları	Frekans (f)	Yüzesel Dağılım (%)
Güneş	76	%49
Lamba	5	%3
Elektrik Direği	1	%1
Gölgelik Alan	2	%1
Bulut	48	%31
Gökkuşağı	12	%8
Kara Bulut	2	%1
Yıldız	3	%2
Çit	4	%3
Duvar	1	%1
Kapı	2	%1

Çocuklar çevreleme ve aydınlatma ekipmanlarından en fazla güneşe n=76, buluta n=48 ve gökkuşağına n=12 yer vermiştir. Çevreleme ekipmanları olarak baktığımızda çit n=4 ve duvar n=1 olarak resmedilmiştir.

Resim 4.21. Çevreleme ve aydınlatma ekipmanlarına örnek çocuk çizimi

Ç4: “Okulum güneşli olsun ve gökkuşağı olsun. Gökkuşağı rengarenk olursa bahçede oynamak daha eğlencelidir. Bulutları çizdim ama yağmur yağmasını istemem.”

Tablo 4.18. Çocuk resimlerinde bitkilendirme ve döşeme ekipmanlarına yer verme sonuçları

Bitkilendirme ve Döşeme Ekipmanları	Frekans (f)	Yüzdesele Dağılım (%)
Çimen	42	%38
Çiçek	37	%33
Papatya	1	%1
Fidan	2	%2
Gül	2	%2
Ağaç	21	%19
Sebze Yetiştirme Bahçesi	1	%1
Taş	1	%1
Toprak	4	%4

Resimlerde bitkilendirme ve döşeme ekipmanlarına yer verilme sıklığına baktığımızda çimen n=42 ilk sırada yer almaktadır. Ardından çiçek n=37 ve ağaç n=21 gelmektedir. Toprak ise en fazla çizilen n=4 döşeme ekipmanı kabul edilebilir.

Resim 4.22. Bitkilendirme ve döşeme ekipmanlarına örnek çocuk çizimi

Ç5: “ Resimdeki benim ve elimde kalp balondan bir çiçek var. Çiçekleri ve ağaçları seviyorum. Bahçemizde ağaç ve çimen olsun. Ağaçlar bize meyve verir.”

Tablo 4.19. Çocuk resimlerinde diğer ekipmanlara yer verme sonuçları

Diğer Ekipmanlar	Frekans (f)	Yüzdesele Dağılım (%)
Oyuncak Kutusu	1	%2
Hollohop	2	%3
Bisiklet	1	%2
Akülü Araba	15	%23
Masa	1	%2
Bayrak	1	%2
Hayvanlar	43	%67

Diğer ekipmanlar kategorisine aldığımız resimlerde yer verilen materyallerden çizimi en fazla gerçekleştirilen hayvanlar n=43 olmuştur. Akülü araba da n=15 bu grupta ele alabileceğimiz ekipmanlardandır. Oyuncak kutusu, bisiklet, masa ve bayrak n=1 ile en az yer verilen ekipmanlardan olmuşlardır.

Resim 4.23. Diğer ekipmanlara örnek çocuk çizimi

Ç6: “Okulumuzun bahçesinde akülü arabaların olduğu olduğu bir yer (trafik alanı) olsun isterdim. Trafik ışıkları ve yollar bizi istediğimiz yere ulaştırır.”

Tablo 4.20. Çocuk resimlerinde diğer mekanlara yer verme sonuçları

Diğer Mekânlar	Frekans (f)	Yüzesel Dağılım (%)
Tuvalet	1	%3
Trafik Eğitim Pisti	1	%3
Voleybol Sahası	1	%3
Deniz	7	%24
Su Birikintisi	2	%7
Futbol Sahası	11	%38
Basketbol Sahası	1	%3
Koşu Alanı	1	%3
Boş Bahçe Alanı	1	%3
Oturma Yeri/Bank	3	%10

Çocuk çizimlerinde yer alan diğer mekanlar kategorisinde çizilme sıklığı en fazla futbol sahası n=11 olmuştur. İkinci sırada deniz n=7 yer almıştır. Oturma yeri/bank n=3 ile üçüncü sıradadır. Tuvalet, trafik eğitim pisti, voleybol sahası, basketbol sahası, koşu alanı, boş bahçe alanı n=1 ile en az resmedilen diğer mekanlardan olmuştur. Benzer şekilde Zengin (2001), İstanbul ilinde yapmış olduğu araştırmasında çocukların daha büyük oyun alanları istediğini belirtmiş bununla birlikte okulların hepsinin bahçesinde voleybol ve basketbol sahası olmasına rağmen bu alanlar çocuklar tarafından oyun alanı olarak kabul edilmemiştir. Nitekim okul öncesi çocuklarının çizdiği resimlerde de bu alanlara çok az yer verilmiştir. Çakırer (2013) ise günümüzde çok katlı yapılaşmanın varlığı, yeşilin azaldığı, çocuk oyun alanlarının çok az olduğu sonucuna vararak; çocukları oldukça sınırlayan, zihinlerinde hayal kurmalarını engelleyen durumların varlığından bahsetmiştir.

Resim 4.24. Diğer mekanlara örnek çocuk çizimi

Ç7: “Futbol oynamak için futbol sahası ve kaleler çizdim. Futbol oynayan çocuklar ve ben de varım (ben yüzü kahverengi olan çocuğum).”

Araştırmada çocuk resimleri incelendiğinde açık alanların yaratıcı, maceracı, güvenlik unsurlarıyla çevrelenmiş bir alan olması gerektiği izlenimi oluşmuştur. Çocuklar hayal güçlerinin onlara sunduğu hediyeler sayesinde ihtiyaçları olan ekipmanları resimlerine yansıtmıştır. Çevreleme için çit ve duvar istemeleri, su unsuruna ihtiyaç duydukları görülmektedir. Benzer şekilde Aslan (2010), araştırmasında okul öncesi çocukların dış mekânlardan fiziksel beklentilerinin doğal, hareketli ve düzenli bir okul bahçesi olması yönünde olduğunu vurgulamıştır. Çocukların okul bahçesinde sınırlandırıcı alanlar yerine doğal elemanların, bitkisel materyalin varlığının baskın olduğu alanları, zemin yapısı hareketli, düzenli ve iyi tasarlanmış alanları tercih ettikleri sonucuna varmıştır. Çevreleme elemanı olarak çocukların büyük bir çoğunluğunun resimli duvar istedikleri, çöp kutuları gibi donatılarda çocukların özellikle kırmızıyı tercih ettikleri, okul bahçesinin zemininde ise çoğunlukla çim alanları tercih ettikleri verisine ulaşılmıştır. Okul bahçesinde gölgelik alan olarak çoğunlukla gölge yapan ağaçları istedikleri; sanata dayalı ne tür alanlar istedikleri sorulduğunda ise açık alanda çeşitli müzik aletlerinin bulunduğu müzik bahçesi istediklerini belirtmişlerdir. Okul bahçesinde

su ögesini görmek istedikleri ve sulu oyun ekipmanlarının yer almasını istediklerini belirtmişlerdir.

Çocuklar için oyun önemlidir ve oyun mekanları da çocukların kendilerini rahat hissettikleri yerler olmalıdır. Çocukların çizdikleri resimlere bakıldığında da hayal güçlerinin bize verdiği mesajlar açıktır. Dinozor tünelleri, kamp ateşi, sebze bahçeleri çizdiğini belirten çocuklar bu gibi alanlara gereksinim duyduklarını anlatmışlardır. Aynı şekilde Aksoy ve Baran (2010), çocukların okula ilişkin algılarının resim yoluyla incelenmesi amacıyla 60 çocuk üzerinde araştırma yürütmüşlerdir. Çocukların okul ortamında mutlu oldukları mekâna ilişkin resimlerinin incelenmesi ve araştırmacının ilgili mekâna ilişkin gözlemlerinin değerlendirilmesi aracılığıyla bulgulara ulaşılmıştır. Çocukların olmaktan mutlu oldukları mekanlar başlığı altında %21,7 ile bahçe alanı ve serbest oyun alanı gelmektedir. Araştırma göstermektedir ki çocuklar hareket ihtiyacını karşılamak amacıyla bahçe gibi açık alanlara fazlasıyla gereksinim duymaktadır.

V. BÖLÜM

5. Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen verilerin alanyazında bu kapsamda yapılan araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılarak tartışılması sonucunda ulaşılan sonuçlar sunulmuştur. Araştırmanın kapsamı ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda; benzer konularda yapılacak sonraki araştırmalara yönelik öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırma kapsamında okul öncesi eğitim kurumları açık alan düzenlemelerinin, araştırmacı gözlemleri, öğretmen görüşleri ve çocuklar tarafından çizilen resimler doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırma çerçevesinde incelenen okul öncesi eğitim kurumları açık alan düzenlemelerinin mevcut durumu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda anaokulları ve anasınıfları açık alan düzenlemelerinin mevcut durumları, güçlü ve zayıf yanlarının belirlenmesine çalışılmıştır.

Diğer taraftan sözkonusu okul öncesi eğitim kurumları açık alanlarının araştırmacı ve öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiğinin, benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Ayrıca araştırmaya katılan okul öncesi çocukların resimlerine yansıyan açık alan düzenlemeleri ile mevcut durum çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu üç farklı veri kaynağından elde edilen bulgular ışığında okul öncesi açık alan düzenlemelerinin farklı perspektiflerden incelenerek mevcut durumun ortaya konulmaya çalışıldığı söylenebilir.

5.1. Sonuç

Araştırma sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarının açık alan düzenlemelerine ilişkin gözlemler paylaşılmıştır. Araştırmacı ve öğretmenlerin değerlendirdikleri okul öncesi eğitim kurumları ve bu kurumlara devam eden okul öncesi eğitim çocuklarının; açık alanlara ilişkin istek, ihtiyaç ve düşüncelerini açığa çıkararak araştırma tamamlanmıştır. Yapılan gözlemler ışığında bakıldığında okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarına yeterli önem verilmediği, açık alan düzenlemelerinde belirli standartların olmadığı ve varolan standartların da gözardı edildiği görülmüştür.

Okul öncesi eğitim ortamları dendiğinde fiziksel mekan olarak sadece iç mekanlara önem verildiği açık alanların ise büyük oranda bulunmadığı, birçok okulda bu alanların düzenlenmediği dahi görülmüştür. Açık alan olarak değerlendirilebilecek bölümler ise çocukların ihtiyaçlarını karşılamaktan, onları tatmin etmekten oldukça uzaktır. Araştırmaya, öğrenmeye, hareket etmeye açık okul öncesi çocukları sadece kapalı mekanlarla sınırlandırılarak; eğitimi dört duvarın içine hapsederek istenen seviyeye getirilemez.

Öğretmenler açısından bakıldığında çalıştıkları kurumun açık alanlara sahip olmaması verdikleri eğitimi sınıfla sınırlandırmaktadır. Çalıştığı okul öncesi eğitim kurumunda açık alan düzenlemeleri olan öğretmenler ise bu alanların güvenlik ve nitelik açısından yetersiz olmasından şikayetçidir. Çocukların kazaya uğramaları, donanım yetersizliği gibi etmenler açık alanlarda geçirilen süreleri kısıtlamaktadır. Özellikle anasınıfları ve anaokulları ekseninde bakıldığında, bazı farklar göze çarpmaktadır. Anasınıfları bağlı buldukları ilkokul binalarının bahçesini kullanmaktadır. Fakat bu alanlar ilkokul öğrencilerinin kullanımına da açık durumda olduğu için okul öncesi dönem çocukları için uygun görülmemektedir. Kendilerini korumada yetersiz kalan çocuklar bu alanlarda tehlike altında olmaktadır. İlkokul öğrencileri için bile yetersiz kalan bu alanlar eğitici olmaktan uzak sadece tenefüsleri geçirmeye yarayan boş alanlar biçiminde görülmüştür.

Anaokullarına baktığımızda incelenen 3 kurumunda çeşitli yönlerden eksikleri bulunmaktadır. Fakat bu açık alanların sadece okul öncesi çocuklarına ait olması bir avantaj olarak düşünülebilir. Donanım yetersizliği, donanımların güvenlik unsurunun eksik olması, farklı yaş gruplarına yönelik düzenlemelerin yer almayışı, çocuk başına düşen alanın yeterli olmayışı, ekipmanların bakım ve onarımının düzenli yapılmayışı ortak sonuçlardan olmuştur.

Şehir merkezinde yer alan anaokullarının açık alanları metrekare açısından çok yetersizdir. Buna karşın kalabalık sınıflar açık alanla ters orantı oluşturmaktadır. Şehir merkezinden uzakta kurulmuş anaokulları ise açık alan açısından daha avantajlı görülmekle beraber donanımsal olarak daha iyi bir seviyeye ulaştırılabilir. Anasınıfı bahçeleri ise çocuklar için birçok bakımdan tehlike oluşturmaktadır. Birçok ilkokul binası geniş bir açık alana sahip olmakla beraber adeta otopark görünümündedir. Servis araçlarının okul bahçelerine park etmeleri yaş grubu daha küçük olan okul öncesi çocukları için tehlike oluşturduğu gibi diğer ilkokul öğrencileri için de tehlikelidir. Yine bu anasınıfı açık alanları sade düz beton veya asfalt bir açık alan şeklinde hiçbir donanım kurulmadan bırakıldığı için çocuklar açısından cazip görünmemektedir. Görsel açıdan albenisi olan, renkli, zengin ekipman içeriğiyle donatılmış açık alanlar okula geliş için bir motive aracı olabilmektedir.

Çocukların daha çok bahçe, park gibi oyun alanlarında görmeye alışık oldukları kaydırak, salıncak, ev, oyun evi gibi ekipmanları hayal edip resimlerine yansıtmaları bunun haricinde diğer ekipmanların (yaratıcı, macera vb.) daha az yer alması aslında zamanla çocukların hayal dünyalarını kısıtladığımızı göstermektedir. Tüm gelişim alanlarına hitap eden, nitelikli donanımlar incelenen açık alanların eksikliğini çektiği ortak noktadır.

5.2.Öneriler

Araştırma verileri ışığında uygulamaya ve gelecekte yapılacak araştırmalara zemin olması açısından öneriler sunulmuştur.

Eğitim Yöneticilerine, Öğretmenlere, diğer araştırmacılara öneriler

- Araştırma ülke genelinde farklı il ve ilçelerde gerçekleştirilerek; açık alan düzenlemeleri hakkında daha fazla görüşe ulaşılabilir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarının bitkilendirme ve ağaçlandırma gibi düzenlemeleriyle ilgili TEMA vb. kuruluşlardan yardım ve destek alınabilir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarında, farklı yaş gruplarının ve engelli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak düzenlemelere yer verilmelidir.
- Açık alanlarda lavabo, çeşme gibi temizlik ve kişisel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik düzenlemeler olmalı varolan kurumlarda ise sayıları artırılmalıdır.
- Okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanlarına ilişkin düzenlemeler konusunda yetkili birimler belirli standartlar getirmeli ve iç mekanların düzenlemelerine verilen önem kadar açık alan düzenlemelerine de değeri verilmelidir.
- Açık alanlarda etkin şekilde vakit geçirenler çocuklar olduğuna göre bu alanların düzenlemelerinde özellikle çocukların seslerine ve fikirlerine yer verilerek görüşleri dikkate alınmalıdır.
- Açık alanlar planlanırken; eğitimcilerden, mimarlardan, peyzaj mimarlarından, pedagoğlardan, ebeveynlerden kısacası çocuğa dokunan ve çocukla ilgilenen herkesten önerileri alınmalıdır.
- Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin açık alanda çocuklarla etkinlik yaparken yaşadıkları zorluklar araştırılarak çözüm yolları bulunabilir ve uygun yöntemlerle gün içinde açık alanda geçirilen zaman kaliteli hale getirilerek, artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Acer, D. (2008). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel ve Eğitsel Ortamları. Haktanır, G. (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş* (241-268). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aksoy, P. (2009). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Eğitim Ortamlarının Niteliğinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Tokat İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksoy, P. ve Baran, G. (2010). 60-72 Aylık Çocukların Okula İlişkin Algılarının Resim Yoluyla İncelenmesi. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 11-13.
- Aksoy, Y. (2013). Çocuk Oyun Alanları Üzerine Bir Araştırma: İstanbul, Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, Zonguldak ve Trabzon İlleri Örneği. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 3(11), 82-106.
- Aksöz, M. (2010). *Sosyal Çevrede İç ve Dış Mekan Olgusunun 10-12 Yaş Grubu Çocuk Resimlerine Yansımaları ve Sanatsal Gelişim Evrelerine Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Alat, Z., Akgümüş, Ö. ve Cavalı, D. (2012). Okul Öncesi Eğitimde Açık Hava Etkinliklerine Yönelik Öğretmen Görüş ve Uygulamaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 47-62.
- Altınçekiç, H. ve Sarı, Y. (2005). Bartın Kenti Çocuk Oyun Alanlarının İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 55(1), 32-45.

- Aslan, F. (2010). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dış Mekan Tasarımında Çocukların Beklentilerinin Belirlenmesi*.Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atabey, D., Yurt, Ö. ve Ömeroğlu, E. (2009). *Okul Öncesi Eğitim Kurumları Açık Hava Oyun Alanlarının İncelenmesi*. Uluslararası 5. Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi, Edirne.
- Atıl, A., Yörük, İ. ve Gülgün, B. (2006). Bayındır İlçesi Kamusal Yeşil Alanlarının Yeterliliği ve Geliştirilebilme Olanakları Üzerine Bir Araştırma. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(1), 169-180.
- Avcı, N., Tekin, Y. ve Murat, M. (Ed.). (2013). *Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları 2013 Yılı Kılavuzu*. Ankara.
- Ayan, S. ve Memiş, U. (2012). Erken Çocukluk Döneminde Oyun. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2), 143-149.
- Bal, A. (2005). *Zonguldak Kenti Yeşil Alan Sistemindeki Çocuk Oyun Alanlarının Durumunun Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İrdelenmesi*.Yayımlanmamış Yüksek Mimarlık Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(7), 231-274.
- Baran, M., Yılmaz, A. ve Yıldırım, M. (2007). Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Okul Öncesi Eğitim Yapılarındaki Kullanıcı Gereksinimleri Diyarbakır Huzurevleri Anaokulu Örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 27- 44.

- Benliay, A., Cüce, B. ve Soydan, O. (2014). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dış Mekan Peyzaj Tasarımının 5-6 Yaş Çocuk Grubu Algısı Üzerindeki Etkisi. *Niğde Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 3(1), 37-47.
- Budunç, B. (2007). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bakış Açısıyla Çalışma Ortamlarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bulut, Y. ve Göktuğ, T. (2006). Sağlık Bulma Yönünde Çevresel Bir Etken Olarak İyileştirme Bahçeleri. *Gaziosman Paşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 23(2), 9-15.
- Bulut, Z. ve Kılıçaslan, Ç. (2009). Çocuğa Özgüven Kazandırmada Önemli Bir İlke; Çocuk Oyun Alanlarında Güvenlik. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10(1), 78-85.
- Burdette, L. ve Whitaker, R. (2012). A National Study of Neighborhood Safety, Outdoor Play, Television Viewing and Obesity in Preschool Children. *Pediatrics - Official Journal of the American Academy of Pediatrics*, 657-663, DOI: 10.1542/peds.2004-2443.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Clements, R. (2004). An Investigation of the Status of Outdoor Play. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 5(1), 68-80.
- Cosco, N., Moore, R. ve Islam, M. (2010). Behavior mapping: a method for linking preschool physical activity and outdoor design. *Medicine&Science in Sports& Exercise*, 42(3), 513-519.
- Çakırer, Y. (2013). Tasarımda İnsan Odağını Kaybetmemek İçin Kentli Çocuklar ve Resmettiklerine Bakmak. *Çevre Tasarım Kongresi*, 309-324.

- Çakırer, Y. (2015). Geleneksel Çocuk Oyunları İçin Sokak Temelli Geleneksel Oyun Alanlarının Yeniden Keşfi. N. Gürsoy (Ed.). *1. Uluslararası Türk Dünyası Çocuk Oyun ve Oyuncakları Kurultayı*(ss. 264-269). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eskişehir.
- Çelen, N. (1999). Ana Babaların Çocuğun “Oyun Hakkı”na İlişkin Tutumları. B. Onur (Ed.), *Cumhuriyet ve Çocuk 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri*. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çelik, A. (2012). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Açık Alan Kullanımı: Kocaeli Örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(1), 79-88.
- Çelik, M. ve Kök, M. (2007). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanımın Önemi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 158-170.
- Çevik, S. (2007). *Okul Öncesi Eğitim Kurumları Dış Mekanlarının Kaza Unsurları Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çukur, D. (2011). Okul Öncesi Çocukluk Döneminde Sağlıklı Gelişimi Destekleyici Dış Mekan Tasarımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 12, 70- 76.
- Davies, M. (1997). The Teacher’s Role in Outdoor Play: Preschool Teachers Belief and Practices. *Journal of Australian Research in Early Childhood Education*, 1, 10-20.
- Demir, S. (2011). Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi ve Sorunları. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, 1(1).
- Demiriz, S., Ulutaş, İ. ve Karadağ, A. (2011). *Okul Öncesi Eğitim Ortamı ve Donanım*. Ankara(2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Deretarla, E. (2010). Okul Öncesi Eğitim Ortamları. Zembat, R. (Ed.), *Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri* (77-98). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Deretarla, E. (2012). Ailelerin Çocuk Bahçelerine ve Çocuk Bahçelerindeki Materyallere Bakış Açılarının İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 261-274.
- Doğru, S., Turcan, A., Arslan, E. ve Doğru, S. (2006). Çocukların Resimlerindeki Aileyi Tanılama Durumlarının Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 223-235.
- Dowdell, K., Gray, T. ve Malone, K. (2011). Nature and its Influence on Children's Outdoor Play. *Australian Journal of Outdoor Education*, 15(2), 24-35.
- Duman, G. ve Koçak, N. (2013). Çocuk Oyun Alanlarının Biçimsel Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi (Konya İli Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 64-81.
- Egemen, A., Yılmaz, Ö. ve Akil, İ. (2004). Oyun, Oyuncak ve Çocuk. *Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 5(2), 39-42.
- Emin, O. (2016). Oyunun Çocuk Psikolojisi ve Gelişimi Üzerine Etkileri. *Hikmet Uluslararası Hakemli İlmî Araştırma Dergisi*, 28(2), 86-97.
- Erdem, Ö. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Birimlerinde Dış Mekân Tasarım İlkeleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, S., Bekir, H. ve Aras, S. (2005). Alt Sosyoekonomik Bölgelerde Ana Sınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubundaki Çocukların Dil Gelişim Düzeylerine Bazı Faktörlerin Etkisinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (1), 231-246.
- Erdönmez, İ.M. (2007). İlköğretim Okulu Bahçelerinde Peyzaj Tasarım Normları. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 57(1), 106-122.

- Erickson, M. (2008). The Children/ Nature Network: Ensuring That All Children Can Spend Quality Time Outdoors. *Beyond the Journal Young Children on the Web*, 1- 5.
- Fanuscu, E. (1994). Çocuk Oyun Alanları. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 44(1-2), 144-153.
- Fjortoft, I. (2001). The Natural Environment as a Playground for Children: The Impact of Outdoor Play Activities in Pre-Primary School Children. *Early Childhood Education Journal*, 29(2), 111-117.
- Ford, P. M. (1981). *Principles and Practices of Outdoor-Environmental Education*. New York: Wiley.
- Frost, J. ve Talbot, J. (1989). Magical Playscapes. *Childhood Education*, 66 (1), 11-19.
- Frost, J. (1992). Reflections on Research and Practice in Outdoor Play Environments. *Dimensions of Early Childhood*, 20(4), 6-10.
- Frost, J. ve Sweeney, B. (1995). *Cause and Prevention of Playground Injuries and Litigation: Case Studies*.(ERIC No. ED394648).
- Frost, J. (2004). How Adults Enhance or Mess Up Children's Play. *Archives of pediatrics&adolescent medicine*, 158 (1), 16-16.
- Frost, J. L., Wortham, S. C. ve Reifel, R. S. (2005). *Play and Child Development*. Merrill, Prentice Hall.
- Frost, J. (2008). What's Wrong with America's Playgrounds and How to Fix Them. *American Journal of Play*, 139-156.
- Gönen, M., ve Saranlı, G. (2014). Okul Öncesinde Kapalı ve Açık Hareket Alanlarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi: Başkent Ankara Örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 409-419.

- Göktuğ, T.H. (2006). Huzurevleri, Çocuk Yetiştirme Yurtları ve Rehabilitasyon Merkezlerinin Dış Mekan Tasarım Yeterliliği ve Erzurum Örneği. *Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum*.
- Gül, A. Ve Küçük, V. (2001). Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 2, 27-48*.
- Gürbüz, D. (2017). *Yapısal ve İşlevsel Açından Afyonkarahisar Çocuk Oyunları*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Gürkan, T. (1978). Anasınıfı Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 11(1), 95-114*.
- Gülay, H. (2011). Ağaç Yaş İken Eğilir: Yaşamın İlk Yıllarında Çevre Eğitiminin Önemi. *Türk Bilim Araştırma Vakfı Bilim Dergisi, 4(3), 240-245*.
- Gülay, H. ve Ekici, G. (2010). MEB Okul Öncesi Eğitim Programının Çevre Eğitimi Açısından Analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi, 1, 74-84*.
- Güler, T. (2009). Ekoloji Temelli Bir Çevre Eğitiminin Öğretmenlerin Çevre Eğitimine Karşı Görüşlerine Etkileri. *Eğitim ve Bilim Dergisi, 34(151), 30-43*.
- Güleş, F. Ve Erişen, Y. (2013). Okul Öncesi Eğitimde Fiziksel Çevre Standartlarını Belirleme: Paydaş Görüşlerine Dayalı Bir Analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 30, 129-138*.
- Güleş, F. (2013). Okul Öncesi Eğitimde Fiziksel Çevreye İlişkin Kalite Standartlarının Belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya*.
- Güven, G. (2011). Okul Öncesi Eğitim Programında Kullanılan Yöntem ve Teknikler. Alisinanoğlu, F. (Ed.), *Okul Öncesi Eğitimde Özel Öğretim Yöntemleri* (68-110). Ankara: Pegem Akademi.

- Hatipoğlu, S. (2011). Okul Öncesi Çağı Çocuklarının Trafik Bilgi ve Algıları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(3), 23-28.
- Henniger, M.L. (1994). *Planning for Outdoor Play*. *Young Children*. 49(4), 10-15.
- Henniger, M.L. (1999). *Teaching Young Children*. USA:Prentice Hall.
- Heseltine, P. ve Holborn J. (1987). *Playgrounds: The Planning, Design and Construction of Play Environments*. Nichols Publishing Company.
- İnan, H. Z. (2011). Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı. Alisinanoğlu, F. (Ed.), *Okul Öncesi Eğitimde Özel Öğretim Yöntemleri* (3-23). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaçan, M., Halmatov, M. ve Kartaltepe, O. (2017). Okul Öncesi Eğitim Kurumları Bahçelerinin İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 60-70.
- Kalburan, N. (2011).Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dış Mekanların Düzenlenmesi. Alisinanoğlu, F. (Ed.), *Okul Öncesi Eğitimde Özel Öğretim Yöntemleri* (111-146). Ankara: Pegem Akademi.
- Kalburan, N. (2014a). Denizli İlinde Bulunan Resmi ve Özel Anaokulu Bahçelerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 99-113.
- Kalburan, N. (2014b). Erken Çocukluk Döneminde Riskli Oyun. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 943-960.
- Kalburan, N. (2014c). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dış Mekanda Oyun Fırsatları ve Ebeveyn Görüşleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 32, 113-135.
- Kalemci, F. (1998). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Çevre Düzenlemesi ve Çalışan Eğitimci Personelin Nitelikleri Yönünden İncelenmesi*. Ankara: Aydoğdu Ofset.

- Kandır, A. (2001). Çocuk Gelişiminde Okul Öncesi Eğitimin Yeri ve Önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, (151).
- Kandır, A. ve Alpan, Y. (2008). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi*. Aile ve Toplum Dergisi, 4(14).
- Karakaya, B. ve Kiper, T. (2013). Edirne Kent Merkezindeki Bazı İlköğretim Okul Bahçelerinin Peyzaj Tasarım İlkeleri Açısından Mevcut Durumunun Belirlenmesi. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 10(1), 59-71.
- Karaküçük, S. (2008). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel/Mekansal Koşulların İncelenmesi: Sivas İli Örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 307-320.
- Karasolak, K. (2009). Mimari Özellikleri Farklı İlköğretim Okullarındaki Öğrenci ve Öğretmenlerin Okullarının Bina ve Bahçeleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi.
- Karatekin, K. ve Çetinkaya, G. (2013). Okul Bahçelerinin Çevre Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi (Manisa İli Örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(27), 307-315.
- Kerkez, F. (2012). *Sağlıklı Büyüme İçin Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklarda Hareket ve Fiziksel Aktivite*. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 23(1), 34-42.
- Kıldan, O. (2007). Okul Öncesi Eğitim Ortamları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 501-510.
- Kirazoğlu, F. (2012). *Fiziksel Çevre- Çocuk İlişkileri, Açık Oyun Mekanları ve Çocuk Dostu Çevre Kriterleri Üzerine Bir Değerlendirme; Bakırköy ve Beylikdüzü Örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

- Koç, B. (2012). Çocuklar İçin Tasarlanan Mekanlarda Bilişsel Sınırlar. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Koçyiğit, S., Tuğluk, M. ve Kök, M. (2007). Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 324-342.
- Kol, S. (2011). *Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1-21.
- Köksüzer, G. (2013). Çocuğun Algısında Okul Öncesi Eğitim Merkezlerinin Mekansal Dizim (Space Syntax) Yöntemiyle İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Kubanç, Y. (2014). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziki Durumunun İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(31), 675-688.
- Kuru, O. ve Köksalan, B. (2012). *9 Yaş Çocuklarının Psiko-Motor Gelişimlerinde Oyunun Etkisi*. Cumhuriyet International Journal of Education, 1(2).
- Küçükerbaş, E., Özkan, M., Altuğ, İ., Malkoç, E., Sönmez, H. ve Kılıçaslan, Ç. (2009). Kamusal Dış Mekan Olarak İzmir Kenti Çocuk Oyun Alanlarının Kentsel Tasarım Yönüyle İrdelenmesi. Ege Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Proje Kesin Raporu (2005-ZRF),049.
- Maxwell, L., Mitchell, M. ve Evans, G. (2008). Effects of Play Equipment and Loose Parts on Preschool Children's Outdoor Play Behaviour: An Observational Study and Design Intervantion. *Children, Youth and Environments*, 18(2), 36-62.
- MEB. (1993). 14. Milli Eğitim Şurası. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2007). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Fen ve Doğa Etkinlikleri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

- MEB. (2010). *Eğitim Yapıları Mimari Proje Hazırlanması Genel İlkeleri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2011). *Okullar Hayat Olsun Projesi Uygulama Protokolü (Ek-1)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2013). *Eğitim Programı Kitabı*. Ankara: MEB Yayınevi.
- MEB (2014). *Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*. Ankara. MEB Yayınevi.
- NASPE (2011). *Active Start: A Statement of Physical Activity Guidelines for Children from Birth to Age 5*. (2. Baskı). Reston: National Association for Sport and Physical Education.
- Nimmo, J. ve Hallett, B. (2008). Childhood in the Garden: A Place to Encounter Natural and Social Diversity. *Beyond the Journal Young Children on the Web*, 1-8.
- Oktay, A. (1984). İstanbul'daki Okul Öncesi Eğitim Kurumları ile İlgili Bir Durum Tespiti Araştırması. *M.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 187-202.
- Öncü, E. ve Özbay, E. (2009). *Erken Çocukluk Dönemindeki Çocuklar İçin Oyun*.Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özgen, Y. (1997). Eğitim Kurumlarındaki Oyun Çağı Çocuklarının Bahçe Donatıları ve Araçları Üzerinde Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 47(1), 30-50.
- Özgen, Y. ve Aytuğ, A. (1992). Kullanıcı Eğilimleri Açısından Çocuk Oyun Alanları ve Araçları Üzerine Bir İnceleme. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 42(2), 98-118.

- Özkubat, S. (2013). Okul Öncesi Kurumlarında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi ve Donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 58-66.
- Özyaba, M. N. (1998). İlköğretim Okulları Açık Alan Tasarım İlkeleri ve Standartlarının Tespiti. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Özyürek, A., Özkan, İ., Begde, Z. ve Yavuz, N. (2015). *Okul Öncesi Dönemde Beden Eğitimi ve Spor*. International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS), 3, 479-488.
- Pehlivan, H. (2016). Oyunun Gelişim ve Öğrenmedeki Rolü. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3280-3292.
- Pilten, P. ve Pilten, G. (2013). Okul Çağı Çocuklarının Oyun Kavramına İlişkin Algılarının ve Oyun Tercihlerinin Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 15-31.
- Poyraz, H. (2003). *Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak*. (2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Pringle, R., Hakverdi, M., Cronin-Jones, L. ve Johnson, C. (2003). Zoo School for Preschoolers: Laying the Foundation for Environmental Education.
- Ramazan, O. ve Demir, S. (2011). *Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 36-48 Aylık Çocukların Bilişsel Gelişim Düzeyleri*. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 1(2).
- Ramazan, O. ve Özdemir, A. (2015). Çocuk Oyun Alanlarının/Parklarının Fiziksel Özelliklerinin ve Kullanıcılarının Davranışlarının İncelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 1(12), 1558-1576.
- Rivkin, M. (2000). *Outdoor Experiences for Young Children*. ERIC Digest. (ED448013).

- Sağlık, A. Sağlık, E. ve Kelkit, A. (2015). Çanakkale Barbaros Günışığı Anaokulu Peyzaj Projesi. *Artium*, 3(1), 39-47.
- Sanoff, H. (1995). *Creating Environments for Young Children*. Bookmasters Inc.37-63.
- Selçuk, Z. (2004). *Gelişim ve Öğrenme*. 11.baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Senemoğlu, N. (1989). *Okul Öncesi Eğitimde Dilin Önemi*. Milli Eğitim Vakfı Dergisi, 4(14), 21-22.
- Seyrek, H. ve Sun, M. (1991). *Çocuk Oyunları, Okul Öncesi Eğitimde Oyun Dersi*. İzmir: MEY Yayınları.
- Sirel, B. ve Duymuş, H. (2016). Okul Öncesi Eğitim Yapılarında Yapısal Peyzaj Tasarım Projesi. H. Duymuş (Ed.). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yapısal ve Dış Mekan Tasarımı* (47-89). Adana: Karahan Kitabevi.
- Solak, N. (2007). Adana İl Merkezinde Bulunan Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kalitenin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana*.
- Spencer, K. ve Wright, P. (2014). Quality Outdoor Play Spaces for Young Children. 01 Aralık 2015 tarihinde <http://www.naeyc.org/yc> sitesinden alınmıştır.
- Sürmen, A. (1998). *Çocuk Psikolojisi ve Çocuk Oyun Alanı Düzenleme Prensipleri Arasındaki İlişkiler*. Bartın Orman Fakültesi Bitirme Tezi, Bartın.
- Şahin, K. (1984). *Çocuğun "Yasaklı" Mekanı Üzerine Notlar*. Mimarlık Dergisi, 22(9), 23-27.
- Şişman, E. ve Özyavuz, M.(2010). Çocuk Oyun Alanlarının Dağılımı ve Kullanım Yeterliliği: Tekirdağ Örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 13-22.

- Talay, İ., Aslan, F. ve Belkayalı, N. (2010). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Doğa Dostu ve Çocuk Katılımı Temelli Dış Mekân Tasarım Yaklaşımları Bir Proje Önerisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(1), 317-322.
- Tandoğan, O. (2011). İstanbul'da "Çocuk Dostu Kent" İçin Açık Alanların Planlama, Tasarım ve Yönetim İlkelerinin Oluşturulması. *İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul*.
- Tandoğan, O. (2014). Çocuk İçin Daha Yaşanılır Bir Kentsel Mekan: Dünyada Gerçekleştirilen Uygulamalar. *Megaron Journal*, 9(1), 19-33.
- Taşçı, B.G. (2010). Sokağın Günümüz Koşullarında Çocuk Oyun Alanı Olarak Ele Alınması ve Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir*.
- Taşkın, Ö. ve Şahin, B. (2008). "Çevre" Kavramı ve Altı Yaş Okul Öncesi Çocuklar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 1-12.
- Taştepe, T., Başbay, M. ve Yazıcı, Z. (2016). Kent Merkezlerindeki Ekolojik Temelli Oyun Alanlarının Mekansal Açından İncelenmesi: Ankara-Antalya Örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 13(02), 85-95.
- Tepebağ, D. ve Aktaş Arnas, Y. (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Bahçesini Eğitsel Amaçlı Kullanımına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*. Sayı:2
- Tekkaya ,E. (2001). Tasarlanmış Çocuk Hakları: Ankara Çocuk Oyun Alanları. *Milli Eğitim Dergisi*, (151).
- Theemes, T. (1999). *Let's Go Outside! Designing the Early Childhood Playground*. High/Scope Educational Research Foundation.

- Titman, W. (1994). *Special Places; Special People: The Hidden Curriculum of School Grounds*. Kanada.
- Tuğrul, B. ve Metin, Ö. (2006). *Çocukların Oyun Oynama Hakkı*. 3. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi.
- Tuğrul, B., Aslan, Ö., Ertürk, H. ve Altınkaynak, Ş. (2014). Anaokuluna Devam Eden 6 Yaşındaki Çocuklar ile Okul Öncesi Öğretmenlerinin Oyun Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 97- 116.
- Turaşlı, N. (2008). Okul Öncesi Eğitimin Tanımı, Kapsamı ve Önemi. G. Haktanır (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş* (1-24). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Türkan, E. (2009). Balıkesir Kenti Çocuk Oyun Alanlarının İrdelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya*.
- Uluğ, H. (2007). Kuzey Adana'daki Çocuk Oyun Alanlarının Bitki Seçimi Yönünden İrdelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana*.
- Ulutaş, İ. ve Şimşek, I. (2014). Ebeveynlerin Çocuk Oyun Alanlarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *18(3)*, 413-424.
- UNICEF (2004). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. Türkiye.
- Uslu, A. ve Shakouri, N. (2012). Engelli Çocuklara Dost Oyun Alanı ve Dış Mekan Tasarımı. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 28(15), 367-374.
- Uysal, F. (2006). Okul Öncesi Çocuk Eğitim Merkezlerinde İç ve Dış Mekân Organizasyonlarının Eğitim Yaklaşımları Çerçevesinde İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Ünal, M. (2009). Çocuk Gelişiminde Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 95-109.

- Vural, R. Ve Sadık, F. (2003). İlköğretim Okul Binalarının Fiziksel Açıdan Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 28(130), 16-23.
- Wagner, C. ve Gordon, D. (2010). Planning School Grounds for Outdoor Learning. *National Clearinghouse for Educational Facilities*, 1-7.
- Waliczek, T., Bradley, J., Lineberger, L. ve Zajicek, J. (2000). Using a Web-based Survey to Research the Benefits of Children Gardening. *International Human Issues in Horticulture*, 10(1), 71-76.
- White, B. ve Stoecklin, V. (2011). Children's Outdoor Play/Learning Environments: Returning to Nature. 21.10.2016 tarihinde <http://www.whitehutchinson.com/children/articles/outdoor> sitesinden alınmıştır.
- White, R. (2004). *Young Children's Relationship with Nature: Its Importance to Children's Development & the Earth's Future*. White Hutchinson Leisure & Learning Group.
- Wilson, R. (2008). *Nature and Young Children: Encouraging Creative Play and Learning in Natural Environments*. New York: Routledge.
- Yalçın, F. (2015). Dış Mekân Oyunlarına Yönelik Kültürlerarası Bir Çalışma: Aile ve Öğretmen Perspektifleri. *Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*.
- Yavuzer, H. (2010). *Resimleriyle Çocuk* (14. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi Yavuzer, H. (2011). *Ana Baba ve Çocuk* (22. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Koçak, N. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Yararlanmayan 4-5 Yaş Çocuklarının Dil Gelişimini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Eğitim, Bilim ve Teknoloji Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 133-143.

Yılmaz, S. ve Bulut, Z. (2002). Kentsel Mekanlarda Çocuk Oyun Alanları Planlama ve Tasarım İlkeleri. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 33(3), 345-351.

Yücel, G. (2005). Çocuk Oyun Alanları Tasarımı. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 55(2), 98-110.

Zengin, F. (2001). İlköğretim Okullarında Açık Alan Performansının Değerlendirilmesi ve Okul Oyun Alanları İçin Tasarım Kriterleri. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK 1. Okul Öncesi Eğitim Kurumları Açık Alan Kontrol Listesi

EK 2. Etik Kurul Uygunluk Belgesi

EK 3. İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni Yazısı

EK 4. Veli Onay Formu

EK 1. Okul Öncesi Eğitim Kurumları Açık Alan Kontrol Listesi

Değerli Meslektaşım,

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitim veren kurumlarda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin çalıştıkları binanın açık alan düzenlemesine ilişkin görüşlerini tespit etmektir. Ankette bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımızca saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Bu anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerin elde edilmesi amacıyla hazırlanan sorulardan; ikinci bölüm ise okul öncesi eğitim kurumlarının açık alan düzenlemelerine ilişkin görüşlerinizi belirleme amacıyla hazırlanan sorulardan meydana gelmektedir.

Anket sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için soruları samimi ve doğru olarak yanıtlamanız gerekmektedir. Lütfen anketlerin üzerine isim belirtmeyiniz.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Araştırmacı Okul Öncesi Öğretmeni
Melike ÇIKMA

BİRİNCİ BÖLÜM

Cinsiyet	Kadın( )	Erkek ( )			
Mezuniyet Derecesi	Lise ( )	Ön Lisans ( )	Lisans ( )	Lisansüstü ( )	Diğer.....
Mesleki Deneyim	1-5 Yıl ( )	5-10 Yıl ( )	10-15 Yıl ( )	15-20 Yıl ( )	20 Yıl Üzeri ( )

İKİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde çalıştığınız kurumun açık alan düzenlemelerine ilişkin görüşlerinizi öğrenmek amacıyla çeşitli sorular verilmiştir. Lütfen bu soruları kendi düşünceleriniz doğrultusunda;

1-Uygun, 2-Kısmen Uygun, 3-Uygun Değil seçeneklerinden birini (**X**) koyarak cevaplandırınız.

SORULAR	UYGUN	KISMEN UYGUN	UYGUN DEĞİL
1. Faaliyet ve oyun odalarından doğrudan oyun bahçesine çıkış olması açısından uygunluğu			
2. Her çocuk için ortalama 6.5 metrekare alan ayrılması açısından uygunluğu			
3. Trafik, gürültü, toz ve kötü kokulardan uzak olması açısından uygunluğu			
4. Mezarlık, tren yolu, cezaevi ve fabrika gibi yerlere yakın olmaması açısından uygunluğu			
5. Güneş alanlar ve gölge alanların dengeli dağılım göstermesi açısından uygunluğu			
6. Gölge alanlar (ahşap kulübe, çadır vb.) bulunması açısından uygunluğu			
7. Çocukların rahat ve güvende hissetmeleri için bahçenin uzun ve dayanıklı duvarlarla çevrili olması açısından uygunluğu			
8. Grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler için yeterli alan tasarlanması açısından uygunluğu			
9. Bahçe donanımlarının farklı yaşlara uygun düzenlenmesi açısından uygunluğu			
10. Engelli ve hareket kısıtlılığı olan çocuklar için (rampa, kılavuz iz) düzenlemelerin olması açısından uygunluğu			
11. Oyun alanları, tepeler, eğimli bölümler, bisiklet sürme alanları, koşu alanı, voleybol ve basketbol sahalarının mevcut olması açısından uygunluğu			
12. Oyun alanlarının, dış mekana uygun kauçuk esasl malzemelerle kaplı olması açısından uygunluğu			
13. Bahçe alanının; çim, beton, kazmak için toprak ve kum gibi farklı yüzeylerden oluşması açısından uygunluğu			
14. Ana bahçeden bitkisel ve yapay mimari unsurlarla ayrılmış kum havuzu, su havuzu bulunması açısından uygunluğu			

15. Asılma, tırmanma, atlama faaliyetleri için uygun araçların olması açısından uygunluğu			
16. Denge çalışmaları için doğal malzemelerin, ahşap kütüklerin bulunması açısından uygunluğu			
17. Trafik eğitim pistinin mevcut olması açısından uygunluğu			
18. Oyun yeri ve araçlarının yılda en az bir defa periyodik boya ve bakımının yapılması açısından uygunluğu			
19. Ağaç, çim ve çiçeklendirmenin yeterli olması açısından uygunluğu			
20. Bahçe donatılarının sağlam ve nitelikli olması açısından uygunluğu			
21. Çeşme, tuvalet ve çöp kutularının olması açısından uygunluğu			
22. Evcil hayvanlar ve kümes hayvanları beslemek için bölümlerin tasarlanması açısından uygunluğu			
23. Bitki yetiştirmek için tarla, sera bölümlerinin tasarlanması açısından uygunluğu			
24. Çocuklar için zararlı ve alerjiye neden olabilecek bitkilerin olmaması açısından uygunluğu			
25. Bahçe ekipmanlarının çocukların boy ve gelişim özelliklerine göre olması açısından uygunluğu			
26. Bahçenin tüm bölümlerinin, öğretmenin çocukları görebileceği şekilde olması açısından uygunluğu			
27. Su/kum oyun bölümü, dramatik oyun bölümü ve büyük motor oyunları bölümü için alanların düzenlenmesi açısından uygunluğu			
28. Mendil kapmaca, sek sek, dokuz taş gibi geleneksel çocuk oyunları için gerekli düzenlemelerin bulunması açısından uygunluğu			
29. Gezinti yolları, açık derslik ve amfi tiyatro olması açısından uygunluğu			

Soru 30. Bir okul öncesi öğretmeni olarak okul öncesi eğitim veren kurumların açık alan düzenlemeleri sizce nasıl olmalıdır?

.....

Araştırmamıza vermiş olduğunuz destekten dolayı teşekkür ederiz...

EK 2. Etik Kurul Uygunluk Belgesi

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Melike ÇIKMA
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Okul Öncesi Eğitim Bölümü

Sayın Melike ÇIKMA,

“Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Açık Alan Düzenlemelerinin İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri” konulu araştırmanız ile ilgili olarak Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvuru (Protokol NO. 2016/5) Kurulumuzun 29.01.2016 tarihli ve 2016/1 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

Doç. Dr. Mehmet ERYİĞİT (Üye)

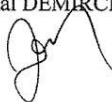

Doç. Dr. Mithat DURAK (Üye)

Doç. Dr. Altay EREN (Üye)

Yrd. Doç. Dr. Dilşad ÇOKNAZ (Üye)

Yrd. Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

Av. Zühal DEMİRÇİ (Üye)

EK 3. İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni Yazısı

T.C.
ZONGULDAK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 45865702/605.01/3123005
Konu : Araştırma İzni.

17.03.2016

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 29/02/2016 tarihli ve 26073066-605.01-2666 sayılı yazınız.

Üniversitenizin Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Okulöncesi Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Melike ÇIKMA'nın "Okulöncesi Eğitim Kurumlarının Açık Alan Düzenlemelerine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" Konulu tez çalışması kapsamında, Müdürlüğümüze bağlı ekli listede isimleri belirtilen okulların Anasınıflarında öğrenim görmekte olan öğrencilere anket uygulamak istediği ilgi yazınız ile Müdürlüğümüze bildirilmiş olup, Planlanan çalışmalar için Valilik Makamından alınan 14/03/2016 tarihli ve 45865702/605.01/2956730 sayılı olur ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Turgut ÖZBEK
Millî Eğitim Müdürü

Ek :
1- Valilik Oluru (1 sayfa)
2- Onaylı Anket Formları (3 sayfa)

17.03.2016
Güvenli Elektronik İmza:
Şah ile Aynıdır.
Hayrettin KÜÇÜK
V.H.K.İ.

EK 4. Veli Onay Formu**Veli Onay Formu**

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Bölümü yüksek lisans tezi kapsamında “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Açık Alan Düzenlemelerine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri” başlıklı araştırma projesine çocuğumun katılmasına;

 İzin veriyorum İzin vermiyorum

Veli Adı Soyadı:

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

AD: Melike

SOYAD: ÇIKMA

DOĞUM YERİ: Samsun

DOĞUM TARİHİ: 16.06.1991

YABANCI DİLİ: İngilizce

ADRES: Sarıdibek İlkokulu Vezirköprü/SAMSUN

E-POSTA: melikebulut39@hotmail.com

EĞİTİM DURUMU

YÜKSEK LİSANS: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü BOLU.

LİSANS EĞİTİMİ: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği

Bölümü

ORTAÖĞRETİM: Huriye Süer Anadolu Lisesi SAMSUN

İLKÖĞRETİM: Ticaret ve Sanayi Odası İlköğretim Okulu (1. ve 2. Kademe)

SAMSUN

ÇALIŞMA DURUMU

2016- : Sarıdibek İlkokulu Vezirköprü/SAMSUN

2013-2016: Yazıcık İlkokulu Anasınıfı Devrek/ZONGULDAK

Uluslararası Konferanslarda Yayınlanan Makaleler:

Kılıç, Ç., Civek, İ. ve Çıkma, M. (2015). "Parents Education in England", The Ocerint International, İstanbul.